

UPPLEVDA KONSEKVENSER AV DET NORDISKA SKATTEAVTALET

på uppdrag av Grensetjänsten Norge-Sverige,
Nordkalottens Gränstjänst Haparanda/Skibotn
och Øresunddirekt Sverige

UPPLEVDA KONSEKVENSER AV DET NORDISKA SKATTEAVTALET

på uppdrag av Grensetjänsten Norge-Sverige,
Nordkalottens Gränstjänst Haparanda/Skibotn
och Øresunddirekt Sverige.

Analysen är utarbetad av Øresundsinstitutet
och skriven av Sofi Eriksson, Oskar Madunic Olsson, Anna
Palmehag och Thea Wiborg.

Layout: Øresundsinstitutet.

Omslagsfoto: News Øresund och Päivi Koivupalo.

November 2018

www.oresundsinstitutet.org

grense • tjänsten
NORGE-SVERIGE

øresunddirekt
oresunddirekt.com

FÖRORD

Att betala skatt är i dag för de allra flesta något som sker utan att man behöver bekymra sig om det, så länge inkomsten kommer från en källa innanför landets gränser. Kommer inkomsten, eller delar av den, från ett annat land är det en helt annan sak – då ska personen plötsligt navigera i ett landskap bestående av två länders lagar och regler.

Det nordiska skatteavtalet kom till för att undvika dubbelbeskattning av personer i de nordiska länderna som arbetar, eller har annan inkomst, från ett annat nordiskt land än bosättningslandet. Men det kan vara ganska svårt för den enskilde att veta precis vilka regler som gäller och informationskontoren upplever ofta att gränsarbetarna är ganska osäkra på skattereglerna.

Mot denna bakgrund och eftersom det nordiska skatteavtalet med stor sannolikhet ska omförhandlas i framtiden har Øresundsinstitutet på uppdrag av de nordiska informationstjänsterna (Grensetjänsten Norge-Sverige, Nordkalottens Gränstjänst Haparanda/Skibotn och Øresunddirekt Sverige) gjort en kartläggning och analys av konsekvenserna av det nordiska skatteavtalet för privatpersoner och företag.

Grensetjänsten Norge-Sverige
Nordkalottens Gränstjänst Haparanda/Skibotn
Øresunddirekt Sverige

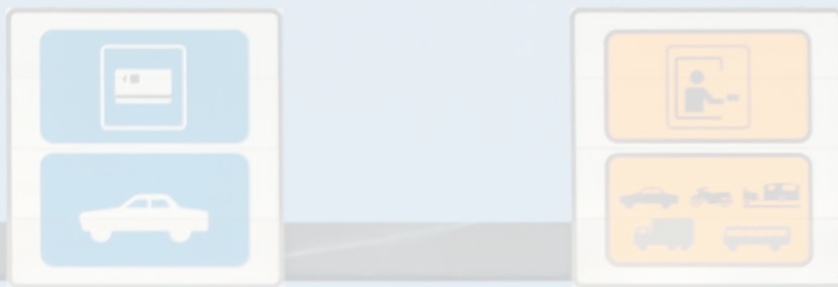
FOTO: NEWS ØRESUND

FOTO: NEWS ØRESUND

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. SAMMANFATTANDE ANALYS.....	6
2. Gränsområde: SVERIGE-NORGE	14
2. Gränsområde: NORGE-FINLAND	28
2. Gränsområde: FINLAND-SVERIGE	40
2. Gränsområde: DANMARK-SVERIGE	52
6. Appendix: DET NORDISKA SKATTEAVTALET OCH GRÄNSPENDLING	64
7. Appendix: KÄLLFÖRTECKNING, INTERVJULISTA OCH OM RAPPORTEN	66

SKATTEREGLER GER ADMINISTRATIVT MERARBETE OCH SVÅRÖVERSKÅDLIGA FÖLJDER

Det nordiska skatteavtalet har skrivits för att undvika dubbelbeskattning av pendlare och säkra gränskommunernas skatteintäkter och ekonomi. Det finns en utbredd uppfattning bland enskilda gränspendlare och deras arbetsgivare om att det är svårt att få rätt information, att skattereglerna leder till administrativt merarbete och innebär en risk för restskatt, samt att skillnaden i beskattning mellan gränsgångare och icke-gränsgångare är orättvis. Det finns en risk för att potentialen i en gränsöverskridande nordisk arbetsmarknad inte tas tillvara, då människor försöker undvika att arbeta över gränsen för att slippa hantera olika regler för skatt och socialförsäkring.

Många nordbor pendlar till ett annat nordiskt land för att arbeta. För att undvika dubbelbeskattning slöts det nordiska skatteavtalet 1996. Som utgångspunkt ska pendlarna betala skatt i arbetslandet, men det finns en rad så kallade gränskommuner i Sverige, Norge och Finland där pendlarna ska betala skatt i bosättningslandet. Uppdraget för denna rapport har varit att beskriva upplevda problem i relation till reglerna kring skatt på lön och socialförsäkringsförmåner för gränspendlare och gränsgångare. Utgångspunkten har varit att undersöka och beskriva de konsekvenser och svårigheter som har identifierats utifrån informationstjänsternas ackumulerade erfarenheter

och intervjuer med berörda gränspendlare, arbetsgivare och kommuner om hur de upplever reglerna för skatt och socialförsäkring för dem som pendlar över landsgränser.

Rapporten har utarbetats av Øresundsinstitutet på uppdrag av de nordiska gränstjänsterna Grensetjänsten mellan Norge och Sverige, Nordkalottens Gränstjänst, samt Øresunddirekt Sverige. I arbetet med rapporten har 35 intervjuer gjorts med personer som har erfarenhet av gränspendling, samt arbetsgivare och kommuner i gränsområdena. Ett stort antal av dessa, men inte samtliga, redovisas i rapporten. Övriga utgör en del av underlaget till de beskrivningar som görs.

Gränspendlingen inom Norden är omfattande. Det finns tyvärr inga färskta siffror för gränspendlingen eftersom statistiksamarbetet mellan de nordiska länderna för tillfället har upphört. Men enligt en sammanställning som Øresundsinstitutet gjorde 2017, baserad på siffror från skilda år och källor, pendlar runt 64 000 personer mellan de nordiska länderna. Majoriteten pendlar till Norge, medan Sverige är det land som flest pendlar ut ifrån. Även om valutaskillnaderna har minskat och därmed även den ekonomiska fördelen för svenskar och finländare att arbeta i Norge lär landet behålla sin position som det mest populära att pendla till. Det råder fortfarande brist på arbetskraft i Norge och lönenivån är hög. Under 2017 har informationstjänsten Hallo Norden dock märkt en tendens till att färre personer hör av sig med frågor om Norge, enligt årsrapporten 2017. Det indikerar möjligen att pendlingsintresset för landet minskar, men skulle också kunna bero på att informationen är tydlig. Enligt årsrapporten fick Hallo Norden i stort sett en lika stor andel frågor kring Danmark och Sverige som kring Norge. Framför allt gäller frågorna arbete, utbildning, skatt, folkbokföring och pension.

Grensetjänsten Sverige-Norge har däremot inte märkt någon minskning av antalet frågor. Under det senaste året har skatte- och deklarationsfrågor kring Norge varit de mest välbesökta på webbplatsen.

Utöver dagens gränspendlare finns ett stort antal tidigare pendlare eller övriga inkomsttagare som mottar pension eller andra sociala förmåner från ett annat nordiskt land. Därmed är antalet personer som har någon slags anknytning till ett annat nordiskt land och som berörs av regler kring skatt, socialförsäkring och pension mycket större.

Otydliga regler och svårt att få rätt svar

Ett återkommande problem som lyfts fram av så gott som samtliga intervjupersoner är bristen på information kring reglerna för skatt och socialförsäkring. Att det finns olika regler baserat på var man bor är inte alltid helt tydligt och bland pendlarna kan det även upplevas som orättvist att två personer som båda gränspendlar exempelvis från Sverige till Norge kan bli beskattade på olika sätt utifrån vilken kommun de arbetar och bor i. Några av intervjupersonerna har skickats runt mellan olika myndigheter och fått olika – och ibland felaktiga – svar, eftersom handläggarna på myndigheterna inte alltid är medvetna om skillnaden på gränsgångare och icke-gränsgångare.

Bland annat har gränspendlare mellan Finland och Norge vid upprepade tillfällen blivit felaktigt beskattade i Norge, då skattekontor i södra Norge

inte känt till gränsgångarregeln. Detta berättar Nordkalottens Grensetjeneste som haft kontakt med många pendlare i frågan, och bekräftas också i intervjuer till denna analys.

Många intervjupersoner i olika gränsområden vittnar om att det gäller att få tag i rätt kontor eller handläggare på myndigheterna för att få korrekta svar. Vissa pendlare har också råkat ut för att de blivit runtskickade mellan olika myndigheter som gett motstridiga besked eller hänvisat vidare till varandra.

Att myndigheterna inte alltid vet vilka regler som gäller för gränsgångare och gränspendlare skapar osäkerhet och det finns risk för att rättssäkerheten brister så att olika personer får olika besked, i och med att det är svårt att överskåda och förutsäga följderna av reglerna för skatt och socialförsäkringsförmåner. Det lägger också ett stort ansvar på den individuella gränspendelaren att se till att det blir rätt.

Oförutsägbarhet för gränsgångare

De intervjupersoner som upplever beskattningen som mest problematisk är gränsgångare, som beskattas i bosättningslandet trots att de arbetar i ett annat nordiskt land (se faktaruta på sidan 9). Det gäller i allra högst grad svenskar eller finländare som arbetar i Norge. Gränsgångare får bruttolönen utbetald från arbetsgivaren i arbetslandet, efter avdrag för eventuella sociala avgifter, och ska själv betala in skatten till skattemyndigheten i bosättningslandet. Det fungerar i stort sett som en egenföretagares preliminärdeklaration, genom att personen själv anger sin förväntade inkomst till skattemyndigheten och betalar in skatten till ett skattekontor. Men gränsgångarna har inte aktivt valt att betala sin skatt på det sättet. Situationen försvåras ytterligare om en gränsgångare saknar fast jobb med en fast månadslön, eftersom det då blir svårare att beräkna den månatliga skatten. Detta gäller exempelvis om lönen baseras på oregelbundna arbetstider, som för timvikarier, eller skiftande arbetstider och extra arbetspass. Dessutom kan valutakursvägningarna försvåra förutsägbarheten i hur mycket skatt som ska betalas in eftersom lönen betalas ut i en annan valutakurs än den som skatten beräknats ifrån.

Flera av intervjupersonerna upplever att det är svårt att uppskatta hur mycket skatt som ska betalas på årsinkomsten och att det är ett stort ansvar att lägga på den enskilda arbetstagar. De efterlyser att ansvaret för gränskommunernas ekonomi och skatteinkomster ska flyttas från individen till staterna.

Mindre pengar kvar i plånboken

Alla gränsgångare betalar alltså skatt i bosättningslandet, men de är socialförsäkrade i arbetslandet.

Det innebär att de som arbetar i Norge och Finland ska betala sociala avgifter på sin lön i arbetslandet. Trygdeavgiften i Norge är 8,2 procent och de sociala avgifterna i Finland är 8,25 procent. I Sverige är det arbetsgivaren som betalar de sociala avgifterna genom arbetsgivaravgiften.

Dessa skillnader mellan länderna skapar ibland effekter som av gränspendlarna upplevs som orättvisa, eftersom eventuella justeringar som gjorts av skattesatserna för att kompensera för de sociala avgifterna inte alltid kommer dem till godo. En gränsgångare som bor i Sverige och arbetar i Norge betalar alltså svensk skatt, som är högre än den norska, men betalar också trygdeavgift. Det innebär att denna gränsgångare får ut mindre lön efter skatt jämfört med en person som både betalar skatt och sociala avgifter i Norge.

Gränsgångare som bor i Finland och arbetar i Norge får på grund av skillnader i hur de sociala avgifterna definieras i de båda länderna inte dra av hela beloppet som har betalats för den norska trygdeavgiften, utan 97,8 procent. Det gäller beskattningsåret 2018 – tidigare har de enbart fått dra av en mindre del av beloppet.

Dessa upplevda ekonomiska orättvisor innebär, bedömer flera intervjupersoner, att det ekonomiska incitamentet att ta ett jobb i en gränskommun inte är lika starkt – trots skillnader i lönenivå och valutakurs. För att komma runt problemet berättar intervjupersoner att det har blivit vanligt att mot reglerna folkbokföra sig i en annan kommun för att slippa bli beskattad som en gränspendlare, och andra pekar på att fler väljer att köra till ett jobb längre in i landet för att undvika gränsgångarreglerna. Men det finns också en risk att pendlingen i sig minskar, i flera gränsområden. Ett exempel är Nordnorge, där kommunerna som vänt sig till Nordkalottens Grensetjeneste uppger att det har blivit svårare att rekrytera personal från Finland, vilket utgör en reell risk för kommunernas möjligheter att erbjuda vård och annan offentlig service till sina invånare.

Ändringen i artikel 18 – risk för restskatt och osäkerhet kring skattenivån

2009 gjordes en ändring i artikel 18 i det nordiska skatteavtalet. Det är en liten ändring med stor betydelse, där orden ”får enbart beskattas” byttes ut mot ”får beskattas”. Det vill säga att principen för beskattning i två länder ändrades från exempt till credit-metoden. Det innebär att både arbetslandet och bosättningslandet har rätt att ta ut skatt på socialförsäkringsförmåner från en gränspendlare.

Först tas skatten ut i arbetslandet, men därefter kan även bosättningslandet kräva eventuell mellanskillnad på skatten om detta landet har en högre skattenivå. I samband med ändringen infördes övergångsregler som innebär att personer som fick socialförsäkringsförmåner innan den 4 april 2008 och fortfarande bor kvar i samma land enbart ska betala skatt i arbetslandet. Att det finns skillnader mellan hur två personer beskattas kan bidra till osäkerhet kring reglerna och kan upplevas problematiskt i relation till rättsäkerheten.

Men ändringen har även haft andra konsekvenser för gränspendlare. Bland annat uppmanade Nordiska Rådet 2014 Nordiska Ministerrådet att göra en översyn av skatteavtalet i förhållande till inkomst och förmögenhetsbeskattning eftersom att det skapat stora problem bland annat för norska pensionärer som bosatt sig i Sverige. Bland intervjupersonerna i denna rapport finns exempel på pensionärer som fått restskatt på sin pension. De pekar på att det varit mycket svårt att förutsäga hur mycket skatt som skulle betalas på pensionen och det därför kommit en oväntad stor extraräkning från skattemyndigheten. Det är särskilt ett problem i de fall då skattenivån i bosättningslandet är högre än i arbetslandet, eftersom det då uppstår en mellanskillnad som ska beskattas.

För gränspendlare som jobbar i Norge betyder ändringen även att de riskerar högre skatt vid sjukskrivning. Om pendlaren får sjukpenning utbetald från NAV i stället för som sjuklön från arbetsgivaren gäller artikel 18 och pendlaren ska då även skatta på mellanskillnaden upp till skattenivån i bosättningslandet.

Att gränspendlarna måste deklarera såväl i arbetslandet som i bosättningslandet medför enligt flera intervjupersoner en del administrativt merarbete för pendlarna såväl som för myndigheterna som ska hantera detta. Framför allt handlar svårigheterna om att länderna inte alltid delar information med varandra digitalt, vilket ställer krav på att gränspendlarna själva måste kunna dokumentera sina inkomster samt inbetalningar för skatt- och socialförsäkring. Ofta måste deklarationerna göras manuellt, på papper, eftersom gränspendlarna inte har tillgång till digitala tjänster i det ena landet. Det kan ställa till problem i en vardag där exempelvis lönebesked inte alltid finns i fysisk form.

En rörlig arbetsmarknad med fler projektanställningar ger osäkerhet kring skatt

Arbetsmarknaden i Norden har under flera år förändrats bland annat i relation till rörlighet och

flexibilitet. Det blir vanligare med visstidsanställningar, projektanställningar och att jobba hos flera arbetsgivare samtidigt. I Sverige visar till exempel en kartläggning från LO och Svenskt Näringsliv att andelen tidsbegränsade anställningar, som bland annat omfattar timvikarier, projektanställningar och provanställningar, har ökat.

Detta har också lett till att gränstjänsterna får fler komplicerade frågor. För en gränsgångare innebär skiftande arbetstider och arbetsgivare en extra oförutsägbarhet kring skatt och socialförsäkring, jämfört med att ha en fast inkomst varje månad från en arbetsgivare. Ständigt nya inkomstbesked måste lämnas till skattemyndigheterna, för varje månad som inte är den föregående lik. Det kompliceras ytterligare om en person jobbar i både gränskommuner och icke-gränskommuner eftersom inkomsten då ska beskattas i olika länder.

Dessutom får problemen ytterligare en dimension för dem som jobbar hos flera arbetsgivare och i två olika länder. Om arbetet i bosättningslandet överstiger 25 procent eller om det sker för en offentlig arbetsgivare blir arbetsgivaren i arbetslandet skyldig att betala sociala avgifter i bosättningslandet. Detta enligt EU:s regelverk, som även Norge förbundit sig att följa. Särskilt för danska arbetsgivare är detta en stor fråga i och med att de sociala avgifterna är avsevärt högre i Sverige än i Danmark.

Pendlingsmönster – lönsamt att pendla längre

Som några intervjupersoner pekat på leder reglerna för gränsgångarna till att vissa pendlare föredrar att pendla till kommuner som inte är gränskommuner. Därmed undgår de gränsgångarregeln och blir beskattade i arbetslandet. De slipper det administrativa besväret och det ger i vissa fall även mer pengar kvar i plånboken efter skatt. Att vissa gränspendlare väljer att pendla längre kan få konsekvenser såväl för miljön som för den enskilda pendlaren och dennas eventuella familj, så som mindre fritid och högre transportkostnader. Detta gäller fram för allt gränsgångare som pendlar till Norge. Frågan är hur den pågående kommunsammanslagningen i Norge kommer att påverka situationen. Med större kommuner längs gränsen kommer fler att räknas som gränsgångare. Det finns risk att både miljön och de enskilda pendlarna förlorar på detta.

Möjlighet att underlätta för gränsgångarna

För närvarande håller de nordiska länderna på att ratificera en ändring i det nordiska skatteavtalet, som dock enbart gäller företagsbeskattning.

DEM ÄR GRÄNSGÅNGARE?

Den som:

1. har hemvist i en gränskommun (en kommun som gränsar till ett annat land – Obs endast landgräns) och
2. arbetar i en kommun i det andra landet som gränsar till hemlandet (endast landgräns)
3. övernattar i hemvistkommunen minst en gång per vecka

Notera att hemvist- och arbetskommunerna inte behöver gränsa till varandra.

I övrigt står inga ändringar i skatteavtalet på agendan, enligt skatte- och finansdepartementen i Sverige, Finland och Danmark. Det har dock tidigare föreslagits att det nordiska skatteavtalet ska ses över och problematiken har diskuterats bland annat i Gränshinderforum. Som tidigare nämnts rekommenderade Nordiska Rådet år 2014 Nordiska Ministerrådet att se över skatteavtalet i förhållande till reglerna för att undvika dubbelbeskattning på inkomster, samt att undersöka hur det kan säkerställas att myndigheterna upplyser medborgarna korrekt och entydigt om reglerna.

De personer som intervjuats i samband med denna analys lyfter fram följande önskemål om hur det nordiska skatteavtalet och andra förhållanden kring gränspendlingen skulle kunna förändras:

- Många önskar att gränsgångarregeln helt tas bort, så att alla betalar skatt i arbetslandet. Därefter får staterna fördela skatteinkomsterna till rätt land och kommun.
- Med digital tillgång till systemen i de övriga nordiska länderna skulle vardagen förenklas för många gränspendlare, som skulle få lättare att deklarerera, att hantera dokument och blanketter från myndigheterna och begära socialförsäkringsförmåner. Det skulle också förutsätta att staterna fick möjlighet att dela digitala uppgifter med varandra, exempelvis för inkomst. Enligt rapporten Nordisk mobilitet 2018 från Nordiska Ministerrådet så finns det ett förslag om att medborgarna ska kunna använda sitt nationella elektroniska ID i hela Norden.

- Ökad kunskap om lagar och regler i förhållande till gränspendling hos myndigheternas handläggare skulle avsevärt minska problemen för gränspendlarna.

ÖVERSIKT: 14 GRÄNSPENDLINGSSITUATIONER I DE NORDISKA GRÄNSOMRÅDEN

Det nordiska skatteavtalet omfattar gränspendlare i Norden och reglerar bland annat i vilket land inkomstskatt och sociala avgifter ska betalas. De nordiska gränspendlarna kan beroende på var de arbetar och bor beskattas på olika sätt. Nedan ges en kortfattad sammanfattning för hur det fungerar i 14 sådana situationer, som alla förutsätter att gränspendlaren enbart har en arbetsgivare och inte arbetar i både en gräns- och en icke-gränskommun.

FOTO: NEWS ØRESUND

NORGE-SVERIGE

Bor i Sverige, arbetar i Norge – gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Sverige enligt svenska regler. Måste själv lämna in preliminära självdeklarationer för att få sin skatt fastställd av Skatteverket och själv betala in pengarna på skattekontot. Ska dock betala skatt i Norge på utbetalningar från den norska socialförsäkringen (NAV) och på norsk pension. Credit-metoden tillämpas¹ vilket innebär att man i vissa fall kan bli beskattad i både Norge och Sverige för inkomsten. Sjuklön från arbetsgivaren, i motsats till sjukpenning från NAV, beskattas som vanlig lön. Om man arbetar både i en gränskommun och i en icke-gränskommun ska bara den delen av inkomsten som är hänförlig till arbetet i gränskommunen beskattas i Sverige, och den övriga inkomsten i Norge.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Norge som huvudregel. Ska betala trygdeavgift på 8.2 % av bruttolönen i Norge. För pensionärer är trygdeavgiften 5.1 %. Får göra avdrag för detta i Sverige, men inte avräkna hela trygdeavgiften från den svenska skatten. Arbetsgivaren ska betala arbetsgivaravgift som varierar från 0 % till 14.1 % beroende på region.

Bor i Sverige, arbetar i Norge – ej gränsgångare

Skatt: Betalar i de allra flesta fall skatt i Norge (undantag: fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas, Svinesundsbron m.m.). På lönen betalas skatt endast i Norge eftersom Sverige tillämpar exempt-metoden, medan socialförsäkringsförmåner och pension i vissa fall beskattas i både Sverige och Norge (credit-metoden)¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Norge som huvudregel. Ska betala trygdeavgift på 8.2 % av bruttolönen i Norge, enligt norska regler. För pensionärer är trygdeavgiften 5.1 %. Arbetsgivaren ska betala arbetsgivaravgift som varierar från 0 % till 14.1 % beroende på region.

Bor i Norge, arbetar i Sverige – gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Norge enligt norska regler. Måste lämna in ansökan om forskuddsskatt till Skatteetaten och själv betala in pengarna på skattekontot. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas i Sverige med credit-metoden, vilket innebär att de även kan bli skattpliktiga i Norge¹. Om man arbetar både i en gränskommun och i en icke-gränskommun ska bara den delen av inkomsten som är hänförlig till arbetet i gränskommunen beskattas i Norge, och den övriga inkomsten i Sverige.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Sverige som huvudregel vilket innebär att arbetsgivaren måste betala svenska arbetsgivaravgifter (inklusive sociala avgifter) på 31.42 % av bruttolönen. Om arbetsgivaren saknar fast driftställe i Sverige blir arbetsgivaravgiften runt 10 % lägre. Behöver inte betala den norska trygdeavgiften på arbetsinkomst.

Bor i Norge, arbetar i Sverige – ej gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Sverige som huvudregel (undantag: fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas, Svinesundsbron m.m.). Om gränspendlaren inte har väsentlig anknytning till eller inte vistas i Sverige stadigvarande har denne möjlighet att bli beskattad enligt SINK-skatt (25 % statlig skatt utan möjlighet till avdrag) eller att omfattas av "vanliga" regler (inkomstskattelagen). Norge tillämpar "exemption with progression"-metoden, vilket

innebär att personen undantas från skatt på lönen i Norge, men att inkomsten från Sverige räknas med när skattesatsen på övriga inkomster i Norge ska fastställas. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas i Sverige med Credit-metoden, vilket innebär att de även kan bli skattepliktiga i Norge¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Sverige som huvudregel vilket innebär att arbetsgivaren måste betala svenska arbetsgivaravgifter (inklusive sociala avgifter) på 31.42 % av bruttolönen. Om arbetsgivaren saknar fast driftställe i Sverige blir arbetsgivaravgiften runt 10 % lägre. Behöver inte betala norsk trygdeavgift.

FOTO: FRÅN KOMMUNPALA

SVERIGE-FINLAND

Bor i Sverige, arbetar i Finland – gränsgångare

Skatt: Betalar skatt på lönen i Sverige enligt svenska regler. Måste lämna in preliminära självdeklarationer för att få sin skatt fastställd av Skatteverket och själv betala in pengarna på skattekontot. Ska dock betala skatt i Finland på utbetalningar från den finländska socialförsäkringen och på finländsk pension. Credit-metoden tillämpas¹ vilket innebär att man i vissa fall kan bli beskattad i både Finland och Sverige för inkomsten. Sjuklön från arbetsgivaren beskattas som vanlig lön. I Finland beror det dock på arbetsställets kollektivavtal hur länge arbetsgivaren betalar sjuklön och därefter är det KELA Folkpensionanstalten som betalar ut sjukdagpenning, vilket beskattas med 35 procent källskatt. Om man arbetar både i en gränskommun och i en icke-gränskommun ska bara den delen av inkomsten som gäller arbetet i gränskommunen beskattas i Sverige, och den övriga inkomsten i Finland.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Finland som huvudregel. Ska betala sociala avgifter i Finland: pensionsavgift 1.9 % och arbetslöshetsförsäkringspremie 6.35-7.85 %. Får göra avdrag för detta

i Sverige. Även arbetsgivaren ska betala sociala avgifter i Finland.

Bor i Sverige, arbetar i Finland – ej gränsgångare

Skatt: Betalar i de allra flesta fall skatt i Finland (undantag: fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas, gränsflottnings m.m.). Personen får vid dagpendling välja mellan att betala källskatt (35 % statlig skatt med möjlighet till avdrag på 510 euro/månad eller 17 euro/dag) eller att omfattas av vanliga finländska regler. På lönen betalas bara skatt i Finland eftersom Sverige tillämpar ex-empt-metoden, medan socialförsäkringsförmåner och pension i vissa fall beskattas i både Sverige och Finland (credit-metoden)¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Finland som huvudregel. Ska betala sociala avgifter i Finland: pensionsavgift 1.9 % och arbetslöshetsförsäkringspremie 6.35-7.85 %. Får göra avdrag för detta i Sverige. Även arbetsgivaren ska betala sociala avgifter i Finland.

Bor i Finland, arbetar i Sverige – gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Finland enligt finländska regler. Måste lämna in ansökan om förskottskatt till Skatteförvaltningen och själv betala in pengarna på skattekontot. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas i Sverige med credit-metoden, vilket innebär att de även kan bli skattepliktiga i Finland¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Sverige som huvudregel vilket innebär att arbetsgivaren måste betala svenska arbetsgivaravgifter (inklusive sociala avgifter) på 31.42 % av bruttolönen. Om arbetsgivaren saknar fast driftställe i Sverige blir arbetsgivaravgiften runt 10 % lägre.

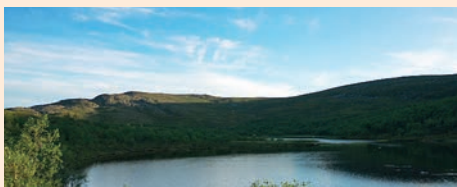
Bor i Finland, arbetar i Sverige – ej gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Sverige som huvudregel (undantag: fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas m.m.). Om gränspendlaren inte har väsentlig anknytning till eller inte vistas i Sverige stadigvarande har denne möjlighet att bli beskattad enligt SINK-skatt (25 % statlig skatt utan möjlighet till avdrag) eller att omfattas av vanliga regler (inkomstskattelagen). Finland tillämpar "exemption with progression"-metoden, vilket innebär att personen undantas från skatt på lönen i Finland,

men att inkomsten från Sverige räknas med när skattesatsen på övriga inkomster i Finland ska fastställas. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas i Sverige med credit-metoden, vilket innebär att de kan bli skattepliktiga i Finland¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Sverige som huvudregel vilket innebär att arbetsgivaren måste betala svenska arbetsgivaravgifter (inklusive sociala avgifter) på 31.42 % av bruttolönen. Om arbetsgivaren saknar fast driftställe i Sverige blir arbetsgivaravgiften runt 10 % lägre.

FOTO: FLICKR - ICC BY 2.0
- MIKAEL LEPPÄ

FINLAND-NORGE

Bor i Norge, arbetar i Finland – gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Norge enligt norska regler. Måste lämna in ansökan om forskuddsskatt till Skatteetaten och själv betala in pengarna på skattekontot. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas i Finland med credit-metoden, vilket innebär att de kan bli skattepliktiga i Norge¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Finland som huvudregel. Ska betala sociala avgifter i Finland: pensionsavgift 1.9 % och arbetslöshetsförsäkringspremie 6.35-7.85 %. Får göra avdrag för detta i Norge. Även arbetsgivaren ska betala sociala avgifter i Finland. Personen behöver inte betala norsk trygdeavgift (inte heller efter pensionen).

Bor i Norge, arbetar i Finland – ej gränsgångare

Skatt: Betalar i de allra flesta fall skatt i Finland enligt finländska regler på lönen (undantag: fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas m.m.). Personen får vid dagpendling välja mellan att betala källskatt (35 % statlig skatt med möjlighet till avdrag på 510 euro/månad eller 17 euro/dag) eller att omfattas av vanliga finländska regler. Norge tillämpar "exemption with progression"-meto-

den, vilket innebär att personen undantas från skatt på lönen i Norge, men att inkomsten från Finland räknas med när skattesatsen på övriga inkomster i Norge ska fastställas. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas däremot med credit-metoden och kan därför bli skattepliktiga i både Finland och Norge¹.

Socialförsäkring: Ska betala sociala avgifter i Finland: pensionsavgift 1.9 % och arbetslöshetsförsäkringspremie 6.35-7.85 %. Får göra avdrag för detta i Norge. Även arbetsgivaren ska betala sociala avgifter i Finland.

Bor i Finland, arbetar i Norge – gränsgångare

Skatt: Betalar skatt i Finland enligt finländska regler. Måste lämna in ansökan om förskottsskatt till Skatteförvaltningen och själv betala in pengarna på skattekontot. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas med credit-metoden, vilket innebär att de kan bli skattepliktiga i både Norge och Finland¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Norge som huvudregel. Ska betala trygdeavgift på 8.2 % av bruttolönen i Norge, precis som norrmännen. För pensionärer är trygdeavgiften 5.1 %. Trygdeavgiften är avdragsgill till 97,8 % i Finland. Arbetsgivaren ska betala arbetsgivaravgift som varierar från 0 % till 14.1 % beroende på region.

Bor i Finland, arbetar i Norge – ej gränsgångare

Skatt: Betalar i de allra flesta fall skatt i Norge enligt norska regler på lönen (undantag: fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas, gränsvägar m.m.). Finland tillämpar "exemption with progression"-metoden, vilket innebär att personen undantas från skatt på lönen i Finland, men att inkomsten från Norge räknas med när skattesatsen på övriga inkomster i Norge ska fastställas. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas däremot med credit-metoden och kan därför bli skattepliktiga i både Finland och Norge¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Norge som huvudregel. Ska betala trygdeavgift på 8.2 % av bruttolönen i Norge, precis som norrmännen. För pensionärer är trygdeavgiften 5.1 %. Arbetsgivaren ska betala arbetsgivaravgift som varierar från 0 % till 14.1 % beroende på region.

FOTO: NEWS ØRESUND

Bor i Danmark, arbetar i Sverige

Skatt: Betalar skatt i Sverige enligt svenska regler. Dock finns det undantag för anställda på fartyg, luftfarkost, i vissa fall olja och naturgas, Öresundståg, Öresundsbron samt gränsgångare som pendlar efter det tidigare gränsgångaravtalet². Personen får vid dagpendling välja mellan att betala SINK-skatt (25 % statlig skatt utan möjlighet till avdrag) eller att omfattas av vanliga svenska regler (inkomstskattelagen). Danmark tillämpar "exemption with progression"-metoden, vilket innebär att personen undantas från skatt på lönen i Danmark¹, men att inkomsten från Sverige räknas med när skattesatsen på övriga inkomster i Danmark ska fastställas. Dessutom har Danmark interna regler där man i vissa fall kopplar val av metod till socialförsäkringstillhörighet. Socialförsäkringsförmåner och pension beskattas med credit-metoden och kan därför i vissa fall vara skattepliktiga i både Sverige och Danmark.

DANMARK-SVERIGE

Bor i Sverige, arbetar i Danmark

Skatt: Betalar skatt i Danmark enligt danska regler. Dock finns det undantag för anställda på fartyg, luftfarkost, olja och naturgas i vissa fall, Öresundståg, Öresundsbron samt gränsgångare som pendlar efter det tidigare gränsgångaravtalet². På lönen betalas skatt endast i Danmark (exempt-metoden) medan socialförsäkringsförmåner och pension i vissa fall beskattas i både Sverige och Danmark (credit-metoden)¹.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Danmark som huvudregel. Arbetstagarerna ska betala 8 % arbetsmarknadsbidrag (AM-bidrag). AM-bidraget räknas som en skatt, inte som en social avgift. Arbetsgivaren ska betala en rad mindre sociala avgifter för de anställda.

Socialförsäkring: Socialförsäkrad i Sverige som huvudregel, vilket innebär att arbetsgivaren ska betala svenska arbetsgivaravgifter (inklusive sociala avgifter) på normalfallet 31,42 procent av bruttolönen. Om arbetsgivaren saknar fast driftställe i Sverige blir arbetsgivaravgiften runt 10 procent lägre.

¹ Detta gäller inte om man omfattas av övergångsregler som infördes i samband med att artikel 18 i det nordiska skatteavtalet om pension och socialförsäkringsförmåner ändrades 2009. Tidigare stadgade den att exempt-metoden skulle användas, men numera ska credit-metoden tillämpas. Det har införts övergångsregler som innebär att en person som den 4 april 2008 mottog någon form av socialförsäkring från arbetslandet och som fortfarande bor kvar i samma bopättningsland kan undantas från de nya bestämmelserna och istället beskattas enligt de gamla reglerna.

² Innan Öresundsbron byggdes fanns en gränsgångarregel för personer som arbetspendlade mellan Sverige och Danmark. Den innebar att man betalade skatt i bopättningslandet, tvärt emot det nordiska skatteavtalets huvudprincip. Regeln är sedan länge avskaffad, men i enlighet med en övergångsbestämmelse ska personer som beskattades som gränsgångare på 1990-talet, och har fortsatt arbetspendla oavbrutet sedan dess, fortsatt betala skatt med gränsgångarregeln. Denna grupp omfattar i dag ett par hundra personer.

METODER FÖR UNDANRÖJANDE AV DUBBELBESKATTNING

• **exempt-metoden (undantag):** inkomst som har beskattats utomlands undantas helt från beskattning i hemlandet

• **exempt with progression:** inkomst som har beskattats utomlands undantas från beskatt-

ning i hemlandet, men räknas med i beskattningsunderlaget när eventuell progressiv skatt på övriga inkomster i hemlandet ska fastställas

• **credit-metoden (avräkning):** inkomst som har beskattats ut-

omlands beskattas i hemlandet bara i den mån skatten är högre enligt hemlandets regler. I så fall betalas den "överskjutande" delen skatt i hemlandet.

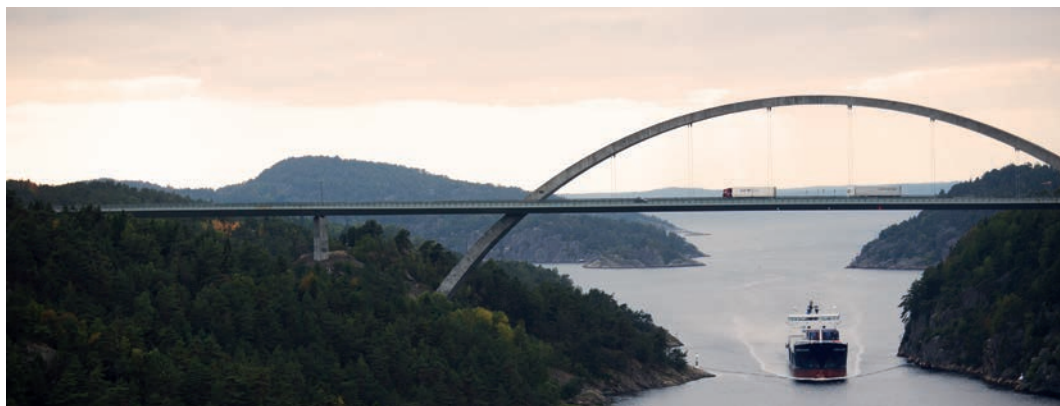

FOTO: NEWS ØRESUND

SVERIGE-NORGE

Svenska gränsgångare upplever skattereglerna som orättvisa och svårförståeliga

Arbetspendlingen mellan Sverige och Norge är den största i Norden sett till antalet pendlare. Bland intervjupersonerna upplever främst gränsgångarna som bor och arbetar närmast den norsk-svenska gränsen att skattereglerna kan vara svårförståeliga och ekonomiskt ogynnsamma. Även bland arbetsgivarna märks en minskad vilja hos jobsökande att bli gränsgångare vilket påverkar möjligheterna till rekrytering.

Den norsk-svenska gränsen är en av världens längsta nationsgränser och med många orter nära gränsen har pendlingen mellan Sverige och Norge länge varit omfattande. Idag är ländernas kronkurser relativt lika, men för några år sedan innebar en stark norsk krona i kombination med generellt högre lönenivå att det var mycket ekonomiskt fördelaktigt att jobba i Norge vilket lockade många svenska arbetstagare. Även idag är pendlingen mellan länderna störst från Sverige till Norge, men enligt Grensetjänsten har en svag ökning från Norge till Sverige skett.

För invånare längs den svensk-norska gränsen är landsgränsen oftast osynlig. Till vardags passerar den för att handla eller besöka släkt och vänner, men det är inte alltid lika självklart att ta ett jobb i det andra landet. För de som bor i en gränskommun och har möjlighet att arbeta i en gränskommun på andra sidan gränsen är en betydande anledning till att vissa väljer bort jobb i grannlandet att de då blir gränsgångare (se mer information på sidan 9). I och med det omfattas de av särskilda skatteregler som

av många uppfattas som svårbegripliga, ekonomiskt ogynnsamma och i vissa fall orättsäkra. Det är reaktioner som informationstjänsten Grensetjänsten ofta möter och som flera personer som intervjuats till denna rapport också vittnar om. Om man däremot pendlar över gränsen men inte bor eller jobbar i en gränskommun omfattas man av andra skatteregler.

Stort ansvar på den enskilde arbetstagaren

De gränspendlare som inte är gränsgångare betalar både skatt och sociala avgifter i arbetslandet – precis som de som är bosatta i arbetslandet gör. Är man däremot gränsgångare betalar man skatt i boendelandet och sociala avgifter i arbetslandet. För en svensk gränsgångare som arbetar i Norge innebär det att den norska arbetsgivaren inte betalar in skatten till svenska Skatteverket, utan ansvaret för inbetalningen således ligger på arbetstagaren. Därmed måste arbetstagaren genom en preliminär självdeklaration meddela Skatteverket sin uppskattade årsinkomst för att få ett skattebesked. Därefter betalar gränsgångaren in pengarna till ett skattekonto. Om gränsgångarens uppskattade

årsinkomst ändras – exempelvis genom att denna tar extra arbetspass – ska det rapporteras till Skatteverket så snart som möjligt för att ett nytt skattebesked kan utfärdas av vilket det framgår hur mycket skatt som ska betalas in. För en person med oregelbunden arbetstid innebär det många preliminära självdeklarationer per år, vilket även ger Skatteverkets handläggare merarbete. Det uppger fler av intervjupersonerna i rapporten. Trots att de svenska gränsgångarna får ett skattebesked av Skatteverket berättar flera intervjupersoner att de ändå varit tvungna att betala restskatt och att skattebeskedet därmed inte alltid är riktigt.

– Skatteverket ger ett preliminärt besked om hur mycket jag ska betala in, men det är alltid lägre än vid den slutliga beskattningen. Jag får alltid restskatt om jag betalar in utifrån Skatteverkets uträkning. Numer räknar jag ut själv vad jag ska betala, berättar Lisa Olsén, som dagligen pendlar från värmländska Åmotfors till norska Kongsvinger och därmed omfattas av gränsgångaravtalet.

Att skatten ska betalas till olika länder beroende på i vilken kommun man arbetar blir även problematiskt om man rör på sig i sitt arbete. En hantverkare som jobbar i både en gräns- och en icke gränskommun måste redovisa detta för sin arbetsgivare och hålla koll på hur mycket av inkomsten som tjänats in i gräns- respektive icke gränskommunen. Därefter ska den inkomst som förvärvats i gränskommunen beskattas i Sverige och den inkomst som förvärvats i en icke-gränskommun beskattas i Norge. Det ställer krav på och skapar administrativt merarbete för både arbetsgivare och arbetstagar.

Mindre tillit till myndigheter – svårt att göra rätt

Osäkerheten och en avsaknad av tillit till myndigheternas kunskap om gränsgångarnas villkor är återkommande hos alla intervjuade gränsgångare. Det får konsekvenser som att sparpengar måste sättas in på skattekontot för att gardera sig mot restskatt, att man oroar sig för att bli sjuk för att man inte litar på att sjukpenning kommer att betalas ut och att man hellre vänder sig till vänner i samma situation än till den ansvariga myndigheten. I slutändan kan det innebära att personer lämnat sitt jobb på andra sidan gränsen.

– Det är svårt att få hjälp när jag ringer till växel i Stockholm eller liknande. Jag kan prata med fem olika personer och få fem olika svar. Det är så få som jobbar med gränsgångare, berättar Ida Guttke, före detta gränsgångare som slutade sitt arbete som sjuksköterska i Norge på grund av att ”det är för mycket strul”.

Då reglerna kring beskattning av gränsgångare av många uppfattas som svårförståeliga krävs det mycket av gränsgångaren för att göra rätt.

– Mottot borde vara att ”det ska vara lätt att göra rätt”. Folk vill göra rätt med skatt med mera, men när myndigheterna krånglar så blir det ofta fel utan att man vill, säger Trond-Erik Grundt, daglig leder på Grensetjänsten Norge-Sverige.

Anders Andersson som är kommunchef i den svenska gränskommunen Eda har upplevt att komplexa skatteregler för gränsgångarna får konsekvenser för kommunens invånare.

– Om den enskilda pendlaren gör fel eller inte kan uppskatta sin inkomst tillräckligt exakt leder det till hög eftertaxering, som i värsta fall innebär att folk inte kan betala och hamnar hos Kronofogden, säger Anders Andersson.

Ett komplext system som uppfattas som svårt att följa är risken större att det kringgås, menar flera intervjupersoner. Exempelvis kan personer som inte vill vara gränsgångare men ändå arbeta i gränskommunen på andra sidan gränsen skriva sig i en kommun där man inte är bosatt, vilket får konsekvenser för bosättningskommunen i form av förlorade skatteintäkter och mindre pengar från det kommunala utjämningsystemet.

Olika villkor vid utbetalning av socialförsäkringspengar

Alla gränspendlare, oavsett gränsgångarstatus, är socialförsäkrade i arbetslandet. För norrmän som pendlar till Sverige betalar de svenska arbetsgivarna in sociala avgifter genom arbetsgivaravgiften. Vid arbete i Norge betalas sociala avgifter genom trygdeavgiften som innebär att arbetsgivaren drar 8,2 procent av bruttolönen och betalar till myndigheten NAV som står för bland annat norsk sjukförsäkring, föräldraförsäkring och pension. Trygdeavgiften är som namnet antyder en avgift och inte en skatt. För gränsgångare innebär det att den summa som betalas i trygdeavgift enbart får dras av den inkomst som ska beskattas i Sverige och inte räknas av krona för krona. Det blir ekonomiskt ogynnsamt för gränsgångare då de får betala mer i total skatt än om trygdeavgiften varit en avräkningsbar skatt, och kan kosta en svensk gränsgångare tusentals kronor per år.

Vid tillfälle av sjukdom eller föräldraledighet betalas ersättning från NAV till de svenska gränspendlarna. Men till skillnad från i Sverige kan arbetsgivaren i Norge själv betala ut socialförsäkringspengar och sedan få ersättning för detta från NAV. Om gränspendlaren får socialförsäkringspengar direkt

från NAV eller från arbetsgivaren har en inverkan på beskattningen. Vid utbetalning från arbetsgivaren bedöms pengarna som en vanlig inkomst och de beskattas då som tidigare, det vill säga i boendelandet för en gränsgångare och i arbetslandet för de som inte är gränsgångare. Men om pengarna betalas ut direkt från NAV bedöms den inkomsten som en förmån och blir då beskattningspliktig även i Sverige, som då har rätt att dra skatt på mellanskillnaden av det personen har skattat i Norge och vad denne skulle ha skattat i Sverige.

För gränsgångarna innebär det inte någon skillnad då de alltid redovisar sin inkomst för beskattning i Sverige. Övriga gränspendlare får dock skatta på sin inkomst från socialförsäkringen i både Sverige och Norge, vilket alltså inte är fallet om socialförsäkringen betalas av arbetsgivaren. Därmed betalar de som får pengarna direkt från NAV mer i skatt än de som får samma pengar från sin arbetsgivare.

– Det är inte många som vet det, och de kan därför få en skattesmäll flera år efteråt då Skatteetaten meddelat Skatteverket, berättar Kikki Lindset från Grensetjänsten.

Lagändring medförde undantagsregler – pensionen beskattas olika

Gränspendlarnas pension betalas ut av arbetslandet eftersom det är där de sociala avgifterna betalats in. Fram till år 2009 beskattades pensionen endast i arbetslandet, men efter det fick boendelandet rätt

att ta upp pension från ett annat nordiskt land. Det innebär att vissa pensionärer fick skatta mer än tidigare. Men i samband med ändringen 2009 infördes också vissa undantagsregler som innebär att inte alla pensionärer omfattas av beskattningen i båda länderna. En person som den 4 april 2008 mottog någon form av socialförsäkring från arbetslandet och som fortfarande bor kvar i samma bostättningsland kan undantas från de nya bestämmelserna och istället beskattas enligt de gamla reglerna.

Gränspendlingen begränsas

Att vara gränsgångare mellan Sverige och Norge upplevs av flera intervjupersoner som krångligt och det ställer höga krav på den enskilda arbetstagaren. Det kan innebära att man väljer bort att bli gränsgångare om det finns andra alternativ, vilket påverkar arbetsgivarnas rekryteringsmöjligheter i gränskommunerna. Om man istället väljer att pendla längre in i grannlandet kan det få konsekvenser i form av längre restid, mindre fritid och veckopendlning.

Från arbetsgivarens håll kan gränsgångarproblematiken begränsa viljan att rekrytera arbetskraft från andra sidan gränsen. Framförallt gäller det om gränspendlaren har ett extrajobb i hemlandet, vilket kan påverka de sociala avgifterna genom att arbetsgivaren i normalfallet då ska betala sociala avgifter till boendelandet. Detta styrs av EU-förordningen 883. Det kan i praktiken innebära att om en svensk gränspendlare även har någon form av arbete

KVAR I PLÅNBOKEN

Det finns många parametrar som påverkar inkomsten för den som arbetar över gränsen mellan Norge och Sverige. Lönenivåerna i respektive land är naturligtvis avgörande, liksom hur valutakursen mellan de båda länderna står. För att illustrera hur stor andel av sin inkomst en gränsgångare, icke-gränsgångare och personer som arbetar i sitt bostättningsland får kvar efter skatt och sociala avgifter räknar vi här utifrån en schabloninkomst (brutto) på 360 000 svenska kronor om året. I verkligheten bidrar även lönenivåer och valutakurs till att göra det mer eller mindre lönsamt att arbeta över gränsen:

NETTOINKOMST I SEK...

...för en person som bor i Sverige och

- arbetar i Norge – gränsgångare: 250 600
- arbetar i Norge – icke gränsgångare: 257 300
- arbetar i Sverige: 271 200

...för en person som bor i Norge och

- arbetar i Sverige – gränsgångare: 305 400
- arbetar i Sverige – icke gränsgångare: 271 200
- arbetar i Sverige – icke gränsgångare med SINK-skatt: 270 000
- arbetar i Norge: 275 800

Fotnot: Beräkningarna är gjorda utifrån de skatteregler som gäller 2018, för en person född 1988 som varken är med i kyrkan, är gift eller har några barn. Ingen hänsyn har tagits till lönenivåer i respektive land, utan uträkningarna har gjorts utifrån en schablonlön på motsvarande 30 000 svenska kronor brutto i månaden. Alla summor har räknats om till svenska kronor. Endast de skatteavdrag som gäller lika för alla arbetstagare har räknats in, så som exempelvis grundavdrag, jobbskatteavdrag och minstaefterdrag. Den svenska kommun- och landstingsskatten har räknats utifrån Eda kommun.

FOTO: NEWS ØRESUND

141 796

så många besökare hade Grensetjänsten på sin webbsida under förra året

i Sverige och får beslut om att tillhöra svensk socialförsäkring måste dennes norska arbetsgivare betala svenska arbetsgivaravgifter – vilka är betydligt högre än den norska arbetsgivaravgiften. Det ger många gånger den svenska arbetsökanden ett ofördelaktigt utgångsläge.

– Om vi ska ta in en svensk framför någon som finns i Norge måste den personen ha kompetens som är nödvändig för oss och inte ha deltidsjobb

i Sverige. Det sitter många i västra Värmland som kunde ha jobbat för oss om det hade varit lite enklare, säger Per Toni Grundt som är vd på bemanningsföretaget Jobzone i Kongsvinger.

– Vi ser ju inte gränsen i det dagliga, vi som bor här. Vi känner folk på båda sidor gränsen, men när du tänker jobb blir det bara den ena sidan. Den kompetensen som norska arbetstagare har vägrar de att använda i Sverige och motsatt, säger han.

INKOMSTSKATT I SVERIGE OCH NORGE (FÖR FYSISKA PERSONER)

SVERIGE

Kommunalskatt (inkluderar även landstingsskatt): beror på kommun och landsting, ca 30-32 %

Statlig skatt: 20 procent på inkomster över 455 300 kr (2018), 25 % på inkomster över 662 300 kr

Grundavdrag: 13 400 - 35 100 beroende på inkomst (2018). Inkomster upp till 19 200 kr är skattefria

SINK-skatt: vid dagpendling till

Sverige finns möjlighet att välja SINK-skatt (25 % statlig skatt utan möjlighet till avdrag)

Sociala avgifter: arbetsgivaravgift 31.42 % av arbetstagarens bruttolön, betalas av arbetsgivaren.

NORGE

Kommunalskatt: 11.80 % + 2.65 % fylkeskommunal skatt

Statlig skatt: dels 8.55 % (6.05 % i nordligaste Norge) på all inkomst – dels trinnskatt 1.4 %

på inkomster över 169 000 kr, 3.3 % för inkomster över 237 900 kr, 12.4 % (10.4 i nordligaste Norge) på inkomster över 598 050 kr, 15.4 % på inkomster över 965 050 kr

Personfradrag: 54 750 kr

Sociala avgifter: arbetsgivaravgift, mellan 0 % och 14.1 % av lönen beroende på region, betalas av arbetsgivaren. Trygdeavgift, 8.2 %, betalas av arbetstagaren.

SAMMANFATTNING

Administrativt merarbete när skattesatsen förändras med inkomsten

Som svensk gränsgångare finns ingen fast procentsats som anger hur mycket man ska skatta, så som med SINK-skatten på 25 procent som norska gränsgångare som dagpendlar kan välja att beskattas enligt. För att få ett skattebesked på hur mycket av den norska inkomsten som ska beskattas ska gränsgångaren skicka in en preliminär självdeklaration till svenska Skatteverket. När gränsgångaren fått ett skattebesked ska hen sätta in pengarna på ett skattekonto. Det innebär i sin tur att varje gång den uppskattade årsinkomsten ändras ska en ny preliminär deklaration skickas in till Skatteverket. Vid oregelbundna arbetstider kan det upplevas svårt att uppskatta sin årsinkomst och därmed även hur mycket skatt som ska betalas in på skattekontot.

Problematiskt att arbeta över kommungränser

Arbetstagare som rör sig i sitt arbete och inte endast arbetar i gränskommunen beskattas i två länder. En hantverkare som exempelvis jobbar i flera kommuner måste räkna ut hur stor andel av inkomsten som ska beskattas i Norge respektive Sverige. Det är även något som den norska arbetsgivaren måste hålla koll på för att kunna göra rätt skatteavdrag på den inkomst som förvärvats i en icke-gränskommun.

Icke-avräkningsbar trygdeavgift för gränsgångare

De sociala avgifterna i Norge, i form av trygdeavgift, är 8,2 procent av bruttolönen. Det är en avgift och inte en skatt och är därmed avdragsgill som en utländsk socialförsäkringsavgift vid beskattningen i Sverige och inte avräkningsbar. Det gör att en svensk gränsgångare totalt sett betalar en större andel av sin inkomst i skatt än om trygdeavgiften hade varit avräkningsbar, vilket kan kosta gränsgångaren tusentals kronor per år.

Lön eller sjukersättning direkt från NAV – påverkar beskattningen

Om en svensk gränspendlare får socialförsäkring från NAV i form av exempelvis sjuk- eller föräldrapenning kan dessa pengar antingen betalas ut direkt från NAV eller från den norska arbetsgivaren som i sin tur får pengarna från NAV. Trots att inkomsten i bägge fall ursprungligen kommer från NAV bedöms de som olika typer av inkomst av svenska Skatteverket. Om arbetstagaren får pengarna direkt från NAV räknas det som en förmån och inkomsten blir då beskattningspliktig även i Sverige. Om socialförsäkringen kommer via

arbetsgivaren istället räknas inkomsten dock som löneintäkt, och därmed beskattas den som lön.

Förutom att de gränspendlare från Sverige som mottar pengarna direkt från NAV får mindre kvar av sin sjukersättning är det också ett problem för de som inte är gränsgångare och därmed inte vana vid att redovisa sin inkomst till beskattning även i Sverige. Dessa personer blir i vissa fall betalningskyldiga till Skatteverket flera år efter att de mottagit pengarna.

Olika skatt på pensionen

Pensionen betalas ut av arbetslandet och därmed beskattas pensionen även i utbetalningslandet. Men 2009 fick de nordiska staterna rätt att beskatta pension från ett annat nordiskt land, vilket innebär att man ska skatta för sin pension även i boendelandet (dubbelbeskattning undviks genom avräkning). I och med ändringen infördes även vissa undantagsregler som innebär att alla inte omfattas av de nya reglerna och fortsatt endast betalar skatt till ett land. Dessa undantag gäller personer som den 4 april 2008 mottog någon form av socialförsäkring från arbetslandet och som bodde i Sverige vid samma datum samt fortfarande bor kvar. Att samma inkomst beskattas olika beroende på dessa undantagsregler kan uppfattas som att det inte är rättssäkert.

Problem vid anställning i båda länderna

Om en gränsarbetare har någon form av arbete i både Sverige och Norge påverkas de sociala avgifterna. Socialförsäkringsmyndigheten i boendelandet pekar ut vilket lands regelverk som den enskilde ska omfattas av. Har man en enskild firma i boendelandet och samtidigt är anställd och socialförsäkrad i arbetslandet påverkar detta var avgifterna för den enskilda firmans ska inbetalas. I ett sådant fall ska avgifterna både för arbete och den enskilda firmans betalas in till arbetslandet. Enligt en övergångsregel är de som drev sitt företag redan 1 juni 2012 undantagna från detta i tio år framåt, från detta datum. Det innebär att arbetsgivare ibland undviker att anställa gränspendlare som har en anställning även i boendelandet.

Svårt att göra rätt

Systemet för gränsgångare uppfattas av många som krångligt och trots att de allra flesta vill göra rätt för sig är det svårt. Det får dels konsekvensen att tilliten till de ansvariga myndigheterna sjunker då de inte kan ge svar på hur och varför. Men det bjuder också in till att kringgå systemet genom att exempelvis skriva sig i en kommun längre från gränsen.

BEMANNINGSFÖRETAG TVEKAR INFÖR ATT ANSTÄLLA SVENSKAR

Administration i kombination med risken att behöva betala svenska arbetsgivaravgifter gör att bemannings- och rekryteringsföretaget Jobzone i Kongsvinger hellre anställer norrmän från Oslo än svenskar från en närliggande kommun i Värmland. Motsvarande tvekan att ta jobb över gränsen märks hos både svenskar och norrmän, menar vd Per Toni Grundt.

– Om vi ska ta in en svensk framför någon som finns i Norge måste den personen ha kompetens som är nödvändig för oss och inte ha deltidsjobb i Sverige. Det sitter många i västra Värmland som kunde ha jobbat för oss om det hade varit lite enklare, säger han.

Om en person som bor i Sverige har ett deltidsjobb i bosättningslandet riskerar en norsk arbetsgivare nämligen att behöva betala svenska arbetsgivaravgifter.

För närvarande har Jobzone Kongsvinger drygt 90 svenskar anställda, av totalt runt 1 000 personer. Kontoret är en del av Jobzone Norge, ett bolag som också har etablerat sig i Sverige. Vd Per Toni Grundt menar att det krävs en hel del av dem som vill ta jobb på andra sidan gränsen.

Svenskar måste till att börja med skaffa norskt id och personbevis för att kunna få skattekort och ett norskt bankkonto. För att skaffa det krävs personliga möten hos Skatteetaten, vilket måste ordnas i orter betydligt längre in i Norge än Kongsvinger. Sedan följer den administration som krävs av exempelvis en gränsgångare, som själv betalar in sin skatt i bosättningslandet.

När svenskarna inser vad som krävs av dem, eller att de skulle bli gränsgångare om de tog jobbet i Norge, är det många som hoppar av rekryteringsprocessen, menar Per Toni Grundt.

– Och det är klart att det även är svårt för dem som bor i Norge och jobbar i Sverige. Du drar dig för att hoppa på ett jobb, fast jobben kan vara väldigt bra och du kan pendla till Arvika eller Charlottenberg i Sverige, säger han och fortsätter:

– Vi ser ju inte gränsen i det dagliga, vi som bor här. Vi känner folk på båda sidor gränsen, men när

du tänker jobb blir det bara den ena sidan. Den kompetensen som norska arbetstagare har vägrar de att använda i Sverige och motsatt.

Tidigare upplevde Per Toni Grundt att det var lite lättare för människor att förhålla sig pragmatiskt till reglerna över gränsen på grund av manuell handläggning, men i takt med digitaliseringen blir det allt viktigare att göra helt rätt.

För att förstora arbetsmarknaden i gränsregionen och öka antalet människor som arbetar över gränsen efterlyser Per Toni Grundt först och främst enklare regler, men också praktiska förenklingar, så som att det skulle bli möjligt att skaffa norskt id och personbevis även i Kongsvinger.

– Det här är komplext, men det kunde ha lösts väldigt enkelt. Det är ändå inte så mycket som ska till. Om de gränsnära myndighetskontoren hade fått möjlighet att utföra exempelvis id-kontroller skulle det ha hjälpt något, säger han.

FAKTARUTA

Namn: Per Toni Grundt

Titel: Verkställande direktör

Företag/organisation: Jobzone Kongsvinger

Ort: Kongsvinger, Norge

Antal anställda som bor i Sverige: 90

FAKTARUTA

Namn: Anders Andersson

Titel: Kommunchef

Företag/organisation:
Eda kommun

Ort: Charlottenberg, Sverige

FOTO: EDA KOMMUN

KOMMUNCHEFEN: INGEN RÄTTSSÄKERHET FÖR GRÄNSGÅNGARE

Anders Andersson är väl bekant med den upplevda problematiken kring gränsgångarregeln. För närvarande är han kommunchef i värmländska Eda kommun, som gränsar mot Norge, och tidigare har han bland annat varit kommunchef i jämtländska Strömsund – även det en gränskommun mot Norge där den norska gränspendlingen, gränshandeln och turismen spelar stor roll, särskilt i fjällområdet Gäddede-Lierne.

Tanken bakom gränsgångarregeln, att skydda skattekraften i gränskommunerna, tycker han är god. Men i praktiken blir den orättvis, menar Anders Andersson.

– Man vet inte på förhand hur den kommer att slå. Om den enskilda pendlaren gör fel eller inte kan uppskatta sin inkomst tillräckligt exakt leder det till hög eftertaxering, som i värsta fall leder till att folk inte kan betala och hamnar hos Kronofogden, säger Anders Andersson.

Han tycker att gränsgångarnas skatt styrs av slumpen, nämligen hur kartan och kommunindelningen ser ut. Att en del gränskommuner inte ens har någon väg som leder till grannlandet är inget gränsgångarregeln tar hänsyn till.

– Många pendlar längre in i Norge för att undvika gränsgångarregeln, särskilt män. Då blir det ofta veckopendling snarare än dagspendling. Kvar blir kvinnorna, som ofta jobbar i offentliga sektorn, till exempel kommunen. De får ta hand om sjuka barn och liknande. Det slår direkt mot den kommunala verksamheten, säger Anders Andersson.

Enligt honom är det välkänt att en del trixar med folkbokföringen för att undvika att bli gränsgångare. De folkbokför sig helt enkelt i en kommun som inte gränsar till Norge, trots att de egentligen bor i en gränskommun.

– Att folk som bor här skriver sig på andra ställen är också något som drabbar oss. Då får vi till exempel mindre pengar i det kommunala utjämningsystemet, säger Anders Andersson.

Risken finns att en del personer utnyttjar bristen på informationsutbyte mellan svenska och norska myndigheter för att fuska sig till pengar.

– Det kan vara så att det finns personer med försörjningsstöd från kommunen som i själva verket har inkomst från Norge, säger Anders Andersson.

Bristen på samordning visar sig även på statistikens område, där man inte tar hänsyn till gränspendlare som betalar skatt utomlands.

– Enligt svensk statistik har vi väldigt hög barnfattigdom men väldigt jämställda löner. Egentligen handlar det nog snarare om att många, särskilt män, har inkomster från Norge som man inte tar hänsyn till, säger Anders Andersson.

Han tycker att gränsgångarregeln borde avskaffas och ersättas med ett justerat kommunalt skatteutjämningsystem.

– Det vore bättre. Som det är nu begränsas viljan att ta ett jobb i Norge av rättsosäkra skatteregler, säger Anders Andersson.

FAKTARUTA

Namn: Lisa Olsén

Bor: Åmotfors, Sverige

Jobbar: På myndigheten NAV i Kongsvinger, Norge

Beskattas som: Gränsgångare

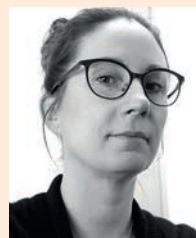

FOTO: PRIVAT

GRÄNSGÅNGARE: VI ÄR SÅ FÅ ATT SKATTEVERKET INTE HAR KOLL

Lisa Olsén bor i värmländska Åmotfors och pendlar till jobbet i norska Kongsvinger. Hon arbetar sedan tio år på NAV – den norska myndighet som svarar för både försäkringskassa, arbetsförmedling och socialtjänst. Trots det upplever hon själva regelverket för pendlare som krångligt och har råkat ut för stora summor i restskatt.

FOTO: NEWS ØRESUND

Hon beskriver det som en slump att hon började arbeta i Norge.

– Det var en upptrampad stig som så många hade gått före mig. Det dök upp ett intressant jobb och valutakursen var fördelaktig, säger Lisa Olsén.

Eftersom hon både bor och arbetar i gränskommuner beskattas hon som så kallad gränsgångare. Det innebär att hon betalar skatt i sin svenska hemkommun enligt svenska regler. Utmaningen är att hennes utländska arbetsgivare inte drar någon preliminär skatt – det får Lisa Olsén göra själv, baserat på en uppskattning av hur mycket hon kommer att tjäna under året.

– Jag har alltid fått skicka in preliminär självdeklaration och betala in pengarna på svenskt skattekonto. Skatteverket ger ett preliminärt besked om hur mycket jag ska betala in, men det är alltid lägre än vid den slutliga beskattningen. Jag får alltid restskatt om jag betalar in utifrån Skatteverkets uträkning, säger Lisa Olsén.

Hon har fått läsa in sig ordentligt på skattereglerna för att undvika obehagliga överraskningar. Om hennes deklaration hamnar hos en handläggare på Skatteverket som inte är bekant med gränsgångarna kan det bli riktigt tokigt, är Lisa Olséns erfarenhet.

– Jag har gjort ett Excel-ark där jag räknar ut precis hur det ska bli varje månad. Men jag jobbar

ju på NAV. Många som pendlar till Norge är hantverkare, hur enkelt är det för dem? I och med att vi gränsgångare är så få, bara runt 1 000 stycken, är kunskapen om oss begränsad hos myndigheterna, säger Lisa Olsén.

Hon tycker det är orimligt att en kommungräns exakta dragning ska få så avgörande betydelse för skattereglerna.

– Det blir godtyckligt. Vi pratar om folk som bor någon mil från varandra, men får helt olika regler. Den stora fördelen med att inte vara gränsgångare är att myndigheterna har bättre kunskap om hur det fungerar, säger Lisa Olsén.

Själv har hon stött på störst svårigheter i samband med sjukdom och föräldraledighet. Ersättning från socialförsäkringen beskattas annorlunda än lön enligt det nordiska skatteavtalet. För Lisa Olséns del innebar det att ersättningen först beskattades i Norge och sedan beskattades mellan-skillnaden mellan den norska skattesatsen och den motsvarande svenska skatten i Sverige.

Inte överdrivet komplicerat i teorin, men i praktiken uppstod en invecklad situation som slutade med ett besked om 80 000 kronor i restskatt.

– Under tiden hade den norska kronan försvagats ordentligt. Jag förlorade flera tusen kronor på det, säger Lisa Olsén.

FOTO: NEWS ØRESUND

TILLVARON SOM GRÄNSGÅNGARE BLEV ALLTFÖR OSÄKER

Svenska Ida Guttke arbetar inte längre i Norge – osäkerheten blev för stor på flera olika plan: hur mycket hon skulle betala i skatt, vilka regler som gäller för exempelvis föräldraledighet och hur hon skulle få rätt besked från myndigheterna där hon upplever att hon rört sig i cirklar.

Redan som sjuksköterskestudent började Ida Guttke arbeta extra i Norge, samtidigt som hon tog pass i Sverige. Då såg hon till att vara socialförsäkrad i Sverige, även om den norska arbetsgivaren började knorra över att behöva betala svenska arbetsgivaravgifter. Ändå fick hon och flera andra svenskar vara kvar, bland annat för att de tog många av helpassen.

Som gränsgångare betalade hon också skatt i Sverige. Men efterhand tyckte hon att det blev alltför krångligt med pappersarbetet och valde som färdig sjuksköterska att enbart arbeta i Norge.

Arbetet i grannlandet – bara några mil bort – innebar att Ida Guttke, som alla gränsgångare, skickade in en preliminär självdeklaration till Skatteverket i Sverige. Hon följde den betalningsplan hon fick, men året slutade ändå med restskatt på 18 000 kronor.

– Jag betalade in det, men jag ville bara förstå vad som gick fel, säger hon.

Ida Guttke upplever en stor osäkerhet kring hur mycket skatt hon ska betala, och erfarenheten är att slutskattebeskedet dröjer. Vid intervjutillfället

i september 2018 hade hon fortfarande inte fått något slutligt skattebesked för år 2016. Detsamma gäller 2017.

– Hur jag ligger till på skattekontot nu vet jag inte. Skatten under en tvåårsperiod kan vara fel och jag får ta smällen. Jag deklarerade i april, men jag måste få slutskattebesked från Norge innan det blir färdigt i Sverige. Det beskedet kommer någon gång mellan juni och december och när det kommer ska det skrivas ut och skickas till Skatteverket, säger hon.

Samtidigt finns det inga garantier för att beskedet är korrekt, menar Ida Guttke.

– Jag kan få fel summa tillbaka eller fel restskatt – jag blir aldrig färdig.

Erfarenheten har gjort att hon är rädd att ta ut de pengar hon själv sparar för att vara på den säkra sidan kring skatten, även om beskedet kommit. Finns det 50 000 kronor som tycks vara ett överskott på kontot kanske hon vågar ta ut 20 000.

Osäkerheten gäller dock mer än bara skatten. Det är svårt att få rätt besked om vad som gäller i många frågor, menar Ida Guttke. När hon var

föräldraledig och fick ersättning från norska försäkringsmyndigheten NAV skattade hon under en period i två länder samtidigt, eftersom hon inte visste att hon tillfälligt kunde stoppa de svenska inbetalningarna. Regeln är att myndigheten har rätt att dra skatt på den sjuk- eller föräldraersättning som betalas ut, något som sedan kommer tillbaka till gränspendlaren i form av skatteåterbäring.

Familjen drabbades också ekonomiskt på annat vis. Både Ida och hennes man Johan Guttke arbetade i Norge under perioden och valde att ta ut föräldraledighet enligt så kallat ”gradert uttak”, vilket i detta fallet innebar att Ida Guttke arbetade två dagar i veckan och hennes man tre. Under resten av tiden var de föräldralediga. Men beskedet om föräldrapenningen för Ida Guttkes man dröjde. Först efter ett år fick han ersättning för den första månaden då han varit föräldraledig på heltid, men vad gällde det följande halvåret då han var hemma två dagar i veckan kom inget beslut.

– Vi hade flera olika handläggare, men fick inte prata med några enskilda personer. Det blev många turer och samtal och vi lämnade in tre klagomål till NAV. Vi blev lovade pengar, men de kom inte. Det påverkade oss ekonomiskt – vi var glada att vi hade en buffert. Men en gång blev vi desperata för vi var rädda att vi inte skulle kunna betala våra räkningar, säger Ida Guttke.

Efter ett år kom slutligen beskedet: hennes man fick ingen ersättning alls för den period då han varit föräldraledig två dagar i veckan. I och med att de bodde i ett annat land var ett krav för att få ”gradert uttak” att båda föräldrarna arbetade 100 procent i Norge. Det gjorde visserligen Ida Guttkes man, men själv hade hon bara en 94-procentig tjänst.

Ida Guttke beskriver det som att hon känt sig väldigt liten i systemet, när hon bollats fram och tillbaka mellan olika myndigheter i samma ärende. När hon haft några frågor har hon hellre vänt sig till en kompis i samma situation än till myndigheterna.

– Det är svårt att få hjälp när jag ringer till växeln i Stockholm eller liknande. Jag kan prata med fem olika personer och få fem olika svar. Det är så få som jobbar med gränsgångare. Det hade underlättat om man kunde ha haft direktkontakt

med dem som kan detta, säger hon och fortsätter:

– Jag har ju ringt Grensetjänsten, men det är inte alltid de får jobba med ett enskilt ärende eller kan få uppgifter om det från myndigheterna. Jag önskar att man visste att man kunde ta hjälp av Grensetjänsten med alla ärenden.

Om hon fick bestämma skulle ansvaret för skatten ligga högre upp än på de enskilda gränsarbetarnas axlar.

– Det lättaste hade varit att betala till ett ställe och så fick länderna komma överens om hur de skulle göra upp sinsemellan. Privatpersoner ska inte vara mellanledet i samarbetet mellan dem. Visst är det mitt ansvar och mina pengar. Men då måste man kunna få kontakt med de anställda på myndigheterna som jobbar med gränsgångare i stället för växeln.

För närvarande känner Ida Guttke sig färdig med Norge, även om hon inte helt stänger dörren inför framtiden.

– Men det är för mycket strul. Min mans arbete innebär att han kan välja att vara anställd

i Sverige eller Norge och han vill hellre vara det i Sverige. Men han tänker på vad som skulle hända om han blir sjuk, vem står bakom honom då? Han har tappat förtroendet för systemet, säger hon.

”Det lättaste hade varit att betala till ett ställe och så fick länderna komma överens om hur de skulle göra upp sinsemellan. Privatpersoner ska inte vara mellanledet i samarbetet mellan dem.”

FOTO: PRIVAT

FAKTARUTA

Namn: Ida Guttke

Bor: Eda, Sverige

Jobbar: Student, före detta sjuksköterska i Skotterud, Norge

Beskattas som: Gränsgångare

SVERIGE -> NORGE

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

Arbete

Olivia bor i svenska kommunen Eda och arbetar i grannkommunen Arvika som också ligger i Sverige. Hon betalar skatt i Sverige och den dras automatiskt från hennes lön. Hennes arbetsgivare betalar in sociala avgifter genom arbetsgivaravgiften.

Sjukskrivning

När Olivia blir sjukskriven får hon ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan, som automatiskt drar av skatten till Sverige.

Föräldradledighet

Olivia får barn och då får hon ersättning från svenska Försäkringskassan, som automatiskt drar av skatten till Sverige.

Pension

När Olivia går i pension får hon ersättningen utbetald från Sverige, efter att skatten automatiskt dragits av.

GRÄNSGÅNGARE

Carl bor granne med Olivia i svenska gränskommunen Eda och arbetar i norska gränskommunen Kongsvinger. Som gränsgångare betalar han skatt i Sverige, men sociala avgifter i form av trygdeavgiften i Norge. Trygdeavgiften dras från lönen, som i övrigt betalas ut i sin helhet till Carl. Han uppger till svenska Skatteverket hur mycket han beräknar att tjäna under året och betalar själv in skatten. Kostnaden för trygdeavgiften får han inte räkna av från skatten i Sverige, utan bara göra avdrag för den i deklarationen.

När Carl blir sjukskriven får han sjuklön från sin arbetsgivare under de första 16 dagarna, och därefter ersättning från den norska socialförsäkringsmyndigheten NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Carl meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten. Hade Carls arbetsgivare fortsatt betala sjuklön under hela sjukdomsperioden hade det dock fungerat likadant som när han arbetar.

Carl får barn och under föräldradledigheten får han ersättning från NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Carl meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten.

När Carl går i pension får han ersättningen utbetald från Norge. Pensionen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Carl uppger för Skatteverket hur mycket han beräknar att få i pension från Norge under året och betalar själv in skatten. Om Carl enbart får pension från Norge är han socialförsäkrad där och betalar trygdeavgift. Om han även får pension från Sverige blir han i stället socialförsäkrad där.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

ICKE GRÄNSGÅNGARE

Emma bor i svenska Storlien i gränskommunen Åre och arbetar i norska kommunen Stjørdal, som inte gränsar till Sverige. Som gränspendlare, men icke-gränsgångare, betalar hon både skatt och sociala avgifter i form av trygdeavgiften i Norge.

När Emma blir sjukskriven får hon sjuklön från sin arbetsgivare under de första 16 dagarna, och därefter ersättning från socialförsäkringsmyndigheten NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Emma uppger för svenska Skatteverket hur mycket hon beräknar att få i ersättning under året och betalar själv in skatten varje månad. Hade Emmas arbetsgivare fortsatt betala sjuklön under hela sjukdomsperioden hade det dock fungerat likadant som när hon arbetar.

Emma får barn och under föräldraledigheten får hon ersättning från NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån, efter att trygdeavgiften räknats av. Emma uppger för svenska Skatteverket hur mycket hon beräknar att få i ersättning under året och betalar själv in skatten varje månad.

När Emma går i pension får hon ersättningen utbetald från Norge. Pensionen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Emma uppger för Skatteverket hur mycket hon beräknar att få i pension från Norge under året och betalar själv in skatten. Om Emma enbart får pension från Norge är hon socialförsäkrad där och betalar trygdeavgift. Om hon även får pension från Sverige blir hon i stället socialförsäkrad där.

JOBBAR I FLERA LÄNDER OCH KOMMUNER

Erik bor i den svenska gränskommunen Strömstad och i sitt arbete befinner han sig delar av tiden i den norska gränskommunen Halden, delar av tiden i Oslo, som inte gränsar till Sverige. Han jobbar också extra i hemkommunen. För det arbete som Erik utför i Oslo betalar han skatt i Norge, medan han betalar skatt i Sverige för det arbete han utför i Halden och i Strömstad. Lönen för arbetet i Halden betalas ut i sin helhet till Erik, som själv betalar in skatten till Skatteverket. Erik arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Sverige och arbetar för privata arbetsgivare. Därför är han socialförsäkrad i Norge. Det innebär att han betalar norsk trygdeavgift som baseras på hans totala inkomst i båda länderna till Norge. Om Erik i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Sverige hade han blivit socialförsäkrad i Sverige och hans norska arbetsgivare behövt betala svenska arbetsgivaravgifter.

När Erik blir sjukskriven får han sjuklön från sin arbetsgivare under de första 16 dagarna, och därefter ersättning från socialförsäkringsmyndigheten NAV. Detta gäller även Eriks svenska arbetsgivare, som måste följa norska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Sverige inte är anpassat till norska regler). Ersättningen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Erik meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten varje månad. Hade Eriks arbetsgivare fortsatt betala sjuklön under hela sjukdomsperioden hade det dock fungerat likadant som när han arbetar.

Erik får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Erik meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten varje månad.

När Erik går i pension får han ersättningen utbetald från både Norge och Sverige. Pensionen från Norge beskattas först i Norge innan den betalas ut. Sedan har Sverige rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Erik betalar själv in den skatten till Skatteverket. Skatten för den svenska pensionen dras automatiskt innan utbetalningen. Eftersom Erik får pension från båda länderna är han socialförsäkrad i Sverige.

NORGE → SVERIGE

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

I arbete

Kristine bor i norska Meråker, där hon också arbetar. Hon betalar skatt i Norge och den dras automatiskt från hennes lön. Hon betalar också norska sociala avgifter i form av trygdeavgiften till den norska socialförsäkringsmyndigheten NAV.

GRÄNSGÅNGARE

Marthe bor granne med Kristine i norska gränskommunen Meråker och arbetar i svenska gränskommunen Åre. Som gränsgångare betalar hon skatt i bosättningslandet Norge. Lönen betalas ut i sin helhet till Marthe, som uppger för norska skattemyndigheten Skatteetaten hur mycket hon beräknar att tjäna under året och själv betalar in skatten fyra gånger om året. Eftersom hon är socialförsäkrad i Sverige betalar hennes svenska arbetsgivare arbetsgivaravgifter för henne och hon behöver inte själv betala några sociala avgifter.

Sjukskrivning

När Kristine blir sjuk får hon sjuklön från sin arbetsgivare under de första 16 dagarna, och därefter ersättning från norska NAV. I båda fallen dras den norska skatten automatiskt.

När Marthe blir sjukskriven får hon ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken.

Föräldraledighet

Kristine får barn och då får hon ersättning från norska NAV, som automatiskt drar av den norska skatten.

Marthe får barn och under föräldraledigheten får hon ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken.

Pension

När Kristine går i pension får hon pensionen utbetald från Norge, efter att skatten automatiskt dragits av.

När Marthe går i pension får hon pensionen utbetald från Sverige. Pensionen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken. Om Marthe enbart får pension från Sverige är hon socialförsäkrad där, men om hon även får pension från Norge blir hon i stället socialförsäkrad där och får då betala trygdeavgift på pensionen.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

ICKE GRÄNSGÅNGARE

Even bor i norska Mysen, som inte ligger i en gränskommun, och arbetar i Töcksfors, som ligger i en gränskommun. Som gränspendlare, men icke-gränsgångare, betalar han skatt i Sverige. Eftersom han är socialförsäkrad i Sverige betalar hans svenska arbetsgivare arbetsgivaravgifter för honom och han behöver inte själv betala några sociala avgifter.

När Even blir sjukskriven får han ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken.

Even får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken.

När Even går i pension får han pensionen utbetald från Sverige. Pensionen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken. Om Even enbart får pension från Sverige är han socialförsäkrad där, men om han även får pension från Norge blir han i stället socialförsäkrad där och får då betala trygdeavgift på pensionen.

JOBBAR I FLERA LÄNDER OCH KOMMUNER

Marius bor i den norska gränskommunen Narvik och i sitt arbete befinner han sig delar av tiden i den svenska gränskommunen Kiruna, delar av tiden i Pajala, som inte gränsar till Norge. Han jobbar också extra i hemkommunen. För det arbete som Marius utför i Pajala betalar han skatt i Sverige, medan han betalar skatt i Norge för det arbete han utför i Kiruna och i Narvik. Lönen för arbetet i Kiruna betalas ut i sin helhet till Marius, som själv betalar in skatten till norska Skatteetaten. Marius arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Norge och arbetar för privata arbetsgivare. Därför är han socialförsäkrad i Sverige. Det innebär att hans arbetsgivare i både Sverige och Norge betalar svenska arbetsgivaravgifter för honom. Om Marius i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Norge hade han blivit socialförsäkrad i Norge och fått betala trygdeavgift som baserats på hans totala inkomst i båda länderna.

När Marius blir sjukskriven får han ersättning från sina arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Detta gäller även Marius norska arbetsgivare, som måste följa svenska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Norge inte är anpassat till svenska regler). Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken.

Marius får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken.

När Marius går i pension får han pensionen utbetald från både Sverige och Norge. Pensionen från Sverige beskattas först i Sverige innan den betalas ut. Sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den svenska sker inte detta i praktiken. Skatten för den norska pensionen dras automatiskt innan utbetalningen. Eftersom Marius får pension från båda länderna är han socialförsäkrad i Norge och får då betala trygdeavgift på pensionen.

FOTO: FLICKR - [CC BY 2.0] - LARRU RARNTALA

NORGE-FINLAND

Norska arbetsgivare har svårt att rekrytera personal – finländare vill inte bli gränsgångare

För många finländare i den nordligaste delen av landet utgör Norge en viktig arbetsmarknad – och beroendet är ömsesidigt. Men nu börjar nordnorska arbetsgivare, inte minst inom offentlig sektor, få svårt att rekrytera personal när de finländare som bor några mil söderut inte längre vill arbeta över gränsen. Det uppger Nordkalottens Grensetjeneste. Att vara gränsgångare förknippas av många med administration och ett stort ansvar för individen, beskattning som upplevs vara orättvis, samt bristfällig information och kunskaper hos myndigheterna.

Gränspendlingen mellan Norge och Finland går i stort sett enbart åt det ena hållet. Gränspendlarna bor främst i Finland och arbetar i Norge, där arbetslösheten är i det närmaste obefintlig och det råder brist på arbetskraft inom alla områden. De senaste talen över hur många som arbetspendlar över den norsk-finska gränsen är från 2007, då drygt 5 000 personer bodde i Finland och arbetade i Norge. Och den finländska arbetskraften är fortfarande mycket viktig för norska arbetsgivare, inte minst inom offentlig sektor, uppger Nordkalottens Grensetjeneste.

Administration och komplicerade regler

Merparten av dem som bor i Finland och arbetar i Norge både bor och arbetar i gränskommuner och beskattas därför som gränsgångare, det vill säga i bostadslandet (se definition av gränsgångare på sidan 9). De är däremot socialförsäkrade i arbetslandet. Det innebär rent praktiskt att de anmäler till den finländska skattemyndigheten Vero hur mycket

de beräknar att tjäna under året, och får utifrån det besked om hur mycket skatt de ska betala varje månad. Arbetsgivaren i Norge betalar ut bruttolönen, efter avdrag för norsk socialförsäkringsavgift: trygdeavgiften, och därefter ansvarar gränsgångarna själva för att betala in skatten till Vero.

Sammantaget innebär detta en hel del administration för individen enligt intervjupersonerna. De måste skaffa blanketter och intyg från myndigheter för att överlämna dem till myndigheterna i det andra landet – ofta i fysisk form. Detta kan innebära långa resor till skattekontor som kan ligga 100 kilometer bort.

Gränsgångare måste varje år ansöka om skattekort i Norge, och de måste deklarerat i båda länderna. Deklarationerna måste oftast göras manuellt, eftersom personerna inte har full tillgång till elektroniska tjänster i det andra landet. En av de berörda gränsgångarna, Marjo Paltto, som bor i finländska Karigasniemi i Utsjoki kommun och ar-

betar i norska Karasjok, beskriver det som att deras situation påminner om företagares:

– Vi är inte på samma nivå som alla andra löntagare i Finland, utan mer som de som har egen firma, säger hon.

För personer som antingen bor eller arbetar i en kommun som inte ligger precis vid gränsen gäller andra skatteregler. De är precis som gränsgångarna socialförsäkrade i arbetslandet, men betalar dessutom även skatt där. Det gör vardagen betydligt enklare, men om de blir sjuka eller föräldralediga gäller andra regler. Om de då får ersättning från den norska myndigheten NAV skattar de på ersättningen i Norge, men därefter har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån. Dessa ”icke-gränsgångare” måste alltså anmäla till Vero hur mycket de räknar med att få i ersättning från NAV och sedan själva betala in skatten till Finland. De som inte känner till den här regeln och är vana vid att skatten dras automatiskt riskerar en skattesmäll när slutskattebeskedet kommer.

Situationen ställer alltså krav på att såväl gränsarbetarna som deras arbetsgivare lägger mycket tid på hanteringen och skaffar sig ingående kunskaper om regelverken.

– Vi måste vara väldigt uppdaterade och veta mycket för att kunna vägleda våra anställda. Det är många timmar vi måste lägga på det, för om de hamnar i trubbel för att de inte kan reglerna eller inte har all information slutar de, och då står vi där utan arbetskraft, säger Kati Kannisto, avdelningsledare inom kommunala hälsotjänster på Tana kommun i Norge.

Regler upplevs som orättvisa

De regler som gäller för beskattning mellan de nordiska länderna, och de regler som nationalstaterna själva beslutat om, kan vara komplicerade att sätta sig in i för individen. Vissa av dem upplevs av intervjupersonerna även som märkliga eller rent av orättvisa.

Det handlar framför allt om den norska trygdeavgiften, där Norges och Finlands skilda avgiftsnivåer och synsätt på hur socialavgiften specificeras har gjort att bara delar av den får dras av på skatten i Finland. Skillnaden har tidigare år varit relativt stor, vilket upplevs som orättvist av de gränsgångare som intervjuats till rapporten och som förlorat ekonomiskt på detta. Från 2018 får dock gränsgångarna dra av 97,8 procent av trygdeavgiften i den finländska deklARATIONEN, vilket gör att problemet minskat betydligt.

En person har även upplevt beskattningen av föräldrapenningen som märklig, då norska myndigheter drog för mycket skatt och hon fick stoppa skatteinbetalningen i Finland, för att sedan få en stor skatteåterbäring i Norge som hon fick betala in som restskatt i Finland.

Enligt Nordkalottens Grensetjeneste reagerar många icke-gränsgångare som har mindre extrajobb i Finland på att de då får högre skatt. Eftersom de inte är gränsgångare betalar de normalt sett skatt i Norge, där skattesatsen i norra delen av landet är relativt låg. Men i och med att de även har en inkomst i bosättningslandet får Finland rätt att kräva in mellanskillnaden i skatt upp till den finska skattenivån. Då räknar Finland ihop inkomsten från Norge och Finland, vilket innebär att de kan komma upp på en högre skattenivå i Finland.

Något annat som av intervjupersonerna upplevs som ett problem är att gränspendlarna inte har tillgång till alla förmåner i den norska socialförsäkringen, trots att de betalar trygdeavgift i Norge. Exempelvis har de inte rätt att få ersättning för sjukresor, vilket kan vara dyrt i en region där avståndet kan vara hundratals kilometer. Detta problem är bland annat upptaget i Gränshinderdatabasen som administreras av Nordiska Ministerrådet. En intervjuperson med just denna erfarenhet av att inte få kostnaden för sin långa sjukresa ersatt berättar att hon numera inte tar del av sjukvården i Norge.

Svårt att beräkna rätt skatt

Av gränsgångarna krävs alltså att de anger för skattemyndigheten hur mycket de kommer att tjäna under året, så att de får betala rätt summa i skatt. Men många olika faktorer påverkar den beskattningsbara inkomsten under året, som till exempel förändringar i valutakursen, sjukskrivningar och förändringar i arbetstid. Sker något sådant krävs att uppgifterna till Vero uppdateras om personen inte ska riskera restskatt.

Enligt Kati Kannisto, som även själv är gränsgångare, ställde valutaskillnaderna till det för många pendlare i deklARATIONEN för år 2017.

– Många gränsgångare fick brev där det stod att de var misstänkta för skattesvindel. Varje år vill skattemyndigheterna i Finland ha några tilläggsupplysningar. Du har anmält några tiotals euro mindre till Finland än till Norge och så visar det sig att det var något med valutaskillnader. Vi är vana vid att få sådana brev, säger hon.

En grupp som riskerar att drabbas särskilt hårt av kravet på att anmäla sin inkomst i förväg är de som har oregelbunden arbetstid. En av de intervjuade

arbetade tidigare på ett kafé, där vissa månader innebär betydligt fler arbetstimmar än andra. Eftersom skatten inte beräknades utifrån hennes faktiska månadsinkomst utan utgjorde en tolfedel av den skatt som beräknades för hela året kunde det vissa månader bli en stor utgiftspost att betala.

– Det blev ju väldigt tungt med skattebetalningarna vissa månader, om jag hade väldigt få timmar och ingen fast procent på lönen. Jag löste det genom att jag anmälde att jag skulle tjäna mindre på ett helt år och betalade i stället mer de månader då jag hade många timmar, säger hon.

Brist på information och kunskap

Sett till hela befolkningen i Finland och Norge är antalet gränspendlare få, och de personer som intervjuats till denna analysen upplever inte att kunskapen om vad som gäller för dem finns spridd inom myndigheterna.

– Jag påstår att jag kan så mycket om skatt och avgifter att jag kan mer än alla andra, utom de som jobbar på skattekontoret. Men jag har också väglett personer som jobbar på skattekontoren med vad som gäller om man är gränsgångare eller inte, säger Kati Kannisto.

Ett tecken på denna kunskapsbrist är att beskedet från myndigheter ofta blir fel. Enligt Nordkalottens Grensetjeneste, som mött många drabbade gränspendlare, känner vissa skattekontor i Norge inte till gränsgångarregeln, och drar därför full skatt även på gränsgångarnas inkomst. Det riskerar att skapa en rättsosäkerhet för den enskilda, som själv måste se till att det blir rätt.

Marjo Paltto berättar att hon fått ett felaktigt skattekort fyra gånger.

– Man undrar hur många som slutar försöka när de får fel besked, säger hon.

Även löneavdelningar på företagskontor i södra Norge kan göra fel eftersom de inte känner till gränsgångarregeln och månad efter månad dra för mycket skatt, trots att den lokala arbetsgivaren känner till reglerna, berättar Riitta Leinonen, koordinatör på Nordkalottens Grensetjeneste.

Rättsosäkerhet kring pensionen

Många gränspendlare, särskilt gränsgångare och de som har arbetat i två olika länder under sitt arbetsliv, har svårt att förutse hur mycket de kommer att få i pension. Ett förekommande problem, som även det äventyrar rättssäkerheten, är att systemet inte fångat upp gränsgångare, så att delar av pensionsunderlaget gått förlorat. Enligt Nordkalottens Grensetjeneste har det i flera fall inträffat att upp

till tio år saknats i pensionsunderlaget för personer som bott i Finland och arbetat som sjuk- eller undersköterskor i Norge i 20-30 år, framför allt från tiden före digitaliseringen. Då krävs att individerna själva har dokumenterat allt underlag.

– Det är både många äldre och många yngre som är oroliga inför pensionen och hur det kommer bli med skatten då. Alla de gamla damerna varnar mig och säger att man måste spara alla dokument, men jag har inte gjort det. Jag tänker att de borde kunna se från Skatteetaten vad jag har betalat in, säger en gränsgångare som arbetar inom vården.

Rekryteringsvärigheter förvärras

För gränskommunerna i Nordnorge är arbetskraften från Finland mycket viktig – och praktisk, eftersom gränspendlarna till skillnad mot inflyttad arbetskraft inte behöver bostäder i arbeidskommunen. Det råder redan arbetskraftsbrist på så gott som samtliga områden i regionen, särskilt inom hälsa samt bygg och anläggning. Men enligt Nordkalottens Grensetjeneste vittnar nu norska kommuner som är helt beroende av finländsk vårdpersonal om att de har färre sökande från Finland till utannonserade jobb.

– Det innebär mycket arbete att vara gränsgångare, och det hela upplevs som mer och mer komplicerat. För 30 år sedan var det mycket enklare i Nordnorge: man reste till jobbet och sedan hem igen. Nu är det fler dokument och mer rapportering. Och flera av de yngre säger att de inte vill, de vill inte utsätta sig själva för det här komplicerade sättet att hantera skatt på, säger Riitta Leinonen.

Skriver sig i fel kommun

Eftersom det är så komplicerat och ses som ekonomiskt ofördelaktigt att vara gränsgångare vittnar intervjupersoner om att det förekommer fusk, där personer folkbokförs i kommuner längre söderut i Finland. Enligt Nordkalottens Grensetjeneste förekommer det också att personer skaffar en bostad i Norge, för att kunna skriva sig där.

För gränskommunerna i norra Finland blir fusket problematiskt, eftersom de får felaktig information om hur många som bor i kommunen och nyttjar dess service.

Samtidigt är skatteinkomsterna från gränsgångarna viktiga för exempelvis Utsjoki kommun, där en relativt stor del av befolkningen arbetar i Norge. Den norska arbetsmarknaden leder också till att arbetslösheten i kommunen är låg. Det menar kommundirektör Vuokko Tieva-Niittyvuopio, även om hon är fullt medveten om de problem som gränspendlarna själva ställs inför.

INKOMSTSKATT I NORGE OCH FINLAND (FÖR FYSISKA PERSONER)

NORGE

Kommunalskatt: 11.80 % + 2.65 % fylkeskommunal skatt

Statlig skatt: dels 8.55 % (6.05 % i nordligaste Norge) på all inkomst – dels trinnskatt 1.4 % på inkomster över 169 000 kr, 3.3 % för inkomster över 237 900 kr, 12.4 % (10.4 i nordligaste Norge) på inkomster över 598 050 kr, 15.4 % på inkomster över 965 050 kr

Personfradrag: 54 750 kr

Finnmarksfradrag: 15 000 kr (gäller endast i Norges nordligaste fylken)

Sociala avgifter: arbetsgivaravgift, mellan 0 % och 14.1 % av lönen beroende på region, betalas av arbetsgivaren. Trygdeavgift, 8.2 %, betalas av arbetstagaren

FINLAND

Kommunalskatt: beror på kommun, 16-23 %

Statlig skatt: 6 % på inkomst över 17 200 euro, 17.25 % på inkomst över 25 700 euro, 21.25 % på inkomst över 42 400 euro, 31.25 % på inkomst över 74 200 euro

Grundavdrag: max 3 100 euro

Källskatt: vid dagpendling till Finland finns möjlighet att välja källskatt (35 % statlig skatt samt avdrag på 510 euro/månad eller 17 euro/dag)

Sociala avgifter: sjukförsäkringsavgift, ca 2 %, obligatorisk pensions- och arbetslöshetsförsäkring, ca 6-7 % (avdragsgillt) – betalas av arbetstagaren. Arbetsgivaravgift (sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och arbetspensionsförsäkring) ca 18-19 %, betalas av arbetsgivaren

SAMMANFATTNING

Administrativt merarbete för gränsgångare

En gränsgångare får hela lönen utbetald och måste själv betala in skatten i bostadslandet. För att göra det krävs att gränsgångaren anmäler sin beräknade inkomst till skattemyndigheten i bostadslandet. En ny anmälan måste skickas in varje gång personen exempelvis blir sjuk, jobbar övertid eller tar något extra arbetspass, så att inkomsten förändras. Gränsgångaren måste också avtala med sin kommun om skatten ska betalas in varje månad eller en gång om året. Enligt de reaktioner som Nordkalottens grensetjeneste mött under flera års tid upplever pendlare kontakten med NAV som komplicerad och byråkratisk.

Administrativt merarbete för pendlare som inte är gränsgångare

När personen exempelvis blir sjukskriven eller föräldraledig måste hen skicka in en preliminär självdeklaration till skattemyndigheten i bostadslandet, om personen får sjukersättning från NAV. Dock inte om personen får sjuklön från arbetsgivaren.

Administrativt merarbete för pendlare som arbetar i flera kommuner

En person som bor i en gränskommun och som arbetar i olika kommuner på andra sidan gränsen, varav minst en är en gränskommun och en inte är det, betalar skatt enligt två system. Arbetstagaren ska själv, manuellt, betala in skatten till bostadslandet för jobbet som utförs i en gränskommun, medan arbetsgivaren betalar in skatten för jobbet som utförs i den andra kommunen i arbetslandet. Detta kan upplevas som besvärligt för både arbetstagaren och arbetsgivaren, som måste bokföra arbetstiden noggrant och hantera två olika länders skattesystem. Det kan också innebära en rättsosäkerhet om det inte rapporteras korrekt.

Finska gränsgångare betalar högre skatt

Norge har inte specificerat hur stor andel av den norska socialförsäkringsavgiften, trygdeavgiften, som går till exempelvis sjukförsäkring och pensionsavgift. Därför får finländska gränspendlare inte dra av den i sin helhet i den finländska deklarationen. Detta innebär att gränspendlarna totalt betalar en högre andel av sin inkomst i skatt och sociala avgifter. Från år 2018 är skillnaden dock mycket liten, eftersom gränsgångarna från och med beskattningsåret 2018 får dra av 97,8 procent av trygdeavgiften i deklarationen.

Gränsgångare måste göra manuell deklaration

Gränsgångare måste göra sin deklaration manuellt,

eftersom de inte har digital tillgång till de bilagor och intyg som krävs. Det kan också vara ett problem att i pappersform skaffa fram alla intyg och kvitton som krävs, om de exempelvis skickats ut elektroniskt av arbetsgivaren.

Pendlare står själva för valutarisken

Eftersom gränsgångare ska göra en preliminär självdeklaration där de uppskattar hur mycket de kommer att tjäna under den kommande perioden står de själva för valutarisken, om valutakursen mellan norska kronor och euro hinner förändras under tiden.

Informationsbrist

Det är inte ovanligt att skattekontor och företags ekonomiavdelningar i södra Norge inte känner till gränsgångarregeln och drar för mycket skatt. Enligt Nordkalottens Grensetjeneste måste de allra flesta gränspendlarna överklaga sitt skattebeslut, eftersom det blivit fel på något sätt, antingen i Finland eller i Norge. Detta handlar också om informationsbrist bland myndigheternas handläggare.

Risk för underlag till pension saknas

Det finns risk för att delar av underlaget saknas för gränspendlare som går i pension eftersom systemet inte fångat upp gränsgångare. Det har skett att upp till tio år varit borta från personer som jobbat i Norge 20-30 år.

Svårt att rekrytera över gränsen

I de nordnorska kommunerna har arbetsgivarna svårt att hitta arbetskraft. Inte minst inom den offentliga sektorn är finländska anställda därför viktiga resurser. Men enligt Nordkalottens Grensetjeneste väljer många finländare, framför allt de unga, bort att pendla över gränsen, eftersom de inte vill utsätta sig själva för det komplicerade sättet att hantera skatt som krävs av gränsgångare.

Försöker slippa bli gränsgångare

Personer flyttar från de finländska gränskommunerna, till Norge eller längre in i Finland, till kommuner som inte är gränskommuner mot Norge. Det förekommer också att människor folkbokför sig i andra kommuner, trots att de i själva verket bor vid gränsen, för att slippa beskattas som gränsgångare.

När pendlare väljer att pendla längre för att slippa vara gränsgångare påverkar det både deras fritid och miljön i stort.

GRÄNSGÅNGARREGLN STÄLLER TILL PROBLEM I NORDNORGE – "NEGATIVT FÖR VÅR REKRYTERING"

Katti Kannisto bor i Finland och arbetar som verksamhetsledare för hemtjänsten i Tana kommun, i nordligaste Norge. Hon får se gränspendlings utmaningar både i sin egen vardag och när hon försöker säkra hemtjänstens personalförsörjning. "Vi upplever att det är svårt med rekrytering. Folk vill inte vara gränsgångare", säger hon.

Katti Kannisto har lång erfarenhet av arbetspendling mellan Finland och Norge. Hon började själv arbeta i Norge redan 1998 och är i dag verksamhetsledare för hemtjänsten i norska Tana kommun, som har ett flertal finländska anställda.

De finländska anställda omfattas oftast av gränsgångarregeln, eftersom de pendlar mellan gränskommuner. Regeln innebär att de betalar skatt i landet där de bor. Problemet är att den norska arbetsgivaren då inte drar någon preliminär skatt – i stället är det den enskilda anställda som ansvarar för att betala in preliminär skatt baserat på vad man tror att man kommer att tjäna under året. Om den blir för låg väntar restskatt året därpå.

– Jag har fått lägga väldigt mycket tid och energi på att sätta mig in i skatten. Gränsgångarregeln lägger stort ansvar på individen, och det blir särskilt svårt för vikarier som inte har fast lön och vet precis vad de kommer att tjäna. Vi måste kunna hjälpa personalen med skatt, för annars slutar de om de får problem och då står vi där utan personal, säger Kati Kannisto.

Att det upplevs som besvärligt att vara gränsgångare har lett till att många finländare tvekar inför att börja arbeta i Norge, trots att de egentligen är intresserade. Av hemtjänstens 135 anställda är i dag bara runt tio finländare. Sett till hela kommunen är det dock fler anställda som bor i Finland.

– Vi upplever att man antingen börjar arbeta i en annan kommun för att slippa bli gränsgångare, eller att man försöker kringgå regeln genom att folkbokföra sig i en kommun som inte ligger vid gränsen. Det är negativt för vår rekrytering, säger Kati Kannisto.

Skriv brev till Justitieombudsmannen

Hon har själv funderat på om hon skulle kunna slippa att omfattas av gränsgångarregeln genom att byta folkbokföringsadress eller skaffa en övernattningslägenhet i Norge. I så fall skulle hon beskattas i Norge, och

arbetsgivaren hade skött inbetalningen av skatten.

– Men jag går inte med på att bli en skattesvindlare. Jag vill ha rak rygg och inte ha något att dölja. Därför har jag bestämt mig för att i stället kämpa för att rätta till den här orättvisan, säger hon.

Tillsammans med ett tiotal andra finländska gränspendlare skrev hon i mars i år ett brev till Finlands justitieombudsman med ett krav: att gränsgångarregeln tas bort från det nordiska skatteavtalet.

– Vi vill ha bort den, vi tycker den är orättvis och diskriminerande och allt möjligt. Om den försvunnit hade man kanske haft lite krafter kvar att kämpa för de sociala rättigheterna som inte heller är helt på plats, säger Kati Kannisto.

De missnöjda gränsgångarna har ännu inte fått något svar på sitt brev.

Hur ser du på att gränsgångarregeln kommit till för att säkra gränskommunernas ekonomi och skatteintäkter?

– Enskilda privatpersoner kan inte ta ansvar för Utsjoki kommuns ekonomi. Staten och kommunen borde kunna hantera det inbördes genom överföringar av pengar utan att det drabbar oss som pendlar, säger Kati Kannisto.

FAKTARUTA

Namn: Kati Kannisto

Bor: Utsjoki, Finland

Beskattas som: gränsgångare

Titel: Avdelningsledare för kommunala hälsotjänster

Företag/organisation: Tana kommun, Norge

Antal anställda som bor i Finland: runt 10 i hemtjänsten

FAKTARUTA

Namn: Marjo Paltto

Bor: Karigasniemi,
Finland

Jobbar: Bensinstation i
Karasjok, Norge

Beskattas som: Gränsgångare

FOTO: PRIVAT

TUNGT ATT BETALA SKATT FÖR PENDLARE MED OREGELBUNDNA ARBETSTIDER

Under de tio år som Marjo Paltto, bosatt i finländska Karigasniemi i Utsjoki kommun, arbetat i Norge har hon stött på en mängd svårigheter och problem. Trots det är hennes grundinställning att det fungerar fint att jobba över gränsen.

Numera arbetar Marjo Paltto heltid på en bensinstation i Karasjok i Nordnorge, men under de första nio åren som anställd i landet jobbade hon på ett kafé, med varierande arbetstider. Som gränsgångare får hon bruttolönen utbetald från sin norska arbetsgivare och betalar själv in skatten till det finländska skatteverket.

– Jag får själv anmäla årslönen till skatteverket och sedan blir årsbeloppet för skatt delat i tolv lika stora delar. Men när jag jobbade på kaféet kunde jag ha månader då jag jobbade väldigt lite och månader då jag jobbade väldigt mycket. Det blev ju väldigt tungt med skattebetalningarna vissa månader, om jag hade väldigt få timmar och ingen fast procent på lönen. Jag löste det genom att jag anmälde att jag skulle tjäna mindre på ett helt år och betalade i stället mer de månader då jag hade många timmar, säger hon.

I och med att Marjo Paltto arbetar i Norge betalar hon också sociala avgifter där, i form av trygdeavgiften. Hon hoppas mycket på den nya varianten av skattekort, med tre olika nivåer på samma kort, eftersom hon tidigare behövt söka nytt skattekort varje gång hon exempelvis blev sjuk eller föräldraledig, då det gäller andra regler för beskattning i de fallen. Hon har inte heller de bästa erfarenheterna av kontakten med myndigheterna.

– Det var jättesvårt att få Skatteetaten att förstå att jag inte är skattepliktig till Norge, men

behöver ett skattekort. Fyra gånger har jag fått fel skattekort – och först var det så att jag inte kunde sköta det per telefon. Det var 300 kilometer till närmaste skattekontor och då är det inte bara att köra dit. När de såg att jag bodde i Finland fick jag fel skattekort varje gång, så jag fick ringa många gånger. Man undrar hur många som slutar försöka när de får fel besked, säger hon.

I Norge finns två system för ersättning vid sjukdom eller föräldraledighet. Privatanställda får vanligtvis ersättning från NAV, medan offentliga arbetsgivare oftast fortsätter att betala full lön under perioden. När en gränsgångare får ersättning från NAV har myndigheten rätt att ta ut skatt på ersättningen, trots att personen är skatteskyldig i sitt bosättningsland, och skatten betalas sedan tillbaka i efterhand. Det upplever Marjo Paltto som märkligt.

– När jag var föräldraledig drog NAV skatt från hela ersättningsbeloppet och sedan fick jag skatten tillbakabetalad ett och ett halvt år senare. Jag fick ju stoppa skattebetalningarna i Finland under tiden, och när jag fick tillbaka pengarna från Norge måste jag betala allt som restskatt till Finland.

Hon är också kritisk till att finländska myndigheter inte tillåter att gränsgångarna drar av hela trygdeavgiften på skatten i Finland.

Svårigheterna har dock inte fått Marjo Paltto att överväga att sluta jobba i Norge. Hon ser positivt på att hon kunnat börja deklarerat elektroniskt i Finland eftersom Norge numera skickar information om hennes lön till Finland, men skulle dessutom önska att hon slapp söka nytt skattekort varje år.

– Kan inte vi som har fast jobb i stället anmäla när vi har slutat arbeta? säger hon.

UPP TILL 20 000 KR I RESTSKATT – VARJE ÅR

Laila, som egentligen heter något annat, bor i Finland men har arbetat hela sitt yrkesliv i Norge. Hon tycker att det är berikande att arbeta i ett gränsområde, men har också stött på vissa problem. Varje år får hon betala mellan 10 000 och 20 000 kronor i restskatt – och hon är orolig för hur det ska bli med hennes pension.

När Laila skulle börja arbeta tog hon ett jobb i Norge och flyttade dit. Senare, när hon skulle bilda familj, vände hon tillbaka till Finland men behöll jobbet som sjuksköterska i Norge. Under sitt yrkesaktiva liv har hon aldrig arbetat i Finland.

FOTO: FLICKR - ICC BY-ND 2.0 - ILKKA JUKARAINEN

– Av och till dyker tanken upp att det vore roligt att använda sitt modersmål, men det finns inte jobb på den här sidan av gränsen och lönen är ganska eländig i Finland. Det lönar sig fortsatt att jobba i Norge, säger Laila.

Att arbeta i ett annat land innebär dock vissa utmaningar i förhållande till valutan. Hon får inte längre ut lika många euro per krona som då hon började arbeta i Norge.

Laila bor och arbetar i gränskommuner och beskattas därför enligt gränsgångarregeln.

– Alla har åsikter och pratar om gränsgångarsystemet. Många vågar inte jobba i Norge, de har haft dåliga erfarenheter och inte lyckats ordna med skatten. Visst tycker jag också att det är lite tungt, men jag är nöjd med att jag klarar att betala räkningarna, säger Laila.

Det största problemet Laila har är att hon brukar få en väldigt hög restskatt varje år – den har varierat från ett par hundra euro om året ända upp till 2000 euro, runt 20 000 kronor, vissa år.

– Jag har klarat det ekonomiskt, men det är kännbart på väskanten när de där pengarna ska in. Jag tycker att det är en brist att jag måste betala så stora summor, säger hon.

För att försöka få ned restskatten har Laila valt att gå ur Evangelisk-lutherska kyrkan, den finländska folkkyrkan, så att hon slipper betala kyrkoavgift. Detta trots att hon egentligen hade velat vara kvar.

– Det är trist att man måste göra det, för jag vill gärna tillhöra kyrkan. Jag tänker att jag går med igen när jag har betalt lånen. Jag gjorde det på grund av skatten, men jag tyckte inte det var bra, säger hon.

Det som bekymrar Laila mest inför framtiden är dock hur det ska bli med hennes pension. Enligt det nordiska skatteavtalet gäller olika skatteregler för lön och pension. Det innebär att hon kan behöva betala skatt i både Finland och Norge på pensionen, om den norska skatten är lägre än den finska skulle ha varit. Hon har även hört att det kan vara mycket pappersarbete kring pensionen.

– Det är både många äldre och många yngre som är oroliga inför pensionen och hur det kommer bli med skatten då. Alla de gamla damerna varnar mig och säger att man måste spara alla dokument, men jag har inte gjort det. Jag tänker att de borde kunna se från Skatteetaten vad jag har betalat in, säger hon.

Fotnot: Laila heter egentligen något annat.

FINLAND -> NORGE

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

I arbete

Enni bor i finländska Utsjoki, där hon också arbetar. Hon betalar skatt i Finland och den dras automatiskt från hennes lön. Hon betalar också finska sociala avgifter.

GRÄNSGÅNGARE

Aino bor granne med Enni i den finländska gränskommunen Utsjoki och arbetar i den norska gränskommunen Tana. Som gränsgångare betalar hon skatt i Finland, men sociala avgifter i form av trygdeavgift i Norge. Trygdeavgiften dras av från lönen som i övrigt betalas ut i sin helhet till Aino, som uppger för finska Skatteförvaltningen hur mycket hon beräknar att tjäna under året och själv betalar in skatten. Hon får inte dra av hela kostnaden för trygdeavgiften från skatten i Finland, utan bara 97,8 procent.

Sjukskrivning

När Enni blir sjukskriven får hon först sjuklön från sin arbetsgivare och därefter ersättning från finska socialförsäkringsmyndigheten Folkpensionsanstalten (FPA). Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. I båda fallen dras skatt automatiskt.

När Aino blir sjukskriven får hon ersättning från norska socialförsäkringsmyndigheten NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Aino får själv meddela förändringen till finska Skatteförvaltningen och betala in skatten.

Föräldradledighet

Enni får barn och är moderskapsledig. Då får hon moderskapspenning från FPA, som automatiskt drar den finska skatten.

Aino får barn och under föräldradledigheten får hon ersättning från NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Aino får själv meddela förändringen till finländska Skatteförvaltningen och betala in skatten.

Pension

När Enni går i pension får hon pensionen utbetald från Finland, efter att skatten automatiskt dragits av.

När Aino går i pension får hon pensionen utbetald från Norge. Pensionen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Aino får meddela finska Skatteförvaltningen hur mycket hon beräknas få i pension från Norge och själv betala in skatten. Om Aino enbart får pension från Norge är hon socialförsäkrad där och betalar trygdeavgift på hela pensionen, men om hon även får pension från Finland blir hon i stället socialförsäkrad där och får då betala finländska sociala avgifter.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

ICKE GRÄNSGÅNGARE

Yrjö bor i finländska Sodankylä, som inte gränsar direkt till Norge, och arbetar i norska Tana. Som gränspendlare, men icke-gränsgångare, betalar han skatt och sociala avgifter i form av trygdeavgift i Norge, som dras automatiskt från lönen.

När Yrjö blir sjukskriven får han ersättning från norska socialförsäkringsmyndigheten NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Yrjö måste själv meddela finska Skatteförvaltningen hur mycket han beräknas få i ersättning och betala in skatten.

Yrjö får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Yrjö måste själv meddela finska Skatteförvaltningen hur mycket han beräknas få i ersättning och betala in skatten.

När Yrjö går i pension får han pensionen utbetald från Norge. Pensionen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Yrjö får meddela finska Skatteförvaltningen hur mycket han beräknas få i pension från Norge och själv betala in skatten. Om Yrjö enbart får pension från Norge är han socialförsäkrad där och betalar trygdeavgift på hela pensionen, men om han även får pension från Finland blir han i stället socialförsäkrad där och får då betala finländska sociala avgifter.

JOBBAR I FLERA LÄNDER OCH KOMMUNER

Juha bor i den finländska gränskommunen Utsjoki och i sitt arbete befinner han sig delar av tiden i den norska gränskommunen Tana, delar av tiden i Tromsø, som inte gränsar till Finland. Han jobbar också extra i hemkommunen. För det arbete som Juha utför i Tromsø betalar han skatt i Norge, medan han betalar skatt i Finland för det arbete han utför i Tana och i Utsjoki. Lönen för arbetet i Tana betalas ut i sin helhet till Juha, som själv betalar in skatten till Skatteförvaltningen. Juha arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Finland och arbetar för privata arbetsgivare. Därför är han socialförsäkrad i Norge. Det innebär att han betalar norsk trygdeavgift som baserats på hans totala inkomst i båda länderna. Om Juha i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Finland hade han blivit socialförsäkrad i Finland och fått betala sociala avgifter där.

När Juha blir sjukskriven får han först sjuklön från sin arbetsgivare och sedan ersättning från den norska socialförsäkringsmyndigheten NAV. Detta gäller även Juhas finländska arbetsgivare, som måste följa norska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Finland inte är anpassat till norska regler). Ersättningen beskattas först i Norge och skatten dras av automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Juha måste själv meddela finska Skatteförvaltningen hur mycket han beräknas få i ersättning och betala in skatten.

Juha får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från NAV. Ersättningen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Juha måste själv meddela förändringen till finländska Skatteförvaltningen och betala in skatten.

När Juha går i pension får han pensionen utbetald från både Norge och Finland. Den norska pensionen beskattas först i Norge och skatten dras automatiskt. Sedan har Finland rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den finska skattenivån. Juha får meddela finska Skatteförvaltningen hur mycket han beräknas få i pension från Norge och själv betala in skatten. Skatten på pensionen från Finland dras automatiskt av innan utbetalning. Eftersom Juha får pension från båda länderna är han socialförsäkrad i Finland och betalar finländska sociala avgifter.

NORGE -> FINLAND

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

I arbete

Maja bor i norska Tana och arbetar i Tromsø som också ligger i Norge. Hon betalar skatt och sociala avgifter i form av trygdeavgift i Norge som dras automatiskt från hennes lön.

Sjukskrivning

När Maja blir sjuk får hon först sjuklön från sin arbetsgivare under de första 16 dagarna, och därefter ersättning från norska socialförsäkringsmyndigheten NAV. I båda fallen dras skatt automatiskt.

GRÄNSGÅNGARE

Stein bor granne med Maja i den norska gränskommunen Tana och arbetar i den finländska gränskommunen Utsjoki. Som gränsgångare betalar han skatt i Norge, men sociala avgifter i Finland. De sociala avgifterna dras från lönen i Finland, men i övrigt betalas lönen ut i sin helhet till Stein. Han uppger till norska Skatteetaten hur mycket han beräknas tjäna under året och betalar själv in skatten.

Om Stein blir sjuk får han först sjuklön från sin arbetsgivare och därefter ersättning från finländska socialförsäkringsmyndigheten Folkpensionsanstalten (FPA). Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån. Men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken. Om Stein i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när han arbetar.

Föräldraledighet

Maja får barn och då får hon ersättning från NAV, som automatiskt drar av skatten till Norge.

Stein får barn och är faderskaps- och föräldraledig. Då får han faderskaps- och föräldrapenning från FPA. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken.

Pension

När Maja går i pension får hon pensionen utbetald från NAV, efter att skatten dragits automatiskt.

När Stein går i pension får han pension utbetald från Finland. Pensionen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken. Om Stein enbart får pension från Finland är han socialförsäkrad där och betalar finländska sociala avgifter på hela pensionen, men om han även får pension från Norge blir han i stället socialförsäkrad där och får då betala norsk trygdeavgift.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

ICKE GRÄNSGÅNGARE

Aurora bor i norska Alta kommun, som inte gränsar till Finland, och arbetar i finländska Utsjoki. Som gränspendlare, men icke-gränsgångare, betalar hon både skatt och sociala avgifter i Finland.

När Aurora blir sjukskriven får hon först sjuklön från sin arbetsgivare och därefter ersättning från finländska socialförsäkringsmyndigheten FPA. Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken. Om Aurora i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när hon arbetar.

Aurora får barn och är moderskaps- och föräldraledig. Då får hon moderskaps- och föräldrapenning från FPA. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken.

När Aurora går i pension får hon pension utbetald från Finland. Pensionen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken. Om Aurora enbart får pension från Finland är hon socialförsäkrad där och betalar finländska sociala avgifter på hela pensionen, men om hon även får pension från Norge blir hon i stället socialförsäkrad där och får då betala norsk trygdeavgift.

JOBBAR I FLERA LÄNDER OCH KOMMUNER

Henning bor i norska Tana och i sitt arbete för en privat arbetsgivare befinner han sig delar av tiden i den finländska gränskommunen Utsjoki, delar av tiden i finländska Sodankylä, som inte gränsar till Norge. Han har också ett extraarbete för en annan privat arbetsgivare i hemkommunen. För det arbete som Henning utför i Sodankylä betalar han skatt i Finland, medan han betalar skatt i Norge för det arbete han utför i Utsjoki och i Tana. Lönen för arbetet i Tana, efter att sociala avgifter dragits, betalas ut i sin helhet till Henning, som själv betalar in skatten till norska Skatteetaten. Henning arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Norge och är därför socialförsäkrad i Finland. Det innebär att han betalar finländska sociala avgifter som baseras på hans totala inkomst i båda länderna. Om Henning i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Norge hade han blivit socialförsäkrad i Norge och varit skyldig att betala norsk trygdeavgift.

När Henning blir sjukskriven får han först sjuklön från sina arbetsgivare och därefter ersättning från finländska socialförsäkringsmyndigheten FPA. Detta gäller även Hennings norska arbetsgivare, som måste följa finländska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Norge inte är anpassat till finländska regler). Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån. Men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken. Om Henning i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när han arbetar.

Henning får barn och är faderskaps- och föräldraledig. Då får han faderskaps- och föräldrapenning från FPA. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån, men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken.

När Henning går i pension får han pension från både Finland och Norge. Pensionen från Finland beskattas först i Finland och sedan har Norge rätt att kräva in mellanskillnaden upp till den norska skattenivån. Men eftersom den norska skattenivån ligger lägre än den finska sker inte detta i praktiken. Skatten för den norska pensionen dras automatiskt av vid utbetalningen. Efter som Henning får pension från båda länderna är han socialförsäkrad i Norge och betalar norsk trygdeavgift på hela pensionen.

FOTO: PÄIVI KORHUPALO

FINLAND-SVERIGE Svårt för den enskilda gränspendlaren att få rätt information

Administration och snåriga regler gör det komplicerat att hantera skatten för den som pendlar över gränsen mellan Sverige och Finland. Här är pendlingen ungefär lika stor på båda hållen. Flera intervjupersoner vittnar också om oförståelse och bristande kunskaper hos personer på myndigheter i båda länderna.

Den främsta arbetspendlingen mellan Finland och Sverige sker mellan Torneå och Haparanda. De båda städerna är geografiskt sammanväxta, med flera lokala gränsovergångar, och har ett starkt politiskt samarbete som bland annat lett till ett gemensamt resecentrum som ligger placerat i Haparanda.

Pendlingen över Torne älv är relativt omfattande på båda hållen och enligt de senast tillgängliga uppgifterna pendlar uppemot 10 000 personer mellan de båda länderna. Haparanda kommuns tredje största arbetsgivare är stålverket Outokumpu i Torneå, som har över 100 svenskar anställda. Även inom övrig industri, handeln och it-sektorn i Torneå arbetar många svenskar, medan många av de finländare som arbetar i Sverige ofta återfinns inom vården, gruvindustrin, byggsektorn och skolan.

Administrationen tynger pendlarna

För såväl arbetspendlare som arbetsgivare som anställer personer som bor i grannlandet kan administrationen vara tämligen betungande, särskilt när det handlar om gränsgångare (se definition på sidan 9).

Gränsgångarna betalar skatt i sitt bosättningsland, men är socialförsäkrade i arbetslandet. Det innebär att sociala avgifter dras från deras lön om de arbetar i Finland, medan de sociala avgifterna för dem som arbetar i Sverige ingår i arbetsgivaravgifterna och betalas av arbetsgivarna.

Efter att eventuella sociala avgifter dragits av från lönen betalas den ut i sin helhet till gränsgångarna, som själva får meddela skattemyndigheten hur mycket de beräknar att tjäna under året och sedan betala in en tolfedel av den beräknade skatten varje månad. Enligt Nordkalottens gränstjänst är det mycket vanligt att något fel uppstår och att gränsgångarna får betala restskatt. Många faktorer påverkar inkomsten och den slutliga skatten, såsom förändringar i valutakursen mellan den svenska kronan och euron, sjukdagar och ändrad arbetstid.

– Det största problemet var att få lönen i en annan valuta. Hur beskattningen blir beror ju väldigt mycket på valutakursen – det kan bli mycket restskatt, säger Merja Mörtberg, som varit gränspendlare med arbete i Finland, men nu är pensionär.

Personer med oregelbunden arbetstid, som exempelvis vikarier eller servicepersonal, kan ha svårt att räkna ut sin årsinkomst i förväg. Det kan också bli svårt för dem att betala lika mycket i skatt varje månad, eftersom det under månader med liten inkomst kan bli en stor utgiftspost.

Grundprincipen är att skattemyndigheterna ska meddelas vid varje förändring av den beräknade inkomsten, så att skattebetalningarna kan justeras. I praktiken väljer många gränsgångare att själva reglera sina skattebetalningar genom att ange en lägre inkomst till Skatteverket och själva betala in mer skatt när det behövs.

Icke-gränspendlare riskerar restskatt vid sjukdom eller föräldradledighet

För personer som antingen bor eller arbetar i en kommun som inte ligger precis vid gränsen gäller andra skatteregler. De är precis som gränsgångarna socialförsäkrade i arbetslandet, men betalar även skatt där. Det gör vardagen betydligt enklare, men kan skapa problem när de blir sjuka eller föräldradlediga, eftersom de inte är vana vid att betala skatt till bosättningslandet. Arbetslandets socialförsäkringsmyndighet drar skatt på ersättningen innan den betalas ut, men därefter har bosättningslandet rätt att kräva in mellanskillnaden om skattesatsen är högre där. I detta fallet gäller det främst personer som bor i Sverige och arbetar i Finland. Den skatten måste gränspendlaren själv betala in till skattemyndigheten i sitt bosättningsland. De som inte känner till den här regeln och är van vid att skatten dras automatiskt riskerar en skattesmäll när det slutliga skattebeskedet kommer.

Jobb på flera platser kräver noggrann dokumentation

De som i sitt jobb arbetar i flera kommuner och ibland också i båda länderna måste hålla reda på hur stor andel av arbetstiden som spenderas var. Om arbetstagaren själv bor i en gränskommun ska den del av jobbet som utförs i en gränskommun i grannlandet beskattas i bosättningslandet (då gäller gränsgångarregeln), medan jobbet som utförs i andra kommuner i grannlandet beskattas i arbetslandet. I det första fallet betalar arbetsgivaren ut bruttolönen efter avdrag för sociala avgifter till arbetstagaren, som själv betalar in skatten i sitt bosättningsland, medan det i andra fallet är arbetsgivaren som betalar in skatten till arbetslandet. Detta kan upplevas som besvärligt för både arbetstagaren och arbetsgivaren, som måste bokföra arbetstiden noggrant och hantera två olika länders skattesys-

tem. Här finns en risk för att rättssäkerheten hotas om det inte rapporteras korrekt.

Kai Juntura arbetar som industrimurare för ett franskt företag med verksamhet i Finland och arbetar på olika orter i landet.

– Det är krångligt att behöva betala gränsgångarskatten själv och försöka räkna ut hur mycket man har tjänat. Eftersom arbetsgivaren drar preliminär skatt för det arbete som utförts i icke-gränskommuner blir det extra svårt att räkna rätt. Det hade varit mycket enklare om samma regel hade gällt för all inkomst, säger han.

Följande exempel från Nordkalottens gränstjänst ger ytterligare en illustration av vad arbete i flera kommuner och länder kan innebära i praktiken:

En busschaufför bosatt i Haparanda börjar sitt skift på en bussdepå i Torneå. Busslinjen trafikerar rutten Haparanda-Torneå-Keminmaa-Kemi två gånger per timme.

- Gränsgångarregeln tillämpas på arbetet inom Torneå kommun (hen betalar skatt i bosättningslandet, Sverige i detta fall).

- För arbetet som utförs i Keminmaa och Kemi kommuner tillämpas inte gränsgångarbestämelsen och motsvarande lön beskattas följaktligen i Finland.

- Enligt det nordiska skatteavtalet har Finland inte rätt att beskatta arbetet som utförs i Haparanda.

Något som ytterligare kan komplicera saken är också att socialförsäkringstillhörigheten påverkas när en person arbetar i två länder. Grundprincipen är att man är socialförsäkrad i arbetslandet, men om en person som är anställd av privata arbetsgivare arbetar minst 25 procent i bosättningslandet flyttas socialsäckringen dit, vilket betyder att arbetsgivaren i det andra landet också måste betala arbetsgivaravgift till bosättningslandet. Det gäller både för gränsgångare och andra gränspendlare.

Omfattas inte av digital deklARATION

Det finns alltså många regler som de som arbetar över gränsen och deras arbetsgivare måste sätta sig in i för att kunna hantera situationen rätt. Eftersom de digitala systemen till stor del är nationella krävs också en hel del manuell hantering, inte minst av gränsgångarna. Jonna Juntunen som bor i Torneå och arbetar som biträdande kost- och lokalvårdschef i Haparanda kommun måste varje år ansöka om särskild inkomstskatt i Sverige, eftersom hon betalar svensk skatt på sjuk- och föräldrapenningen även om hon normalt sett betalar skatt i Finland. För att ansöka om den krävs intyg från den finska skattemyndigheten och folkbokföringen. Skattemyn-

digheten i Torneå har öppet en dag i veckan och väntetiden kan vara upp till två timmar.

– Man kunde tänka sig att det gick att lösa på ett annat sätt i en digital värld, säger hon.

Ett annat problem som gör vardagen mer komplicerad är att Jonna Juntunen som finsk medborgare inte kan få någon svensk e-legitimation och därmed exempelvis inte kan anmäla vård av sjukt barn via svenska Försäkringskassans digitala tjänst.

Det som flest upplever som besvärligt är dock troligen deklARATIONEN, menar Päivi Koivupalo, koordinator på Nordkalottens gränstjänst. Gränspendlarna måste deklarerar i både Sverige och Finland, och det går inte att deklarerar digitalt, utan alla intyg måste inhämtas och bifogas manuellt.

Skilda upplevelser bland företagen

Bland de företag som intervjuats till den här analysen finns de som upplevt att det varit svårt att få personal att arbeta över gränsen, och andra som menar att det fungerar smidigt med skatt och socialförsäkring. Byggaruktjänst Lakkapää med varuhus i både Sverige och Finland har haft svårt att få sina svenska anställda att vilja arbeta på den finska sidan. Numera har de löst det genom att svenskarna är anställda i det svenska bolaget och hyrs in av det finländska när de arbetar på andra sidan gränsen, men bolagets vd Jukka Lakkapää menar att många mindre företag får problem eftersom de inte kan

göra på det sättet. Det kan innebära att de får svåra re att rekrytera personal.

De företag i Sverige med anställda från Finland som intervjuats till analysen har dock inte några liknande erfarenheter. De ser systemet som relativt smidigt.

– Vi har några som bor i Torneå och jobbar hos oss. De betalar skatt i Finland, så vi betalar ut bruttolön och så fixar de det själva. De lämnar intyg till oss och någon gång om de inte lämnat den i tid har det hänt att vi dragit skatt för januari, men då får de tillbaka det till nästa lön, säger Anna-Mari Kinnunen, platschef på vårdbolaget Vardagas vårdboende i Haparanda.

Relaterade praktiska problem

De intervjuade arbetsgivarna på den svenska sidan gränsen ser snarare andra problem, som är relaterade till gränsproblematiken med skatt. Både Vardaga och Ikea i Haparanda nämner de långa handläggningstiderna för att få ett svenskt samordningsnummer som ett bekymmer.

– För att kunna börja jobba i Sverige måste du minst ha ett samordningsnummer, annars kan du inte få ett fungerande anställningsavtal eller bankkonto för att få lönen utbetald. När väntetiden för samordningsnummer börjar bli fyra månader innebär det att första månadslönen för en sommarjobbare betalas ut efter att de har slutat, säger Helge Nilsson.

INKOMSTSKATT I SVERIGE OCH FINLAND (FÖR FYSISKA PERSONER)

SVERIGE

Kommunalskatt (inkluderar även landstingskatt): beror på kommun och landsting, ca 30-32 %

Statlig skatt: 20 procent på inkomster över 455 300 kr (2018), 25 % på inkomster över 662 300 kr

Grundavdrag: 13 400 - 35 100 beroende på inkomst (2018). Inkomster upp till 19 200 kr är skattefria

SINK-skatt: vid dagpendling till Sverige finns möjlighet att välja SINK-skatt (25 % statlig skatt

utan möjlighet till avdrag)

Sociala avgifter: arbetsgivaravgift 31.42 % av arbetstagarens bruttolön, betalas av arbetsgivaren

FINLAND

Kommunalskatt: beror på kommun, 16-23 %

Statlig skatt: 6 % på inkomst över 17 200 euro, 17.25 % på inkomst över 25 700 euro, 21.25 % på inkomst över 42 400 euro, 31.25 % på inkomst över 74 200 euro

Grundavdrag: max 3 100 euro

Källskatt: vid dagpendling till Finland finns möjlighet att välja källskatt (35 % statlig skatt samt avdrag på 510 euro/månad eller 17 euro/dag)

Sociala avgifter: sjukförsäkringsavgift, ca 2 %, obligatorisk pensions- och arbetslöshetsförsäkring, ca 6-7 % (avdragsgillt) – betalas av arbetstagaren. Arbetsgivaravgift (sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och arbetspensionsförsäkring) ca 18-19 %, betalas av arbetsgivaren

25 830

så många besökare hade Nordkalottens gränstjänst på sin webbsida under förra året

FOTO: PAMI KOVUPALO

Svårt att överblicka konsekvenser

För både gränsgångare och andra gränspendlare kan det vara svårt att överblicka den ekonomiska framtiden. Det kan för gränsgångare handla om hur mycket restskatt som ska betalas efter deklARATIONEN, men i ett längre perspektiv också om hur hög pensionen blir. Grundregeln för pensionen är att den beskattas av det land som betalar ut den, men om mottagaren bor i ett annat nordiskt land har det landet också rätt att beskatta den eventuella mellanskillnaden upp till skattenivån i bosättningslandet. Det kan innebära att pensionen blir lägre än vad personerna insett och räknat med i förväg.

Leena Pohjolainen, som bor i Finland, får pension från både Sverige och Finland. Hennes svenska pension beskattas alltså först i Sverige och därefter får hon skatta mellanskillnaden upp till den finländska skattenivån i Finland. Även om hon får huvuddelen av sin pension från Sverige är hon socialförsäkrad i Finland, i och med att hon också får pension därifrån och det är hennes bosättningsland. Därmed får hon betala sociala avgifter till Finland på hela sin pensionsinkomst, från båda länderna. Nu tänker hon att det hade varit bättre om hon inte fått den mindre summa hon får i pen-

sion från Finland, eftersom hon då i stället blivit socialförsäkrad i Sverige och sluppit de finländska sociala avgifterna.

– Det är sant att nu när man blir äldre ångrar man bara det man inte gjort. Men jag tänkte alltid att när jag blir pensionerad ska jag resa hit och dit. Det var tur att jag hade rest innan också, för nu är ryggen kaputt. Men pensionen är också så liten att man inte heller har råd att resa. Så det går plus minus noll, säger hon.

Merja Mörtberg bor i Sverige men har arbetat hela sitt yrkesliv i Finland. Hon har tänkt tanken att sälja huset och flytta tillbaka till Finland för att slippa betala den mellanskillnaden på skatten som hon nu får betala till Sverige.

– Svårigheten är när man inte kan planera något eftersom man inte vet hur det kommer att bli med beskattningen av pensionen, säger hon.

Kunskapen hos myndigheter brister

Gemensamt för många av intervjupersonerna i gränsområdet är att de upplevt att informationen om vilka regler som gäller i gränsregionen inte nått ut till alla myndighetspersoner. Såväl Kai Juntura som Merja Mörtberg vittnar om att det gäller att få tag i rätt kontor på skattemyndigheterna i

Sverige respektive Finland för att kunna få svar på sina frågor.

– Här i Haparanda finns det personer på Skatteverket som behärskar reglerna för min situation, men någon gång har deklarationen hamnat i Luleå eller Sundsvall och då blev det helt fel, säger Kai Juntura.

Jonna Juntunen har upplevt att hon blivit bemött på ett otrevligt sätt på Försäkringskassan, där hon måste förklara för handläggarna att hon inte kan använda den digitala tjänsten eftersom hon inte bor i Sverige eller är svensk medborgare.

För Anitta Romppanen, som bor i Torneå och arbetar i Haparanda, orsakade okunskapen hos ett pensionsbolag att hon fick svårt att få ut delar av sin pension. De hade inte registrerat pensionen på hennes samordningsnummer och hävdade felaktigt att hon bott i Sverige. Efter många turer och mer än ett halvår fick hon hjälp av kommunen, och bolaget såg till att hennes pension betalades ut.

– Men nyligen fick jag ett sådant brev från dem igen, där de kräver att jag skickar några intyg

angående min tidigare anställning på kommunen, säger hon.

Skev statistisk jämförelse

Huvudsyftet med gränsgångarregeln i det nordiska skatteavtalet är att säkerställa gränskommunernas ekonomi och skatteintäkter, och Hans Kenttä, ekonomichef i Haparanda stad, menar att det fungerar – även om byråkratin kan vara besvärlig. Men han ser andra relaterade problem, så som att personer skriver sig i andra kommuner än där de verkligen bor, för att undgå att bli gränsgångare.

Det största problemet för Haparanda är dock att den statistiska jämförelsen blir skev, menar han.

– Det saknas gränsoverskridande statistik. Vi vet inte ens hur många som jobbar i Torneå. Sådant statistik skulle behövas. Vi har bland landets högsta ungdomsarbetslöshet i Haparanda enligt SCB, men stämmer det? Hur många är arbetslösa egentligen, om man tar hänsyn till dem som arbetar i Finland? Vi vet inte, säger Hans Kenttä.

SAMMANFATTNING

Administrativt merarbete för gränspendlare

En gränsgångare får hela lönen utbetald och måste själv betala in skatten i bosättningslandet. För att göra detta krävs att gränsgångaren skickar in en preliminär självdeklaration till skattemyndigheten i bosättningslandet. En ny preliminär självdeklaration måste skickas in varje gång personen exempelvis blir sjuk, jobbar overtid eller tar något extra arbetspass, så att lönen förändras.

Administrativt merarbete för gränspendlare som inte är gränsgångare

När personen exempelvis blir sjukskriven eller föräldraledig måste hen skicka in en preliminär självdeklaration till skattemyndigheten i bostadslandet.

Administrativt merarbete för gränspendlare som arbetar i flera kommuner

En person som bor i en gränskommun och som arbetar i olika kommuner på andra sidan gränsen, varav minst en är en gränskommun och en inte är det, betalar skatt enligt två system. Arbetstagaren ska själv, manuellt, betala in skatten till bostadslandet för jobbet som utförs i en gränskommun, medan arbetsgivaren betalar in skatten för jobbet

som utförs i den andra kommunen i arbetslandet. Detta är besvärligt för både arbetstagaren och arbetsgivaren, som måste bokföra arbetstiden noggrant och hantera två olika länders skattesystem. Det kan också innebära en rättsosäkerhet om det inte rapporteras korrekt.

Osmidig deklaration

Gränsgångare måste göra sin deklaration manuellt, med bifogade intyg på alla betalda avgifter.

Pendlare står själva för valutarisken

Eftersom gränsgångare ska göra en preliminär självdeklaration där de uppskattar hur mycket de kommer att tjäna under den kommande perioden står de själva för valutarisken, om valutakursen mellan svenska kronor och euro hinner förändras under tiden.

Färre vill bli gränsgångare

Nordkalottens gränstjänst ser en risk för att personer inte vill bli gränsgångare på grund av den administration det kräver och därför väljer bort jobb på andra sidan gränsen om de själva bor i en gränskommun. Det finns också skattemässiga skäl för finländska gränspendlare att undvika att bli gränsgångare.

SVÅRARE VARDAG FÖR GRÄNSGÅNGARE

Jonna Juntunen, som arbetar som biträdande kost- och lokalvårdchef i Haparanda kommun, tycker att det på många sätt fungerar bra att arbeta över gränsen. Men hon önskar att myndigheterna kunde underlätta de många praktiska problem hon stöter på i vardagen.

Jonna Juntunen är själv uppvuxen i Haparanda, men kärleken har fått henne att flytta till Torneå. Det kändes dock naturligt för henne att ta ett jobb i Haparanda, och nu har hon arbetat i Sverige i 15 år.

– Det finns en marknad för finska medarbetare om de bara hanterar språket riktigt bra. Och det funkar bra, men det finns vissa saker jag tänker på, säger hon.

Rent praktiskt måste Jonna Juntunen, som är gränsgångare, varje år ansöka till svenska Skatteverket om särskild inkomstskatt i Sverige. För ansökan krävs intyg från finska skattemyndigheten Vero och folkbokföringen.

– Skattemyndigheten i Torneå har öppettiderna en dag i veckan och ibland får man köa i upp till två timmar. Man kunde tänka sig att det gick att lösa på ett annat sätt i en digital värld, säger hon.

Deklarationen går inte heller att göra elektroniskt, utan måste fyllas i manuellt, utan hjälp av färdigifyllda uppgifter för inkomster i utlandet.

Dessutom stöter Jonna Juntunen på problem i kontakten med svenska Försäkringskassan. Även om hon som gränsgångare betalar skatt i Finland är hon socialförsäkrad i arbetslandet Sverige. Men eftersom barnen är finska medborgare och hon själv saknar svenskt bank-id och e-legitimation kan hon inte använda myndighetens webbtjänst.

– Alla svenska medborgare sköter det via ”mina sidor”, men det kan vi inte göra. Eftersom jag är finsk medborgare och saknar legitimation med mitt svenska personnummer kan jag inte få någon e-legitimation. I stället får vi ringa upp Försäkringskassan från våra finska telefoner och själva bekosta samtalet. Vi får inte heller alltid något trevligt bemötande, för de säger att jag ska göra det via webben och jag får förklara att det faktiskt inte går. Det är jättejobbigt. Man borde hitta en lösning så att vi kan hantera dessa saker lika enkelt som de gör

i Sverige, säger hon.

En positiv sak som gränspendlare är enligt Jonna Juntunen att hon får extra barnbidrag från Sverige, i form av mellanskillnaden mellan det finländska och det något högre svenska bidraget. Men hon är kritisk till att det inte går ut någon information om detta till de som berörs.

– Inte hade jag vetat om att man hade rätt till mellanskillnaden om jag inte börjat prata om detta med några andra. Informationen har aldrig kommit från Sveriges myndigheter, utan man får gå och fråga om det, säger hon.

FOTO: PRIVAT

FAKTARUTA

Namn: Jonna Juntunen

Bor: Torneå, Finland

Titel: Enhetschef inom äldreomsorgen

Företag/organisation: Haparanda stad, Sverige

Beskattas som: Gränsgångare

FAKTARUTA

Namn: Jukka Lakkapää

Titel: Verkställande direktör

Företag/organisation: Lakkapää byggvaruhus

Ort: Torneå, Övertorneå, Rovaniemi, Uleåborg, Finland

Antal anställda som bor i Sverige: 3-5

BUTIKSKEDJA LÖSER GRÄNSPROBLEMATIKEN GENOM INHYRNING

Det är svårt att få svenskar att vilja arbeta på den finska sidan, upplever Jukka Lakkapää, som driver butikskedjan Lakkapää med byggvaruhus på båda sidor om den finsk-svenska gränsen. Han har numera löst det genom att svenskarna är anställda i den svenska delen av bolaget och hyrs in för att arbeta i Finland.

Förändringen bygger på de erfarenheter han tidigare gjort av att låta svenska medarbetare gå över till den finska delen av företaget. En av de anställda svenskarna förlorade sin svenska ersättning för ryggtong när han började arbeta i Finland, vilket blev en katastrof för personen. En annan svensk, vars fru redan arbetar i Finland, ville inte ta jobb på andra sidan gränsen eftersom familjen då inte längre skulle kunna ta del av den svenska föräldraförsäkringen.

Nu har Lakkapää återgått till systemet där de låter svenskarna vara anställda i Sverige och bli inhyrda till arbete i Finland, en modell som företaget tidigare använt, men slopat under en period. I dagsläget handlar det om tre svenskar som jobbar i Finland, men Jukka Lakkapää hoppas att det ska öka till fem fram till slutet av 2019.

– Jag har pratat med gränstjänsten och det finns så många olika regler, så det är tio gånger enklare med det här systemet. Våra anställda behöver inte tänka på var de ska gå till tandläkaren och så vidare. Det är inte så bra med reglerna annars – det är svårt att vara 100 procent säkra på att man gör rätt, säger han.

Samtidigt påpekar Jukka Lakkapää att många mindre finländska företag saknar möjlighet att lösa situationen på samma sätt, och därför kan få svårt

att rekrytera från Sverige.

– Om medarbetarna kommer från Finland kan de ganska enkelt ta ett jobb på den finska sidan, men bor de och är uppväxta i Sverige kanske personen vill ha jobbet, men hejdar sig när han eller hon börjar tänka på alla de här reglerna.

Vissa väljer att anlita bemanningsföretag för att hantera problematiken, menar han.

– Företagare hittar alltid lösningar – så är det. Men många gånger har jag undrat varför inte staten gör så att det funkar på båda sidor.

FAKTARUTA

Namn: Helge Nilsson

Titel: Varuhuschef

Företag/organisation: IKEA

Ort: Haparanda, Sverige

Antal anställda som bor i Finland: runt 15

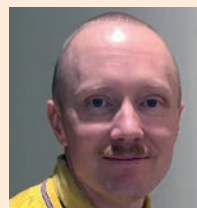

FOTO: IKEA

SKATTEVERKETS HANDLÄGGNINGSTIDER GÖR ATT SOMMARJOBBARE FÅR VÄNTA PÅ LÖNEN FRÅN IKEA

Det är positivt för IKEA i Haparanda att kunna rekrytera från Torneå, menar varuhuschefen Helge Nilsson, som inte har märkt att möjligheterna försvårats av exempelvis administration som relaterats till gränspendlare.

– Över tid har vi alltid haft anställda som bor i Finland, i och med att Haparanda stad har 10 000 invånare och Torneå tre gånger så många. I och med samarbetet mellan städerna är det relativt lätt och du kan vara flexibel med var du jobbar, säger han.

Ett återkommande problem för arbetsgivaren IKEA under de senaste åren är dock att det tar så lång tid för nyanställda som bor i Finland att få ett svenskt samordningsnummer. Utan ett sådant kan de inte få något giltigt anställningsavtal eller ett svenskt bankkonto, där lönen kan sättas in. Det innebär att rekryteringsprocessen tar betydligt längre tid än de normala två månaderna.

– När väntetiden för samordningsnummer börjar bli fyra månader innebär det att första månadslönen

för en sommarjobbare betalas ut efter att de har slutat, säger Helge Nilsson.

Han upplever att problemen uppstod under hösten 2015, när den stora mängden flyktingar gjorde att Skatteverkets kö för att utfärda samordningsnummer blev lång. Varuhuschefen efterlyser därför att det skulle kunna finnas ett snabbspår för enkla ärenden.

– Att ordna ett samordningsnummer för en flykting på ett boende är också viktigt, men det borde vara mer rutinmässigt att ordna samordningsnummer till en person som redan är medborgare i ett annat nordiskt land. Om det hade funnits två köer hade vi varit nöjda och glada, säger han.

I dag bor knappt 15 av de cirka 250 anställda på IKEA i Haparanda i Finland.

FAKTARUTA

Namn: Merja Mörtberg

Bor: Övertorneå, Sverige

Jobbar: Pensionär.
Arbetade tidigare på bank i Ylitornio, Finland

Beskattades som: Gränsgångare

MERJA MÖRTBERG VAR GRÄNSGÅNGARE ETT HELT YRKESLIV: "VET INTE OM DET VAR VÅRT DET"

Pensionären Merja Mörtberg flyttade från Finland till Sverige på 70-talet, men fortsatte att arbeta i finska Ylitornio. Efter ett helt yrkesliv som gränsgångare är hon tveksam till om det var värt besväret – och oroar sig för att tvingas flytta tillbaka till Finland av ekonomiska skäl.

– Jag hoppas att framtida gränsgångare får det lättare än jag haft det, säger hon.

– Så här i efterhand vet jag inte om jag hade flyttat till Sverige från Finland om jag hade vetat hur mycket problem det skulle innebära. Jag borde ha sökt jobb i Sverige direkt efter flytten. Jag tycker dock det succesivt har blivit enklare sedan 70-talet, när jag började gränspendla. Men jag hoppas att framtida gränsgång-

are får det lättare än jag, säger hon.

De problem Merja Mörtberg syftar på handlar bland annat om krångel med ersättning från den finländska socialförsäkringen under de perioder hon inte kunnat jobba på grund av sjukdom eller graviditet.

– När jag var sjukskriven en längre period drogs 35 procent källskatt på min sjukpenning i Finland och jag fick inte dra av hela den skatten i Sverige. Det gjorde att skatten på min lilla lön blev jättehög, säger Merja Mörtberg.

Svårigheten att få anpassad hjälp och information från myndigheterna har varit en utmaning under Merja Mörtbergs tid som gränspendlare.

– Jag brukade få ringa runt, men det var egentligen bara i Helsingfors som man faktiskt kunde de här sakerna, säger hon.

Eftersom Merja Mörtberg både bodde och arbetade i gränskommuner beskattades hon som så kallad gränsgångare. Det innebar att hon betalade skatt i kommunen där hon bodde och själv ansvarade för att lämna in preliminära inkomstdeklarationer och betala in rätt belopp på skattekontot.

– Jag upplevde inte pappersarbetet som så krångligt, man hade ju blivit van vid det. Det största problemet var snarare att få lönen i en annan valuta. Hur beskattningen blir beror ju väldigt mycket på valutakursen – det kan bli mycket restskatt, säger Merja Mörtberg och fortsätter:

– Under hela mitt yrkesliv har jag alltid skattat mer än mina finländska kollegor. Det blev lite bättre när jobbskatteavdraget kom, men det får man ju inte nu efter pensionen, säger Merja Mörtberg.

Det finns dock ett ännu större problem. Enligt det nordiska skatteavtalet ska pension, precis som ersättningar från socialförsäkringen, beskattas först i utbetalningslandet och sedan i vissa fall även i bosättningslandet.

– Förra årets beskattning var mitt första beskattningsår med pension, i mitt fall både lön och pension. Det var också första gången jag inte förstod hur beskattningen hade gått till. Innan hade jag alltid kunnat räkna ut min skatt, säger Merja Mörtberg.

Beroende på hur beskattningen blir framöver överväger hon att lämna sitt hem i Övertorneå och flytta tillbaka till Finland för att klara ekonomin.

– Då behöver jag bara betala skatt i Finland, som dessutom har en lägre skattesats på pension. Jag är orolig för att jag kommer behöva sälja huset om jag får en omöjligt hög skatt. Svårigheten är att man inte kan planera eftersom man inte vet hur det kommer att bli, säger Merja Mörtberg.

FINLAND -> SVERIGE

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

I arbete

Veera bor i finländska Torneå, där hon också arbetar. Hon betalar skatt i Finland och den dras automatiskt från hennes lön. Hon betalar också finländska sociala avgifter.

GRÄNSGÅNGARE

Väinö bor granne med Veera i den finländska gränskommunen Torneå och arbetar i svenska gränskommunen Haparanda. Som gränsgångare betalar han skatt i Finland. Lönen betalas ut i sin helhet till Väinö, som uppger för finska Skatteförvaltningen hur mycket han beräknar att tjäna under året och själv betalar in skatten. Eftersom han är socialförsäkrad i Sverige betalar hans svenska arbetsgivare arbetsgivaravgifter för honom och han behöver själv inte betala några sociala avgifter.

Sjukskrivning

När Veera blir sjukskriven får hon först sjuklön från sin arbetsgivare och därefter ersättning från den finländska socialförsäkringsmyndigheten Folkpensionsanstalten (FPA). Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. I båda fallen dras skatt automatiskt.

När Väinö blir sjukskriven får han ersättning från sin arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån.

Föräldraledighet

Veera får barn och är moderskapsledig. Då får hon moderskapspenning från FPA, som automatiskt drar den finska skatten.

Väinö får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån.

Pension

När Veera går i pension får hon pensionen utbetald från Finland, efter att skatten automatiskt dragits av.

När Väinö går i pension får han pensionen utbetald från Sverige. Pensionen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån. Om Väinö enbart får pension från Sverige är han socialförsäkrad där. Om han även får pension från Finland blir han i stället socialförsäkrad där och får betala finländska sociala avgifter på hela pensionen.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

ICKE GRÄNSGÅNGARE

I arbete

Tapio bor i finländska Kemi, som inte ligger i en gränskommun, och arbetar i Haparanda. Som gränspendlare, men icke-gränsgångare, betalar han skatt i Sverige. Eftersom han är socialförsäkrad i Sverige betalar hans svenska arbetsgivare arbetsgivaravgifter för honom och han behöver inte själv betala några sociala avgifter.

Sjukskrivning

När Tapio blir sjukskriven får han ersättning från sin arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån.

Föräldraledighet

Tapio får barn och under föräldraledigheten får han ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån.

Pension

När Tapio går i pension får han pensionen utbetald från Sverige. Pensionen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån. Om Tapio enbart får pension från Sverige är han socialförsäkrad där. Om han även får pension från Finland blir han i stället socialförsäkrad där och får betala finländska sociala avgifter på hela pensionen.

JOBBAR I FLERA LÄNDER OCH KOMMUNER

Elina bor i den finländska gränskommunen Torneå och i sitt arbete befinner hon sig delar av tiden i den svenska gränskommunen Haparanda, delar av tiden i Luleå, som inte gränsar till Finland. Hon jobbar också extra i hemkommunen. För det arbete som Elina utför i Luleå betalar hon skatt i Sverige, medan hon betalar skatt i Finland för det arbete hon utför i Haparanda och i Torneå. Lönen för arbetet i Torneå betalas ut i sin helhet till Elina, som själv betalar in skatten till Skatteförvaltningen. Elina arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Finland och arbetar för privata arbetsgivare. Därför är hon socialförsäkrad i Sverige. Det innebär att hennes arbetsgivare i både Sverige och Finland betalar svenska arbetsgivaravgifter för henne. Om Elina i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Finland hade hon blivit socialförsäkrad i Finland och fått betala sociala avgifter som baserats på hennes totala inkomst i båda länderna.

När Elina blir sjukskriven får hon ersättning från sina arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Detta gäller även Elinas finländska arbetsgivare, som måste följa svenska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Finland inte är anpassat till svenska regler). Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån.

Elina får barn och under föräldraledigheten får hon ersättning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån.

När Elina går i pension får hon pensionen utbetald från både Sverige och Finland. Pensionen från Sverige beskattas först i Sverige innan den betalas ut. Sedan har Finland rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den finländska skattenivån. Skatten för den finska pensionen dras automatiskt innan utbetalningen. Eftersom Elina får pension från båda länderna är hon socialförsäkrad i Finland och betalar då finländska sociala avgifter på hela pensionen.

SVERIGE -> FINLAND

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

I arbete

Sara bor i svenska Haparanda och arbetar i grannkommunen Övertorneå som också ligger i Sverige. Hon betalar skatt i Sverige och den dras automatiskt från hennes lön. Hennes arbetsgivare betalar in sociala avgifter genom arbetsgivaravgiften.

GRÄNSGÅNGARE

Mikael bor granne med Sara i den svenska gränskommunen Haparanda och arbetar i den finländska gränskommunen Torneå. Som gränsgångare betalar han skatt i Sverige men sociala avgifter i Finland. De sociala avgifterna dras från lönen i Finland, men i övrigt betalas lönen ut i sin helhet till Mikael, som uppger för den svenska skattemyndigheten Skatteverket hur mycket han beräknar att tjäna under året och själv betalar in skatten. Kostnaden för de sociala avgifterna får han inte räkna av från skatten i Sverige, utan bara göra avdrag för i deklarationen.

Sjukskrivning

När Sara blir sjuk får hon först ersättning från sin arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. I båda fallen dras skatten automatiskt.

Om Mikael blir sjuk får han först sjuklön från sin arbetsgivare och därefter ersättning från den finländska socialförsäkringsmyndigheten Folkpensionsanstalten (FPA). Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. Sjukdagpenning beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Mikael meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten. Om Mikael i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när han arbetar.

Föräldraledighet

Sara får barn och är föräldraledig. Då får hon ersättning från svenska Försäkringskassan, som automatiskt drar av skatten till Sverige.

Mikael får barn och är faderskaps- och föräldraledig. Då får han faderskaps- och föräldrapenning från FPA. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Mikael meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten.

Pension

När Sara går i pension får hon pensionen utbetald från Sverige, efter att skatten automatiskt dragits av.

När Mikael går i pension får han pensionen utbetald från Finland. Pensionen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Mikael meddelar Skatteverket hur mycket han beräknar att få i pension under året och betalar själv in skatten. Om Mikael enbart får pension från Finland är han socialförsäkrad där och betalar finländska sociala avgifter. Om han även får pension från Sverige blir han i stället socialförsäkrad där.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

ICKE GRÄNSGÅNGARE

I arbete

Kajsa bor i Haparanda och arbetar i finländska Rovaniemi, som inte gränsar till Sverige. Som gränspendelare, men icke-gränsgångare, betalar hon både skatt och sociala avgifter i Finland.

Sjukskrivning

När Kajsa blir sjukskriven får hon först sjuklön från sin arbetsgivare och därefter ersättning från socialförsäkringsmyndigheten FPA. Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Kajsa meddelar Skatteverket hur mycket hon beräknar få i ersättning och betalar själv in skatten. Om Kajsa i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när hon arbetar.

Föräldraledighet

Kajsa får barn och är moderskaps- och föräldraledig. Då får hon moderskaps- och föräldrapenning från FPA. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Kajsa meddelar Skatteverket hur mycket hon beräknar få i ersättning och betalar själv in skatten.

Pension

När Kajsa går i pension får hon pensionen utbetald från Finland. Pensionen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Kajsa meddelar Skatteverket hur mycket hon beräknar få i pension under året och betalar själv in skatten. Om Kajsa enbart får pension från Finland är hon socialförsäkrad där och betalar finländska sociala avgifter. Om hon även får pension från Sverige blir hon i stället socialförsäkrad där.

JOBBAR I FLERA LÄNDER OCH KOMMUNER

Linus bor i Haparanda och i sitt arbete för en privat arbetsgivare befinner han sig delar av tiden i gränskommunen Torneå, delar av tiden i Rovaniemi, som inte gränsar till Sverige. Han har också ett extraarbete för en annan privat arbetsgivare i hemkommunen. För det arbete som Linus utför i Rovaniemi betalar han skatt i Finland, medan han betalar skatt i Sverige för det arbete han utför i Torneå och i Haparanda. Lönen för arbetet i Haparanda betalas ut i sin helhet till Linus, som uppger för Skatteverket hur mycket han kommer att tjäna som gränsgångare. Linus arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Sverige och är därför socialförsäkrad i Norge. Det innebär att han betalar finländska sociala avgifter som baseras på hans totala inkomst i båda länderna till Finland. Om Linus i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Sverige hade han blivit socialförsäkrad i Sverige och hans finländska arbetsgivare behövt betala svenska arbetsgivaravgifter.

När Linus blir sjukskriven får han först sjuklön från sina arbetsgivare och därefter ersättning från socialförsäkringsmyndigheten FPA. Hur länge arbetstagaren har rätt till sjuklön beror på kollektivavtal. Detta gäller även Linus svenska arbetsgivare, som måste följa finländska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Sverige inte är anpassat till finländska regler). Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Linus meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten. Om Linus i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när han arbetar.

Linus får barn och är faderskaps- och föräldraledig. Då får han faderskaps- och föräldrapenning från FPA. Ersättningen beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Linus meddelar förändringen till Skatteverket och betalar själv in skatten.

När Linus går i pension får han pension från både Finland och Sverige. Pensionen från Finland beskattas först i Finland och sedan har Sverige rätt att kräva in den eventuella mellanskillnaden upp till den svenska skattenivån. Linus meddelar Skatteverket hur mycket han beräknar få i pension under året och betalar själv in skatten. Skatten för den svenska pensionen dras automatiskt av vid utbetalningen. Eftersom Linus får pension från båda länderna är han socialförsäkrad i Sverige.

FOTO: NEWS ØRESUND

DANMARK-SVERIGE

Risk för oväntad restskatt på pensionen

I Öresundsregionen möter informationscentret Øresunddirekt få pendlare som är missnöjda i relation till skatt. Att skatten betalas i arbetslandet är ett välkänt faktum. Dock finns det två situationer kring socialförsäkringsersättningar som kan upplevas som problematiska: risk för restskatt och administrativt merarbete. Dessutom upplever många av de intervjuade pendlarna osäkerhet kring reglerna och har svårt att hitta rätt information.

I Öresundsregionen pendlar de flesta från Sverige till Danmark och betalar då som utgångspunkt skatt i Danmark. Informationscentret Øresunddirekt, som är en svensk myndighetssamverkan, har varje år runt 20 000 kontakter per telefon, mail eller besök av personer och företagare som vill anställa eller jobba på andra sidan sundet.

Den svensk-danska gränsen omfattats inte av gränsgångarregler kopplade till särskilda gränskommuner. Därför finns det för merparten av Öresundspendlarna inte heller motsvarande regler som i övriga Norden kring gränsgångare som ska betala skatt i bosättningslandet, utan gränspendlarna betalar skatt i arbetslandet. Det finns dock undantagsregler för några grupper, bland annat flygpersonal och anställda på Øresundsbro Konsortiet.

Sverige och Danmark hade ett eget landsomfattande gränsgångaravtal innan Öresundsbron byggdes. Det slöts mellan länderna 1989, men upphävdes i slutet av 1990-talet innan Öresundsbron var

färdigbyggd. Pendlare från Sverige som oavbrutet pendlat mellan länderna sedan 90-talet omfattas dock fortfarande av de reglerna och betalar därmed skatt i bosättningslandet. Enligt Øresunddirekt handlar det om några hundra personer, men det blir färre för varje år eftersom det inte tillkommer några nya pendlare som omfattas av detta avtal.

Särskilda regler i det dansk-svenska avtalet

Enligt de senaste siffrorna för pendlingen mellan Sverige och Danmark, från 2015, pendlade 15 182 personer till ett jobb på andra sidan gränsen och ytterligare 3 400 personer hade övriga inkomster från grannlandet. Huvuddelen, 14 045 personer, pendlade från svenska till danska sidan. Så har det varit sedan bron öppnades. Att majoriteten av pendlarna jobbar och betalar skatt i Danmark har varit omdiskuterat eftersom det ger en obalans i skatteuttag mellan länderna. Därför infördes en särskild så kallad skatteutjämningsklausul i det Nordiska skatteavtalet 2004.

Skatteutjämningsklausulen är ett sätt att kompensera Sverige för de skatteintäkter som landet går miste om och därmed kompensera för utgifterna för offentlig vård och service. I beräkningen ingår privatanställda gränspendlare med inkomster över 150 000 danska kronor före avdrag och ersättningen ska utgöra den andel av inkomsten som motsvarar genomsnittlig kommunalskatt. Kompensationen betalas till staten och inte direkt till berörda kommuner. Ersättningen ska komma kommunerna till del genom det svenska skatteutjämningsystemet. Genom åren har det förekommit diskussioner om huruvida detta sker fullt ut eller inte.

Detta särskilda avtal mellan Sverige och Danmark innehåller dessutom en del andra bestämmelser, bland annat en reglering som innebär att arbetslandet har beskattningsrätten om medarbetaren arbetar hemifrån enligt vissa villkor.

Administrativt merarbete för arbetsgivare såväl som gränspendlare

En gränspendlare i Öresundsregionen betalar oftast skatt och är socialförsäkrad i arbetslandet. Dessutom bor 90 procent av pendlarna på den svenska sidan och arbetar på den danska sidan sundet. Det finns tydliga regler för vad som gäller och det finns information att få från bland annat Øresunddirekts informationscenter samt på Øresunddirekts hemsidor. Dock finns det ett administrativt merarbete förknippat med gränspendlingen, såväl för arbetsgivaren som arbetsgivarna och myndigheterna. På läkemedelsbolaget Ferring, som har runt 120 anställda som bor på andra sidan sundet, upplever HR-chefen Stefan Nielsen att det innebär mer tid till administration och att svara på de anställdas frågor.

– Vi har fler än 120 anställda som bor i Sverige och det ger ganska mycket administration, men mycket tid används också till rådgivning och alla frågor som uppkommer i detta sammanhang, säger han.

När en Öresundspendlare har fått utbetalningar från ett socialförsäkringssystem under exempelvis föräldraledighet, ska denna lämna in en fullständig deklaration i bosättningslandet. För löneinkomsten lämnas en deklaration till arbetslandet plus en enkel upplysning i deklarationen i bosättningslandet. Det medför därför ytterligare osäkerhetsfaktorer för den enskilda, samt ökar markant den administrativa bördan totalt sett, även för skattemyndigheterna.

Jeanette Krönlein, som pendlat över Öresund i snart 30 år och beskattas enligt det gamla gränsgångaravtalet, upplever det dock inte som något stort problem att hon själv ska betala in skatten på

sin danska lön till svenska Skatteverket och deklarerar i båda länderna.

– Jag har vant mig, och tycker också att det blivit lite lättare med digitaliseringen. Jag måste deklarerar i båda länderna. I Sverige kan jag deklarerar digitalt, men i Danmark har jag inte vågat mig på det. Det hade kanske underlättat om jag enbart hade behövt deklarerar i Sverige och så hade Sverige kunnat meddela Danmark att jag hade gjort det, säger hon.

Valutakursen gör det dock besvärligt att beräkna skatten, poängterar hon. Valutaskillnaden mellan den danska och svenska kronan svänger mycket, eftersom Danmark har en fastkurspolitik där kronan följer euron. Under 2018 har 100 DKK svängt mellan att motsvara ett månadsnitt på 133 och 140 SEK.

Även Daniel Dudzinski, som pendlar från Danmark till Sverige, tycker att det fungerar relativt smidigt att deklarerar i Sverige. Han betalar SINK-skatt och kan göra det online. Däremot upplever han att det är mycket svårare med den danska deklarationen, som han måste göra manuellt.

Risk för oväntad restskatt

När artikel 18 i det nordiska skatteavtalet ändrades 2009 berörde detta även Öresundspendlarna. Innan ändringen beskattades pension och socialförsäkringsförmåner bara i utbetalningslandet och inkomsten var undantagen från beskattning i bosättningslandet, men med ändringen infördes i stället avräkning, vilket lite förenklat innebär att man får räkna bort skatt man har betalat på socialförsäkringsförmåner utomlands från den skatt man är skyldig att betala i bosättningslandet. Om skatten i bosättningslandet är högre än i arbetslandet beskattas man i bosättningslandet för mellanskillnaden. Det medför att en gränspendlare kan bli skyldig att betala mer skatt än beräknat.

Eftersom Danmark har en högre skattesats än Sverige händer detta i praktiken inte särskilt ofta. Men risken för restskatt gäller särskilt i fall där gränspendlaren bor i Sverige och har pension från Danmark eftersom Danmark har högre grundavdrag (personfradrag) på låga inkomster och pensionen inte omfattas av jobbskatteavdraget i Sverige. Därmed uppstår det en mellanskillnad mellan det danska och svenska skattebeloppet på pension, som gränspendlaren då får betala in till svenska Skatteverket. På Øresunddirekt har de haft flera sådana fall och det var just det som hände för Jens Kloster som bor i Sverige, men tidigare arbetat som lärare i Danmark. När han gick i pension fick han betala cirka 1 000 kronor mer i månaden än vad han hade beräknat.

– Flera gånger under de senare åren försökte jag

räkna ut vad jag skulle få i pension när jag fyllde 65, men det har ju varit ganska osäkert och har tydligen svängt fram och tillbaka med flera tusen i månaden. Det fanns ingenstans där jag kunde räkna ut vad jag egentligen skulle få när jag tog med allt, så det har varit gissningar och det tycker jag inte är bra, speciellt inte när det på slutet blev mycket mindre än jag hade räknat med, berättar Jens Kloster.

Restskatt till danska pendlare med SINK-skatt

Öresundspendlarna som bor i Danmark och dagpendlar till arbete i Sverige kan bli beskattade enligt reglerna om särskild inkomstskatt för utomlandsbosatta (SINK). Det är en bruttoskatt utan rätt till avdrag på 25 procent. Men om en Öresundspendlare med SINK-skatt blir sjukskriven på halvtid ska hen betala skatt på sin sjukersättning i Sverige och därefter beskattas efter dansk skattenivå för resterande belopp. Eftersom skattenivån i Danmark är högre än SINK-skatten är risken stor för restskatt. Detta innebär en extra osäkerhet för gränspendlare vid sjukskrivning, menar Øresunddirekt.

Risk att bli utförsäkrad från svenska Försäkringskassan

Öresundspendlare, som bor i Sverige men jobbar i Danmark och därmed betalar skatt där, riskerar att uppleva olika problem som har att göra med att de registreras med noll-inkomst eller till och med som utvandrade. Det sistnämnda har Patricia Gerdus upplevt. Hon har fått brev från Försäkringskassan om att hon är blivit anmäld som utvandrad eftersom hon inte betalar skatt i Sverige och att hon därmed inte har rätt till svensk vård, fast hon bor i Sverige.

– Om jag blir sjuk hemma är det tänkt att jag ska ta mig till Danmark och resa i två timmar fram och tillbaka. Men i Danmark har de ett system med egenläkare och en sådan är omöjlig att få eftersom de ofta har krav på att man ska vara bosatt där. Jag betalar ändå skatt i Sverige på värdepapper och jag betalar kyrkoskatt, och en massa annat. Men det räknar Försäkringskassan inte, för det är inte huvudinkomstkällan, berättar Patricia Gerdus som dock har fått information att hon kan ansöka om att få rätt till vård.

En annan gränspendlare berättar att det är svårt att få ett intyg från Försäkringskassan för att kunna gå till tandläkaren i Sverige. Likaså pekar flera på att det kan vara besvärligt att få banklån eftersom bankerna inte ser inkomsten från Danmark.

Oklarheter och brist på information

Det finns även exempel på oklarheter kring vilken myndighet som en gränspendlare ska vända sig till

i samband med till exempel sjukskrivning. Sociala förmåner som barnbidrag och vård kan sökas i båda länderna. En enkätundersökning som Øresundsbro Konsortiet genomförde 2008 visade att det fanns en koppling mellan pendlarnas nationalitet och var de nyttjade hälso- och sjukvård. Merparten av svenskar som arbetade i Danmark behöll sina vårdgivare i Sverige och danskarna som bodde i Skåne och jobbade i Danmark använde i högre utsträckning dansk sjukvård än svenskar som jobbar i Danmark.

Det har inte varit lätt att hitta en gränspendlare som upplevt att vara sjukskriven och därmed bli skyldig att även betala skatt i bosättningslandet. Några av intervjupersonerna berättar att de löser det på andra sätt när de är sjukskrivna under en kortare period, så som att jobba hemifrån eller gå sjuk till jobbet.

Bland intervjupersonernas berättelser finns det även exempel på Öresundspendlare som inte hittat rätt i regelverket i samband med föräldraförsäkring, sjukförsäkring och vård av närstående som är allvarligt sjuk, men dessa problem gäller främst utbetalningen av socialförsäkringen och inte skatten på denna. Dessa erfarenheter visar dock på relaterade problemställningar som ökar osäkerheten kring reglerna.

När Malmöbon Jamil Ahmeds fru blev sjuk i cancer ville han ta hand om henne och parets barn och sökte därför om närståendepenning för detta i Danmark, där han arbetar. Han blev skickad mellan Utbetalning Danmark, kommunen där han jobbar och svenska Försäkringskassan.

– Nu måste jag ta hand om min familj, och då finns det närståendepenning att få, men kommunen sade att jag inte får det på grund av att min familj bor i Sverige. Utbetalning Danmark har sagt att jag har rätt att få närståendepenning, men kommunen säger nej. Nu har jag begärt ut skriftliga beslut, berättar Jamil Ahmed.

I stort sett alla gränspendlarna som har intervjuats kring reglerna i detta gränsområde nämner att det finns brist på information, trots att de flesta varit i kontakt med Øresunddirekt.

– Personligen tycker jag det är jävligt krångligt att hålla koll på vilka rättigheter och skyldigheter man har. Øresunddirekt har varit till ganska stor hjälp, men ändå inte tillräckligt, säger Rickard Petersson som pendlar från Sverige till arbetet i Helsingør i Danmark.

Jobb i två eller flera länder

I Ferrings avtal med de anställda står det att de inte får ta ett extrajobb i hemlandet. På Øresunddirekts informationscenter ser man ofta exempel på detta

788 113

så många besökare hade Øresunddirekt på sina
webbsidor under förra året

INKOMSTSKATT I SVERIGE OCH DANMARK (FÖR FYSISKA PERSONER)

SVERIGE

Kommunalskatt (inkluderar även landstingsskatt): beror på kommun och landsting, ca 30-32 %

Statlig skatt: 20 procent på inkomster över 455 300 kr (2018), 25 % på inkomster över 662 300 kr

Grundavdrag: 13 400 - 35 100 beroende på inkomst (2018). Inkomster upp till 19 200 kr är skattefria

SINK-skatt: vid dagpendling till Sverige finns möjlighet att välja SINK-skatt (25 % statlig skatt utan möjlighet till avdrag)

Sociala avgifter: arbetsgivaravgift 31.42 % av arbetstagarens bruttolön, betalas av arbetsgivaren

DANMARK

Kommunalskatt: beror på kommun, ca 24-26 %

Statlig skatt: 11.15 % bundskatt på alla inkomster över grundavdraget, 15 % topskat på inkomster över 498 900 kr (2018)

Personfradrag: 46 000 kr/år för vuxna

Sociala avgifter: arbetsmarknadsbidrag, 8 %, betalas av arbetstagaren. Arbetsgivaravgifter på i genomsnitt ca 15 000 kr per heltidsanställd arbetstagare och år

i anställningskontrakt och likaså har flera av intervjupersonerna nämnt det. Bakgrunden till detta är att socialförsäkringsskyddet flyttas från arbetslandet till bosättningslandet om en gränspendlare har ett extrajobb på mer än 25 procent i det land där han eller hon bor. I Sverige är arbetsgivaravgiften markant högre än i Danmark och det kan därför bli en stor extrautgift för en dansk arbetsgivare att behöva betala detta till Skatteverket, även om avgiften för företag utan fast driftställe i Sverige är lägre än för svenska företag. Regeln gäller dock enbart för privata arbetsgivare. Är arbetsgivaren för extrajobbet i bosättningslandet offentlig flyttas socialförsäkringsskyddet direkt över dit.

– Det är ju många som har ett extrajobb i form av brandmän, tränare på Friskis och Svetts eller i någon idrottsförening, säger Anne Wirén Larsson, Skatteverkets representant i arbetsgruppen på Øresunddirekt Sverige.

För de personer som har flera jobb eller rör sig som

frilansare, kulturarbetare eller konsulter med ständiga byten av socialförsäkringsland blir det särskilt problematiskt både vad gäller socialförsäkring och skatt.

FOTO: NEWS ØRESUND

SAMMANFATTNING

De flesta pendlar från Sverige till Danmark och betalar då som utgångspunkt skatt i Danmark. Det upplevs fungera relativt smidigt och Øresunddirekt möter inte missnöjda pendlare i någon större utsträckning. Den svensk-danska gränsen har aldrig omfattats av gränsgångarregler kopplade till särskilda kommuner, möjligtvis beroende på att länderna skiljs åt av ett hav, och därför finns inte heller motsvarande problematik som i övriga Norden kring gränsgångare i detta område.

Administrativt merarbete vid sjukdom och föräldraledighet

När en Øresundspendlare har fått utbetalningar från ett socialförsäkringssystem under exempelvis föräldraledighet, ska personen lämna in en fullständig deklaration i bosättningslandet. För löneinkomsten lämnas en deklaration till arbetslandet plus en enkel upplysning i deklarationen i bosättningslandet. Det medför därför ytterligare osäkerhetsfaktorer för de enskilda samt ökar markant den administrativa bördan totalt sett.

Risk för restskatt till pensionärer

Detta drabbar bland annat personer som bor i Sverige och har en mindre pension från Danmark eftersom Danmark har högre grundavdrag på låga inkomster och pension inte omfattas av jobbskatteavdrag i Sverige. De får alltså ofta en form av

skattesmäll i och med att de numera måste skatta för mellanskillnaden mellan den danska och svenska skattenivån på sin pension. För personer med hög pension innebär det oftast ingen restskatt i och med att skatten är högre i Danmark. Oftast är pendlarna inte själva medvetna om detta och söker därför ingen information, utan upplever det som en obehaglig överraskning.

Risk för restskatt till danska pendlare med SINK-skatt

Om en Øresundspendlare som bor i Danmark och arbetar i Sverige och betalar SINK-skatt (25 procent) blir sjukskriven på halvtid ska personen betala skatt på sin sjukersättning i Sverige och därefter beskattas efter dansk skattenivå för resterande belopp. Detta innebär en extra osäkerhet för gränspendlare vid sjukskrivning, menar Øresunddirekt.

Risk för restskatt för dem med ständiga byten av socialförsäkringsland

Detta problem drabbar särskilt frilansare, artister och kulturarbetare med ständiga byten av socialförsäkringsland. Dessutom finns ett särskilt skatteproblem då fast anställda i denna kategori ifrågasätter varför de ska betala skatt i båda länderna (credit-metoden) till skillnad från de flesta andra löntagare.

PENSIONEN BLEV EN SKATTESMÅLL FÖR JENS KLOSTER

Läraren Jens Kloster gick nyligen i pension efter att ha arbetspendlat mellan Sverige och Danmark under flera år. Medan han arbetade upplevde han få problem – men beskattningen av hans pension blev en kalldusch. "Kanske hade skattemyndigheterna kunnat skicka ett informationsbrev så man hade vetat vad som gäller", säger han.

Jens Kloster kommer ursprungligen från Danmark, där han bodde och arbetade som lärare fram till 2004. Då flyttade han till Sverige, men behöll jobbet i Danmark under ett par år, innan han skaffade jobb i Sverige.

I maj 2017 gick Jens i pension och han får huvuddelen av sin pension från Danmark. Vad Jens Kloster inte visste, innan han gick i pension, är att pension och lön beskattas olika enligt det nordiska skatteavtalet. Medan han arbetade behövde Jens Kloster bara betala skatt i antingen Sverige eller Danmark. Numera beskattas hans danska pension först i Danmark, sedan i Sverige. Det beror på att han får avräkna skatten han betalt i Danmark från den högre skatt han skulle ha betalt enligt svenska regler. Mellanskillnaden är han dock skyldig att betala i Sverige.

– Det var en överraskning. Mitt första halvår som pensionär fick jag 6 000 kronor i svensk skatt som jag inte hade räknat med. Det känns ganska kraftigt, säger Jens Kloster.

Innan pensioneringen försökte han flera gånger räkna ut hur mycket han skulle få i pension när han fyllde 65, men det var lättare sagt än gjort med pension från flera länder.

– Egentligen var det bara gissningar. Det känns inte bra nu, eftersom det blivit mycket mindre än jag hade räknat med, säger Jens Kloster.

Han efterlyser bättre information, till exempel ett informationsbrev från de danska och svenska skattemyndigheterna inför pensionen.

Förlorade rätten till efterlön

Under den tid Jens Kloster arbetspendlade mellan Sverige och Danmark upplevde han att beskattning-

en fungerade utan problem.

Något som däremot ställde till det, var när han skulle gå över från dansk till svensk a-kassa.

– Jag förlorade min möjlighet till efterlön i Danmark. Det blev ett tidsmässigt glapp när jag varken omfattades av svensk eller dansk a-kassa, vilket gjorde att jag gick miste om mitt försäkringsskydd, säger Jens Kloster.

Senare löste sig dock situationen och Jens Kloster fick tillbaka de pengar han riskerat att bli utan.

FOTO: PRIVAT

FAKTARUTA

Namn: Jens Kloster

Bor: Perstorp, Sverige

Jobbar: Pensionär. Arbetade tidigare som lärare i Danmark och Sverige

Beskattas som: Gränspendlare (ej gränsgångare)

FAKTARUTA

Namn: Stefan Nielsen**Titel:** HR-chef**Företag/organisation:**
Ferring Pharmaceuticals**Ort:** Köpenhamn,
Danmark**Antal anställda som bor i Sverige:** minst 120

FOTO: FERRING

ANSTÄLLER 120 SVENSKAR: "MYCKET FRÅGOR OCH ALLA TAR TID"

På Ferring Pharmaceuticals i Köpenhamn bor över 120 av de anställda i Sverige. Närheten till Sverige gör det lättare att rekrytera, men skapar också merarbete för arbetsgivaren.

Ferring är ett privatägt läkemedelsföretag som grundades i Malmö år 1950 och numera har sitt huvudkontor i Schweiz. Bolaget har verksamhet över hela världen, varav forskning och utveckling främst i Ørestad i Köpenhamn. Bland dessa pendlar mer än 120 personer över Öresundsbron. Närheten till Sverige är en tillgång, men den svenska arbetskraften skapar också utmaningar.

Oftast är det socialförsäkringsfrågor snarare än skattefrågor som skapar huvudbry hos bolaget. Vilket land en gränspendlare är socialförsäkrad i regleras av EU-rätten. Huvudregeln är att man är försäkrad i det land där man arbetar. Detta kan dock förändras om man har ett extraarbete i landet där man bor.

Tidigare kunde minsta bisyssla i Sverige för en Öresundspendlare innebära att socialförsäkrings-tillhörigheten flyttades över, och att den danska arbetsgivaren därmed blev skyldig att betala svenska arbetsgivaravgifter som är betydligt högre än de danska. Numera är regelverket så att man vanligtvis kan ha ett extraarbete på högst 25 % i bostättningslandet innan socialförsäkrings-tillhörigheten flyttas över. Men trots förändringen är frågan fortsatt aktuell för Ferring.

– En medarbetare frågar om han kan fortsätta som frivillig tränare för ett fotbollslag i Hyllie. Är det att arbeta eller inte? Sådana frågor har vi mas-

sor av och de tar alla tid. En forskare från Uppsala universitet med egen klinik – kan han arbeta för oss i Köpenhamn och hur mycket? säger Stefan Nielsen.

Socialförsäkringsfrågan och risken att behöva betala svenska arbetsgivaravgifter har satt djupa spår hos danska arbetsgivare. Många – däribland Ferring – har fortfarande klausuler i anställningsavtalen som säger att Öresundspendlare inte får ha bisysslor i Sverige.

– Men i regel fungerar det numera bra för de allra flesta så länge man inte har något annat jobb. Vi rekryterar fortfarande ganska många medarbetare från Sverige, säger Stefan Nielsen.

Förutom de rättsliga frågorna om skatt och socialförsäkring är det även en hel del praktisk administration. Till exempel behöver man ansöka om så kallat A1-intyg för de svenska anställda, som bevisar att de omfattas av det danska socialförsäkringssystemet. Det är viktigt för företaget att socialförsäkringsfrågan är reglerad.

– För ett tag sedan hade vi ett ärende där vi var tvungna att skicka hem en svensk medarbetare som var på uppdrag i Kina när det visade sig att hon inte omfattades av den svenska socialförsäkringen som vi trodde, säger Stefan Nielsen.

FAKTARUTA

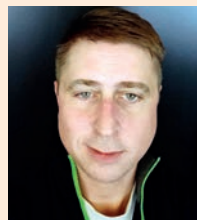
Namn: Daniel Dudzinski**Bor:** Köpenhamn,
Danmark**Jobbar:** Mercedes-Benz,
Malmö, Sverige**Beskattas som:** Gränspendlare (ej gränsgångare)

FOTO: PRIVAT

DANSK DEKLARATION STÄLLER TILL DET FÖR PENDLARE FRÅN DANMARK TILL SVERIGE

Köpenhamnsbon Daniel Dudzinski har arbetat på Mercedes Benz kontor i Malmö sedan 2008 och på det hela taget fungerar det smidigt, anser han. En gång om året ansöker han om SINK-beskattning i Sverige, vilket innebär att

han betalar 25 procent i skatt, men inte har rätt till några avdrag. Hans sjukvårdskostnader som diabetiker täcks av Danmark, även om han är socialförsäkrad i Sverige. Blanketterna går att skicka in via webben.

Det enda problemet han lyfter handlar om deklarationen i Danmark.

– Det har blivit lättare med åren, men är ändå oerhört komplicerat. Det tar lång tid för en som jobbar i Sverige att registrera allt. Det är inte lätt, för alla rutor är satta till noll i Danmark, så det är det jag får förhålla mig till. I Sverige har jag samordningsnummer, så att de kan hålla koll på mig. I Danmark är deklarationen tråkig som fan, som man säger, säger han.

Hur det fungerar att vara sjukskriven i Sverige har Daniel Dudzinski dock ännu ingen erfarenhet av. I stället brukar han jobba hemifrån när han är sjuk.

– Jag kan fortfarande svara på telefon och mejl, så där har vi kommit överens om att vi gör det på ett annat sätt, det har jag och min arbetsgivare blivit eniga om. Så egentligen har jag inte prövat det där med att gå in och registrera mig, säger han.

FAKTARUTA

Namn: Jeanette Krönlein

Bor: Malmö, Sverige

Jobbar: SOS International, Köpenhamn, Danmark

Beskattas som: Gränsgångare

HON HAR PENDLAT SEDAN FLYGBÅTARNAS TID – FÖLJER GAMLA SKATTEREGLER

När Jeanette Krönlein började arbeta i Köpenhamn pendlade man fortfarande med flygbåt. Sedan dess har mycket hänt – både vad gäller infrastruktur och vilka regler som gäller för Öresundspendlarna.

För Jeanettes del har dock ovanligt mycket förblivit

sig likt. Inte bara arbetar hon kvar på SOS International, samma arbetsplats som för 30 år sedan. Hon omfattas dessutom av äldre skatteregler. Tidigare gällde en så kallad gränsgångarregel mellan Sverige och Danmark där pendlare betalade skatt i bostättningslandet. Den upphävdes under tiden Öresundsbron byggdes, beskattningen flyttades till arbetslandet samt kompletterades senare efter flera år av debatt av ett svensk-danskt skatteutjämningsystem.

De som har fortsatt pendla sedan tiden innan Bron fortsätter att beskattas som tidigare.

– Jämfört med mina kollegor som skattar i Danmark blir det lite olika till exempel vilka avdrag man får göra. De kan dra av sin danska löneförsäkring, medan jag kan göra ROT-och RUT-avdrag. I slutändan blir det kanske hugget som stucket, säger Jeanette Krönlein.

Eftersom hon skattar på sin utländska lön i Sverige måste hon själv betala in preliminär skatt, baserat på en uppskattning av hur mycket hon kommer att tjäna under året. Att sköta det praktiska kring skatten tycker hon dock inte är så svårt efter alla år, och hon menar att digitaliseringen har gjort det enklare.

– Jag tycker att min största fördel som gränsgångare är att alla kan se att jag har en inkomst. Mina kollegor som betalar skatt i Danmark har det mer besvärligt att få lån. De måste ta med lönebesked samt ha ett intyg från sin arbetsgivare – eftersom för banken i Sverige ser det ut som att de inte har någon inkomst alls, säger Jeanette Krönlein.

Efter att ha arbetat i Danmark under flera decennier har Jeanette Krönlein lärt sig vilka de vanligaste kulturkrockarna mellan Danmark och Sverige är. Hon berättar att kontakten med danska myndigheter kan vara en fallgrop för svenskar. Om man ska få de förmåner man har rätt till gäller det att vara påläst och lite tuff, menar hon.

– De danska myndigheterna har en hårdare jargong. Då krävs det mer av dig som ska hävda din rätt. Du får gärna vara lite aggressiv. Så är det ju inte alls i Sverige. Det kan upplevas som jobbigt och lite kränkande att behöva bete sig så, men så är det bara, säger Jeanette Krönlein.

SVERIGE -> DANMARK

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

I arbete

Nils bor i Malmö, där han också arbetar. Han betalar skatt i Sverige och den dras automatiskt från hans lön. Hans arbetsgivare betalar in sociala avgifter genom arbetsgivaravgiften.

Sjukskrivning

När Nils blir sjuk får han först sjuklön från sin arbetsgivare under de första två veckorna, och därefter ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. I båda fallen dras den svenska skatten automatiskt.

Föräldraledighet

Nils får barn och är föräldraledig. Då får han ersättning från svenska Försäkringskassan, som automatiskt drar av skatten till Sverige.

Pension

När Nils går i pension får han pensionen utbetald från Sverige, efter att skatten automatiskt dragits av.

GRÄNSPENDLARE

Måns bor i Malmö och arbetar i Köpenhamn. Han betalar skatt i Danmark som dras automatiskt från hans lön. Han betalar också AM-bidrag, som numera räknas som en skatt.

När Måns blir sjukskriven får han troligen sjuklön från sin arbetsgivare under en viss period, men detta beror på anställningsavtalet. Sedan kan han få sygedagpenge från kommunen där han arbetar. Sygedagpenge beskattas först i Danmark och sedan har Sverige rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den svenska skattenivån. Om Måns har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när han arbetar.

Måns får barn och under föräldraledigheten får han lön från arbetsgivaren och/eller barselsdagpenge från danska socialförsäkringsmyndigheten Udbetaling Danmark. Det beror på avtalet med arbetsgivaren. Ersättningen beskattas först i Danmark och sedan har Sverige rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den svenska skattenivån.

När Måns går i pension får han den utbetald från Danmark. Pensionen beskattas först i Danmark och sedan har Sverige rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den svenska skattenivån. Om Måns enbart får pension från Danmark är han socialförsäkrad i Danmark, men om han även får pension från Sverige blir han i stället socialförsäkrad där.

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

JOBBAR I FLERA LÄNDER

I arbete

Victoria bor i Helsingborg och arbetar i Helsingör. Hon jobbar också extra i hemkommunen. För det arbete som Victoria utför i Helsingborg betalar hon skatt i Sverige, medan hon betalar skatt i Danmark för det arbete hon utför i Helsingör. Lönen dras automatiskt i respektive land. Victoria arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Sverige och arbetar för privata arbetsgivare. Därför är hon socialförsäkrad i Danmark. Om Victoria i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Sverige hade hon blivit socialförsäkrad i Sverige. I så fall hade hennes arbetsgivare i både Sverige och Danmark fått betala svenska arbetsgivaravgifter för henne.

Sjukskrivning

När Victoria blir sjukskriven får hon troligen sjuklön från sina arbetsgivare under en viss period, men detta beror på anställningsavtalet. Sedan kan hon få sygedagpenge från den danska kommunen där hon arbetar. Detta gäller även Victorias svenska arbetsgivare, som måste följa danska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Sverige inte är anpassat till danska regler). Sygedagpenge beskattas först i Danmark och sedan har Sverige rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den svenska skattenivån. Om Victoria har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när hon arbetar.

Föräldraledighet

Victoria får barn och under föräldraledigheten får hon lön från arbetsgivaren och/eller barselsdagpenge från danska socialförsäkringsmyndigheten Udbetaling Danmark. Det beror på avtalet med arbetsgivaren.. Ersättningen beskattas först i Danmark och sedan har Sverige rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den svenska skattenivån.

Pension

När Victoria går i pension får hon den utbetalad från både Danmark och Sverige. Pensionen från Danmark beskattas först i Danmark och sedan har Sverige rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den svenska skattenivån. Skatten för den svenska pensionen dras automatiskt innan utbetalningen. Eftersom Victoria får pension från båda länderna är hon socialförsäkrad i Sverige.

DANMARK → SVERIGE

JOBBAR I BOSÄTTNINGSLANDET

Pernille bor i Köpenhamn, där hon också arbetar. Hon betalar skatt inklusive AM-bidrag i Danmark som dras automatiskt från hennes lön.

När Pernille blir sjuk får hon troligen sjuklön från sin arbetsgivare under en viss period, men detta beror på anställningsavtalet. Sedan kan hon få sygedagpenge från kommunen där hon arbetar. Bägge typerna av ersättning beskattas i Danmark och skatten dras automatiskt.

Pernille får barn och då får hon lön från arbetsgivaren och/eller barselsdagpenge från danska socialförsäkringsmyndigheten Udbetaling Danmark. Det beror på avtalet med arbetsgivaren. I båda fallen dras den danska skatten automatiskt.

När Pernille går i pension får hon pensionen utbetald från Danmark, efter att skatten automatiskt dragits av.

GRÄNSPENDLARE

Preben bor granne med Pernille i Köpenhamn och arbetar i Lund. Som gränspendlare betalar han skatt i Sverige och den dras automatiskt från hans lön. Eftersom han är socialförsäkrad i Sverige betalar hans svenska arbetsgivare arbetsgivaravgifter för honom och han behöver inte själv betala några sociala avgifter.

Om Preben blir sjukskriven får han ersättning från sin arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Danmark rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den danska skattenivån.

Preben får barn och under föräldradedigheten får han ersättning från svenska Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Danmark rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den danska skattenivån.

När Preben går i pension får han pensionen utbetald från Sverige. Pensionen beskattas först i Sverige och sedan har Danmark rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den danska skattenivån. Om Preben enbart får pension från Sverige är han socialförsäkrad i Sverige, men om han även får pension från Danmark blir han i stället socialförsäkrad där.

I arbete

Sjukskrivning

Föräldradedighet

Pension

Fotnot: Exempelpersonerna omfattas inte av övergångsreglerna för pension och socialförsäkring enligt ändringarna i artikel 18 från år 2009.

JOBBAR I FLERA LÄNDER/KOMMUNER:**I arbete**

Helle bor i Köpenhamn och arbetar i Malmö. Hon jobbar också extra i hemkommunen. För det arbete som Helle utför i Malmö betalar hon skatt i Sverige, medan hon betalar skatt i Danmark för det arbete hon utför i Köpenhamn. Lönen dras automatiskt i respektive land. Helle arbetar mindre än 25 procent av sin totala arbetstid i Danmark och arbetar för privata arbetsgivare. Därför är hon socialförsäkrad i Sverige. Det innebär att hennes arbetsgivare i både Sverige och Danmark betalar svenska arbetsgivaravgifter för honom. Om Helle i stället hade arbetat minst 25 procent av sin totala arbetstid i Danmark hade hon blivit socialförsäkrad i Danmark. Då hade Danmark också fått rätt att beskatta inkomsten från Sverige upp till dansk skattenivå, efter att den skatt hon redan betalat i Sverige räknats av.

Sjukskrivning

Om Helle blir sjukskriven får hon ersättning från sina arbetsgivare under de första 14 dagarna och därefter ersättning från den svenska socialförsäkringsmyndigheten Försäkringskassan. Detta gäller även Helles danska arbetsgivare, som måste följa svenska regler (detta innebär manuellt arbete eftersom lönesystemet i Danmark inte är anpassat till svenska regler). Sjukpenningen beskattas först i Sverige och sedan har Danmark rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den danska skattenivån. Om Helle i stället har sjuklön under hela sjukdomsperioden fungerar skatten likadant som när hon arbetar.

Föräldradedighet

Helle får barn och under föräldradedigheten får hon föräldrapenning från Försäkringskassan. Ersättningen beskattas först i Sverige och sedan har Danmark rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den danska skattenivån.

Pension

När Helle går i pension får hon pensionen utbetald från både Danmark och Sverige. Pensionen från Sverige beskattas först i Sverige och sedan har Danmark rätt att kräva in eventuell mellanskillnad upp till den danska skattenivån. Skatten för den danska pensionen dras automatiskt innan utbetalningen. Eftersom Helle får pension från båda länderna är hon socialförsäkrad i Sverige.

Det nordiska skatteavtalet och gränspendlig

I vilket land den som arbetspendlar över de nordiska gränserna ska betala skatt och sociala avgifter bestäms av det nordiska skatteavtalet och av EU-rätten. De nordiska länderna slöt 1996 ett skatteavtal som bygger på den internationella organisationen OECD:s modellavtal. Detta modellavtal används över hela världen för att undvika internationell dubbelbeskattning, alltså att samma inkomst beskattas två gånger. Det nordiska skatteavtalet säger att den som bor i ett nordiskt land, men har anställning i ett annat nordiskt land, i regel ska betala skatt i arbetslandet. Men för att kommunerna längs gränserna mellan Sverige, Norge och Finland inte ska förlora skatteintäkterna från de invånare som arbetar i grannlandet innehåller det nordiska skatteavtalet specialregler för så kallade gränsgångare: personer som bor i en kommun med landgräns mot ett annat nordiskt land och arbetar i en gränskommun i grannlandet. För dessa personer gäller att skatten betalas i bosättningslandet. Därmed läggs ett administrativt ansvar på den enskilda indivi-

den att betala in sin skatt. Gränsgångarbestämmelser finns mellan Sverige, Norge och Finland, men gäller inte mellan Sverige och Danmark.

En praktiskt viktig skillnad för gränsgångare är att arbetsgivaren inte betalar in den preliminära skatten till skattemyndigheterna. I stället får arbetstagen själv lämna in preliminära inkomstdeklarationer och själv betala in begärda belopp på skattekontot, vilket många uppfattar som krångligt och byråkratiskt, särskilt i samband med utbetalningar från socialförsäkringen, enligt informationstjänsterna Grensetjänsten Norge-Sverige, Øresunddirekt och Nordkalottens Grensetjeneste.

Från huvudregeln om beskattning i arbetslandet undantas även följande grupper:

- personer som arbetar på fartyg
- personer som arbetar på luftfarkoster
- i vissa fall personer som arbetar med undersökning, utforskning eller utnyttjande av kolväteförekomster (till exempel olja och naturgas)

ARBETE I TVÅ ELLER FLERA NORDISKA LÄNDER

När en person har flera arbeten och arbetsgivare med arbetsplatser i två eller flera nordiska länder – eller då det arbete som personen utför innebär att hen rör sig mellan minst två nordiska länder på regelbunden basis – påverkas också i vilket land som personen ska betala skatt. Grundregeln är att skatten betalas proportionerligt utifrån de regler som gäller för varje arbetsplats och arbetsgivare. Dock kan skattenivåerna påverkas, beroende på vilken praxis som används i respektive land.

Men en person kan bara vara socialförsäkrad i ett land i taget. Delar en gränspendlare sin arbetstid mellan flera länder måste samtliga arbetsgivare betala sociala avgifter till det land och enligt det lands regler där personen är socialförsäkrad. Enligt EU-rätten är en person i regel socialförsäkrad i landet där hen arbetar – även om personen arbetar i ett annat land än där hen bor. Frågan regleras, för EU/EES-ländernas räkning, i förordning 883/2004.

Vid arbete i två länder är arbetstagen normalt sett socialförsäkrad i arbetslandet så länge arbetet i bosättningslandet inte överstiger 25 procent av det totala arbetet och det inte gäller arbete hos en offentlig arbetsgivare. Arbetsgivaren ska betala sociala avgifter i det land där

arbetstagen är socialförsäkrad. Detta enligt tilläggförordningen 987/2009, artikel 14.8, som säger att arbete som understiger 25 procent av anställningen/arbetstiden/lönen inte utgör en väsentlig del av arbetet. En helhetsbedömning ska dock göras i det enskilda fallet. Om arbetet i bosättningslandet inte utgör en väsentlig del, är man socialförsäkrad i arbetslandet.

25 procent-regeln för personer som arbetar i flera länder infördes den 28 juni 2012 genom förordning 465/2012 (en förordning om ändringar i 883/2004 och 987/2009). Innan denna regel infördes skulle en person som arbetade i flera länder alltid vara socialförsäkrad i bosättningslandet om någon del av arbetet utfördes där. Det kunde alltså innebära en betydande skattesmäll (avseende arbetsgivaravgifter) för den utländska arbetsgivaren om arbetstagen tog ett litet extrajobb eller uppdrag i hemviststaten.

Enligt en övergångsregel kan en enskild näringsidkare – som egentligen skulle ha bytt socialförsäkringsland i och med införandet av 25 procent-regeln 2012 – fortsätta vara socialförsäkrad som tidigare i upp till 10 år.

- personer som arbetar med driften av Öresundsbron eller Svinesundsbron, eller med gränstängsel mellan Sverige och Norge
- personer som arbetar på tåg eller färjor mellan Sverige och Danmark

Dessa personer betalar skatt antingen i sitt bosättningsland, i arbetsgivarens hemvistland eller i det land där deras fartyg eller luftfarkost är registrerat.

Det nordiska skatteavtalet reglerar även bland annat företagsbeskattning inom Norden, men i den här analysen ligger fokus på beskattning av enskilda medborgare och arbetsgivare i förhållande till de anställda.

Pension och socialförsäkringsersättning

Den som har arbetat i ett annat nordiskt land får ofta pension därifrån. Skatt på pensionen betalas först i landet man får pensionen från. Sedan får man, lite förenklat, räkna bort skatten man betalat i det landet från den skatt man hade varit skyldig att betala på pensionen i bosättningslandet. Skulle skatten i bosättningslandet vara högre än i arbetslandet beskattas man i bosättningslandet för mellanskillnaden. Samma princip gäller för socialförsäkringsförmåner, som sjuk- och föräldrapenning.

Fram till 2008 beskattades pension och socialförsäkringsförmåner bara i arbetslandet, men en ändring av artikel 18 gjorde att utbetalningar från en socialförsäkring kan beskattas även i bosättningslandet. Enligt en övergångsbestämmelse beskattas vissa personer – som uppbar sådana inkomster före den 4 april 2008, och har gjort det oavbrutet sedan dess – fortfarande bara i arbetslandet. Det innebär att dessa personer slipper betala skatt i bosättningslandet också.

Om det dansk-svenska skatteavtalet

Vid sidan av det allmänna skatteavtalet har Sverige och Danmark ingått ett särskilt avtal som gäller dem emellan. Denna överenskommelse slöts 2003 och innebär bland annat att en person med hemvist i Sverige, som anställts av en dansk arbetsgivare men arbetar hemifrån, ska beskattas som om arbetet utförts i Danmark.

Överenskommelsen innehåller också en klausul om skatteutjämning mellan Sverige och Danmark. Syftet är, precis som för gränsgångarregeln, att inte urholka ekonomin i kommuner där många arbetar och betalar skatt i ett annat land. Enligt dess bestämmelser betalar därför Danmark ersättning för varje Öresundspendlare motsvarande genomsnittlig svensk kommunalskatt till den svenska staten, som sedan använder det kommunala utjämningsystemet för att kompensera berörda kommuner i Skåne. Även Sverige betalar motsvarande

ersättning till Danmark för personer som bor i Danmark men arbetar och betalar skatt i Sverige.

Innan Öresundsbron byggdes fanns en gränsgångarregel även för personer som pendlade mellan Sverige och Danmark. Den är nu upphävd, men gäller fortfarande för personer som oavbrutet arbetspendlat mellan Sverige och Danmark sedan 90-talet och som valt att fortsätta beskattas enligt denna regel. Denna grupp omfattar i dag ett par hundra personer, men antalet minskar år efter år eftersom inga nya tillkommer.

GRÄNSKOMMUNER:

NORGE-SVERIGE

Norska gränskommuner med gräns till

Sverige: Storfjord, Målselv, Bardu, Narvik, Ballangen, Tysfjord, Hamarøy, Sørfold, Fauske, Saltdal, Rana, Hemnes och Hattfjelldal, Lierne, Meråker, Röros, Röryrvik, Snåsa, Tydal och Verdalen, Engerdal, Trysil, Våler, Åsnes, Grue, Kongsvinger, Eidskog, Aurskog-Höland, Rømskog, Marker, Aremark, Hvaler och Halden

Svenska gränskommuner med gräns

till Norge: Kiruna, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog, Sorsele, Storuman, Vilhelmina, Åre, Strömsund, Krokom, Härjedalen, Berg, Älvdalen, Malung-Sälten, Torsby, Arvika, Eda, Årjäng, Dals-Ed, Tanum och Strömstad

NORGE-FINLAND

Norska gränskommuner med gräns till Finland:

Karasjok, Kautokeino, Kåfjord, Nesseby, Nordreisa, Storfjord, Sör-Varanger, Tana

Finländska gränskommuner med gräns till

Norge: Enontekis, Enare, Utsjoki

FINLAND-SVERIGE

Finska gränskommuner med landgräns

till Sverige: Tornio, Ylitornio, Pello, Kolari, Muonio, Enontekiö

Svenska gränskommuner med landgräns

till Finland: Haparanda, Övertorneå, Pajala, Kiruna

Källförteckning

Rapporter

- Hallo Norden årsrapport 2017
- Gränshinderrådets årsrapport 2017
- Gränshinderforum: Det nordiska gränsgångaravtalet – inbjudan till rundabordsamtal den 9 februari 2010 (2009)
- Nisstany, Mansour och Fagergren, Caroline Nilsson: Gränsarbete & dess utmaningar – en studie under vår praktik på Grensetjänsten (2013).
- Nordisk Ministerråd: Nye muligheder – forslag til økt mobilitet og integrasjon mellom de nordiske landene (2018)
- Region Skåne & Øresundsinstittutet: Analys av det dansk-svenska skatteavtalet (2017)
- Rigsrevisionen: Sveriges skatteavtal med andra lønder – effekterna av regeringens arbete (2010)
- Statskontoret: Gränspendlingens effekter på det kommunala utjämningsystemet (2010)
- Svenskt näringsliv & LO: Tidsbegränsade anställningar på svensk arbetsmarknad (2016)

Lag- och avtalstexter

- Avtal mellan konungariket Sverige och konungariket Danmark om vissa skattefrågor, tillägg till avtalet mellan de nordiska länderna för att undvika dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och på förmögenhet.
- Bekendtgørelse af protokol om ændring af overenskomst mellem de nordiske lande til undgåelse af dobbeltbeskatning for så vidt angår indkomst- og formueskatter 14/01/2009
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 200, 7.6.2004, s. 1–49)
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 284, 30.10.2009, s. 1–42)
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 465/2012 av den 22 maj 2012 om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004
- Lag (1996:1512) om dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna
- Nordisk Råd Rek. 6/2014: Rekommendation till Nordisk Ministerråd: Oversyn af den nordiske skatteaftale
- Overenskomst mellem de nordiske lande til undgåelse af dobbeltbeskatning for så vidt angår indkomst- og formueskatter 1996

Myndigheter och organisationer

- Finansministeriet, Finland
- Skatteministeriet, Danmark
- Finansdepartementet, Norge
- Nordkalottens gränstjänst
- Grensetjänsten mellan Norge och Sverige
- Øresunddirekt Sverige

Websidor

- Borger.dk
- Elo.fi
- Grensetjansten.com
- Granstjanst.se (Nordkalottens gränstjänst)
- Kela.fi
- Nordisketax.net
- Norden.org
- Oresunddirekt.dk
- Oresunddirekt.se
- Skat.dk
- Skattetateno.no
- Skatteverket.se
- Vero.fi

Intervjulist

Intervjupersoner gränsområdet Sverige-Finland

- **Anitta Romppanen**, tidigare gränspendlare
- **AnnSofi Sandberg**, regionchef på hemtjänstföretaget Vardaga, arbetsgivare
- **Anna-Mari Kinnunen**, Platschef Vardaga i Haparanda, arbetsgivare
- **Hans Kenttä**, ekonomichef Haparanda stad
- **Helge Nilsson**, varuhuschef IKEA Haparanda, arbetsgivare
- **Jonna Juntunen**, gränspendlare
- **Jukka Lakkapää**, vd Lakkapää, arbetsgivare
- **Kai Juntura**, gränspendlare
- **Leena Pohjolainen**, tidigare gränspendlare
- **Merja Mörtberg**, pensionär, tidigare gränspendlare
- **Päivi Koivupalo**, koordinator Nordkalottens Grensetjeneste

Intervjupersoner gränsområdet Sverige-Danmark

- **Anne Wirén**, samordnare för Skatteverket på Øresunddirekt Sverige
- **Daniel Dudzinski**, gränspendlare
- **Jamil Ahmed**, gränspendlare
- **Jeanette Krönlein**, gränspendlare
- **Jens Kloster**, tidigare gränspendlare
- **Johan Dannemand Petersson**, tidigare gränspendlare
- **Magnus Cedergren**, gränspendlare
- **Patricia Gerdus**, gränspendlare
- **Richard Petersson**, gränspendlare (HH)
- **Sandra Forsén**, verksamhetsansvarig Øresunddirekt Sverige
- **Stefan Nielsen**, HR-chef på Ferring, arbetsgivare

Intervjupersoner gränsområdet Sverige-Norge

- **Anders Andersson**, kommunchef i Eda kommun, kommunperspektiv
- **Ann Iren Fjeld**, administrativ chef för VVS-installatören i Halden, arbetsgivare
- **Ida Guttkje**, gränspendlare
- **Kikki Lindset**, Grensetjänsten Norge-Sverige
- **Kjell Olsén**, Grensetjänsten Norge-Sverige
- **Lisa Olsén**, gränspendlare
- **Per Toni Grundt**, vd Jobzone Kongsvinger, arbetsgivare
- **Trond Erik Grundt**, daglig leder Grensetjänsten Norge-Sverige

Intervjupersoner gränsområdet Norge-Finland

- **Kati Kannisto**, avdelningsledare Tana kommun, arbetsgivare och gränspendlare
- **Marjo Paltto**, gränspendlare
- **Riitta Leinonen**, koordinatör Nordkalottens Grensetjäneste
- **Vuokko Tieva-Niittyvuopio**, kommundirektör Utsjoki kommun
- Anonym gränspendlare

Om rapporten

Denna rapport är gjord på uppdrag av Grensetjänsten Norge-Sverige, Nordkalottens Gränstjänst i Haparanda/Skibotn och Øresunddirekt. Syftet är att belysa de konsekvenser som det nordiska skatteavtalet har för gränspendlarna i Norden. Utgångspunkten har varit att undersöka och nyansera de konsekvenser och svårigheter som har identifierats utifrån informationstjänsternas ackumulerade erfarenheter och intervjuer med berörda personer, arbetsgivare och kommuner kring gränspendlares beskattning av lön och socialförsäkringsförmåner.

Till rapporten har det gjorts research och informationsinhämtning om det nordiska skatteavtalet och regler som berör detta. Dessutom har det totalt genomförts 34 intervjuer antingen genom möte, över telefon eller mail. Första intervjuomgången gjordes för att samla kunskap från informationstjänsterna som dagligen möter gränspendlarna och deras frågor. Andra intervjuomgången omfattar 30 intervjuer med personer som har olika erfarenheter av att gränspendla eller anställa gränspendlare i de fyra gränsområdena. Utgångspunkten för intervjuerna har varit hur pendlarna eller arbetsgivarna upplever reglerna kring skatt och socialförsäkring. Det har därmed inte varit syftet att beskriva andra erfarenheter eller upplevda

Kort information om gränstjänsterna

Øresunddirekt Sverige är myndighetssamverkan och ett informationscenter i Malmö. Organisationens uppdrag är att sprida information, öka integrationen och arbeta för att lösa gränshinder mellan Sverige och Danmark. På informationscentret finns representanter från de svenska myndigheterna Länsstyrelsen, Skatteverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Øresunddirekts hemsidor sköter Øresunddirekt Danmark som är en webredaktion som drivs under The Greater Copenhagen and Skåne Committee med kontor i Köpenhamn.

Grensetjänsten Norge-Sverige är ett samarbete mellan flera norska och svenska kommuner, organisationer och informationstjänster. Uppdraget är att sprida information,

problem kring pendlingen, så som kollektivtrafikens funktion eller frågor kring socialförsäkringens omfattning, förmåner eller krav för utbetalning.

Intervjupersoner har sökts på flera olika sätt, genom sociala medier, via informationstjänsternas kontakter och via andra nätverk. Det finns en risk för en viss bias i intervjuerna i och med det oftast är de som upplever problem som gärna vill ställa upp på en intervju för att berätta om dem. I sökandet efter intervjupersoner har det lagts vikt vid att beskriva frågeställningen på ett neutralt sätt. Rapporten är dock inte att betrakta som en fullständig genomgång av det nordiska skatteavtalets effekter och konsekvenser för gränspendlingen utan som en kvalitativ undersökning för att belysa de problemställningar som gränspendlarna, dess arbetsgivare och berörda kommuner upplever. Om den enskildas upplevelse är unik eller kan sägas representera flera i samma situation undersöks inte, men ställs i relation till den samlade erfarenhet som kommit fram i intervjuerna med gränstjänsterna. Dessutom berörs eventuella problemställningar som skulle kunna ha bredare effekter för samhället i stort, så som miljö och gränsregional arbetsmarknad.

arbeta för att lösa gränshinder, gränsoverskridande rekrytering och samordning mellan myndigheterna i Sverige och Norge.

Nordkalottens Gränstjänst är ett samarbete mellan olika myndigheter i Sverige, Norge och Finland. Informationstjänsten har två kontor, ett i Haparanda/Tornio, som fokuserar på frågor mellan Sverige och Finland, och ett i Skibotn som fokuserar på frågor mellan Norge och Finland. Uppdraget är att sprida information, dokumentera gränshinder och underlätta samarbetet mellan myndigheterna i de tre länderna.

Källa: Øresunddirekt, Grensetjänsten, Nordkalottens Gränstjänst

grense • tjänsten
NORGE-SVERIGE

Gränstjänst
Rajaneuvonta
Grensetjeneste
POHJOISKALOTTI | NORDKALOTTEN

oresunddirekt
oresunddirekt.com